Økonomiske analyser

Nr. 9 – 1992

Konjunkturtendensene for Norge og utlandet

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo – Tlf. (02) 86 45 00

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå og utkommer med 9 nummer i året. Innholdet omfatter nye nasjonalregnskapstall, oversikter over konjunkturutviklingen i Norge og i utlandet og artikkelstoff med samfunnsøkonomisk innhold. Første nummer hvert år inneholder Økonomisk utsyn over året som gikk.

Economic Survey

Utvalgte deler av Økonomiske analyser utgis også på engelsk. Economic Survey utkommer fire ganger i året. Innholdet omfatter økonomisk utsyn over året som gikk, kvartalsvise konjunkturoversikter og utvalgte artikler. Economic Survey nr. 1 inneholder en engelsk oversettelse av utvalgte deler av Økonomisk utsyn.

Redaksjon: Olav Bjerkholt (ansv.), Ådne Cappelen, Eystein Gjelsvik, Olav Ljones, Øystein Olsen, Tor Skoglund

Redaksjonssekretærer: Wenche Drzwi (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau (konjunkturoversikter mv.).

Redaksjonen kan kontaktes på

Adresse: Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo
Tlf.: (02) 86 45 00
Telefax: (02) 11 12 38

Økonomiske analyser (ØA) og Economic Survey (ES) kan bestilles i abonnement fra SSB, Salg- og abonnementservice.

Pris for årsabonnement	(ØA) kr. 310,-
" " "	(ES) kr. 120,-

Publikasjonene kan også kjøpes i løssalg fra SSB og alle bokhandlere i Norge.

Pris for ØA 1/92	kr. 60,-
– for øvrige nummer	kr. 50,-.
Pris for ES er	kr. 40,-.

Akademika – Avdeling for offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
0033 Oslo

Tel.: (02) 11 67 70
Telefax: (02) 42 05 51

Økonomiske analyser

Nr. 9 – 1992

INNHOLD

Konjunkturtendensene i Norge og utlandet

	Side
SAMMENFATNING	3
KONJUNKTURUTVIKLINGEN I UTLANDET	12
INTERNASJONALE MARKEDSFORHOLD	
Internasjonale varemarkeder	25
Utviklingen i verdenshandelen	28
Det internasjonale penge- og valutamarkedet	28
KONJUNKTURUTVIKLINGEN I NORGE	
Bedriftene	32
Olje- og gassutvinning	32
Industri og bergverk	35
Bygge- og anleggsvirksomhet	39
Elektrisitetsforsyning	41
Privat tjenesteyting	42
Offentlig forvaltning	44
Den økonomiske politikken	46
Arbeidsmarkedet	47
Lønns- og prisutviklingen	50
Lønnsutviklingen	50
Konsumprisindeksen	50
Husholdningene	52
Disponibel realinntekt	52
Spareraten	53
Privat konsum	53
Boliginvesteringene	55
Utenriksøkonomi og disponibel inntekt for Norge	57
UTSIKTENE FOR 1992 OG 1993	59
ØKONOMISK-POLITISK KALENDER	62
TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG	65

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo – Tlf. (02) 86 45 00

Konjunkturtendensene

Datagrunnlaget for denne konjunkturoversikten er først og fremst det kvartalsvise nasjonalregnskapet. Kvartalsberegningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg.

Arbeidet med Konjunkturtendensene blir utført ved Økonomisk analysegruppe i Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Innholdet kan fritt gjengis dersom SSB oppgis som kilde. Spørsmål om konjunkturutviklingen i Norge og utlandet kan rettes til Ådne Cappelen eller Knut Moum.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet tirsdag 1. desember 1992.

Publiseringsplan for Økonomiske analyser 1992

Publiseringsmåned[1)]	Innhold	Siste regnskapsperiode
februar	Økonomisk utsyn	4.kv. 1991 (anslag)
mars	Artikler	-
april	Nasjonalregnskap	året 1990
mai	Nasjonalregnskap	4. kv. 1991 og året 1991
juni	Konjunkturtendensene	1. kv. 1992
september	Konjunkturtendensene	2. kv. 1992
oktober	Artikler	-
november	Artikler	-
desember	Konjunkturtendensene	3.kv. 1992

1) Økonomiske analyser utgis normalt første mandag i publiseringsmåneden.

Sammenfatning

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser omlag uendret etterspørsel fra fastlands-Norge fra 2. til 3. kvartal i år (sesongjustert). Vekst i etterspørselen fra offentlig forvaltning oppveies av nedgang i realinvesteringene i fastlands-Norge. Den underliggende tendensen i nedgangen i fastlandsinvesteringene er imidlertid avtakende. Privat konsum har tatt seg opp gjennom 1991 og inn i 1992, men viser et uendret nivå (sesongjustert) fra 2. til 3. kvartal i år. Sterk inntektsvekst for husholdningene, bl.a. som følge av skattelette, er en viktig årsak til veksten i konsumet. Eksporten av tradisjonelle varer økte med 1 prosent i 3. kvartal i år, etter en svak nedgang kvartalet før. Veksten i BNP for fastlands-Norge blir meget moderat i 1992. Etter en svak nedgang gjennom 1991 og fram til 1. kvartal 1992, viser foreløpige tall fra KNR en kraftig økning i BNP for fastlands-Norge i 2. kvartal, men nedgang igjen i 3. kvartal. BNP ialt økte også markert fra 1. til 2. kvartal i år (sesongjustert), og veksten fortsatte i 3. kvartal, som følge av økning i oljeproduksjonen.

AKU-tall for årets tre første kvartaler viser fortsatt økning i arbeidsledigheten, selv om økningen flatet ut siste kvartal. Utførte ukeverk er fremdeles på veg ned, men i mer moderat tempo enn tidligere. Antall sysselsatte (sesongjustert) økte imidlertid noe siste kvartal og det samme gjorde arbeidsstyrken. Den underliggende tendens synes å peke i retning av at forverringen på arbeidsmarkedet er i ferd med å stoppe opp.

UNDERLIGGENDE TENDENS
(Prosentvis volumvekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate.)

Kilde: SSB.

Prisstigningstakten i Norge, målt ved veksten i konsumprisindeksen fra samme måned året før, var 2,2 prosent i oktober og 2,3 prosent i 3. kvartal. Den underliggende månedveksten viser at prisveksten fortsatt er avtakende. For årets ti første måneder var konsumprisene 2,4 prosent høyere enn i samme periode ifjor.

Foreløpige anslag viser et overskudd på driftsbalansen overfor utlandet på omlag 15 milliarder kroner i årets tre første kvartaler. Dette er lavere enn året før, da overskuddet var 30 milliarder kroner. Nedgangen skyldes dels et bytteforholdstap pga. prisfall på råolje og andre norske eksportprodukter (råvarer) og dels store utbetalinger av aksjeutbytte til utlandet.

KONJUNKTURTENDENSENE I HOVEDTREKK
Vekst fra forrige kvartal. Prosent. Sesongjustert[1)]

	91.4	92.1	92.2	92.3
Realøkonomiske volumindikatorer				
Innenlandsk anvendelse	3,7	-6,0	4,8	0,9
- etterspørsel fra fastlands-Norge	0,6	-0,7	1,5	-0,0
- privat konsum	0,6	-0,5	1,5	-0,0
- offentlig konsum	-1,9	4,5	-1,3	2,1
- bruttoinv. i fast kapital, fastlands-Norge	4,3	-9,3	6,2	-3,3
Eksport	1,7	6,1	2,2	-4,0
- tradisjonelle varer	-0,9	5,9	-0,3	1,0
Import	9,2	-8,1	9,4	-3,8
- tradisjonelle varer	5,3	-1,2	-0,1	6,9
BNP	0,8	0,5	1,9	0,3
- fastlands-Norge	0,2	-0,4	2,1	-1,1
Arbeidsmarkedet				
Utførte ukeverk	-0,9	-0,7	-0,5	-0,3
Sysselsatte personer	-0,6	-0,8	-0,2	1,2
Arbeidsledighetsrate, nivå[2)]	5,7	5,7	6,1	6,0
Priser				
Konsumprisindeksen[3)]	2,7	2,4	2,4	2,3
Utenriksregnskap				
Driftsbalansen, milliarder kroner[4)]	2,4	5,3	0,5	9,4

1) Se teknisk merknad om kvartalsregnskapet.
2) Arbeidsledighetstallene er gitt som sesongjusterte nivåtall i prosent.
3) Prosentvis vekst fra samme kvartal året før.
4) Tallene for driftsbalansen er gitt som ujusterte nivåtall i mrd. kroner.

Internasjonal økonomi: Oppsving i USA, fortsatt nedgang i Europa

Etter at sesongjusterte tall for bruttonasjonalproduktet (BNP) i USA har vist overraskende moderat vekst siden bunnen ble nådd for nær to år siden, viser tall for 3.kvartal 1992 høy vekst i BNP. Også andre indikatorer, slik som ordretilgang og barometeret for konsumentenes forventninger om framtidig økonomisk utvikling, antyder at det oppsving i amerikansk økonomi som mange observatører lenge har ventet på, nå materialiserer seg. Mange forventer at finanspolitikken i tillegg vil bli mer ekspansiv med Clinton som president. Spørsmålet er om dette etterhvert vil bli motvirket av en noe strammere pengepolitikk. De kortsiktige rentene i USA er meget lave og rentenedgangen har trolig bidratt til oppsvinget i økonomien. Med en høyere økonomisk vekst er det grunn til å regne med at rentenivået i USA øker noe. Det forventes også å styrke dollarkursen ytterligere overfor tyske mark og andre europeiske valutaer utover det som allerede har skjedd i høst. Hvis konjunkturoppsvinget i USA virkelig er underveis, vil det trolig ta et halvt år før en kan registrere et tilsvarende omslag i Vest-Europa selv om det også er eksempler på at omslagene har skjedd nesten samtidig.

BNP-VEKST FOR UTVALGTE LAND
Prosent

Kilde: SSB.

VEKST I KONSUMPRISENE
Prosent

Kilde: SSB.

I Japan er det fortsatt moderate vekstrater og veksten i BNP antas nå å bli omlag 2 prosent fra 1991 til 1992. Det er særlig innenlandsk etterspørsel som svikter, og en omlegging av finanspolitikken i ekspansiv retning er foreslått. Forslaget er imidlertid ikke behandlet ennå pga. kontroverser mellom regjering og parlament. Det forventes at den moderate BNP-veksten fortsetter i 1993.

Konjunktursituasjonen i Europa er fortsatt preget av meget svak vekst og økende arbeidsløshet i de fleste land. I Storbritannia faller BNP for annet år på rad og arbeidsløsheten antas å øke fra 9 prosent i 1991 til 12 prosent i 1993. Sterkt fall i investeringer og nedgang også i privat konsum er viktige faktorer bak BNP-nedgangen. I Tyskland forventes nå BNP-veksten både i 1992 og 1993 å bli rundt en halv prosent, men økningen i ledigheten (og nivået) er langt mindre enn i Storbritannia. I Sverige fortsetter fallet i BNP og ledigheten vil trolig bli mer enn fordoblet fra 1991 til 1993, og kommer da opp på "norsk" nivå. For 1993 er det stor forskjell mellom ulike prognoser avhengig av hvilke virkninger en kan regne med at depresieringen av svenske kroner vil ha for økonomien.

De store endringene i valutakursene i høst og svekkelsen av EMS må dels sees på som en reaksjon på den tyske høyrentepolitikken. Antakelig kunne systemet ha overlevd hvis den tyske marken var blitt revaluert tilstrekkelig på et tidlig tidspunkt. Noen land har også latt sine valutaer flyte. Dette har på kort sikt muliggjort et lavere rentenivå i disse landene. Hvis imidlertid myndighetene i disse landene igjen knytter sin valuta til tyske mark eller ecu, vil rentenivået trolig stige igjen. Et oppsving i europeisk økonomi har vært knyttet til forhåpninger om et oppsving i USA og en tysk rentenedgang. Det har vært en nedgang i både det kortsiktige og langsiktige tyske rentenivået på omlag ett prosentpoeng fra august til november. Uroen på valutamarkedet har imidlertid så langt hindret en liknende nedgang i rentene i andre land, med unntak av i Storbritannia hvor det kortsiktige rentenivået har falt etter at pundet ble flytende. Prognosene fram til og med november peker derfor ganske entydig i retning av at veksten både i 1992 og 1993 vil bli meget moderat for Vest-Europa under ett. For to av Norges viktigste handelspartnere, Storbritannia og Sverige, faller BNP for andre år på rad i 1992 og begge disse land har som kjent latt sine valutaer flyte. Veier vi sammen anslagene for BNP-veksten

hos våre viktigste handelspartene med handelsvekter, viser tallene en vekst på omlag en kvart prosent både i 1991 og 1992, mens veksten øker til en og en kvart prosent i 1993.

Oljeprisen har de siste månedene svingt rundt 20 US dollar per fat. I slutten av november var prisen på Brent blend i overkant av 19 US dollar. Prisfallet skyldes svak etterspørselsutvikling pga. lav vekst i OECD-området kombinert med høy produksjon i OPEC. Det siste OPEC-møtet ble enige om produksjonskvoter for 1.kvartal 1993 som antakelig er forenlig med priser rundt 20 US dollar i vinter, selv om den vedtatte produksjonsbegrensning ikke er stor.

Norge: Moderat vekst i produksjon og innenlandsk etterspørsel.

Tradisjonell eksport følger markedsutviklingen

Ifølge foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet økte eksporten av tradisjonelle varer med 1 prosent sesongjustert fra 2. til 3. kvartal i år. Sett under ett har eksporten av slike varer hittil i år ligget om lag 3 prosent høyere enn i samme periode i fjor. Med uendret sesongjustert nivå fra 3. til 4. kvartal vil årsveksten i 1992 likevel komme opp i 3,5 prosent, fordi eksporten i 4. kvartal i fjor ble trukket ned av vedlikeholdsstansen på Mongstad. Med uendret sesongjustert nivå fra 3. til 4. kvartal i år vil tradisjonell eksport utenom energivarer øke med vel 3 prosent på årsbasis, som er om lag på linje med markedsveksten. Gjennom de siste 4 kvartalene har eksporten av disse varene økt med nesten 6,5 prosent, mens den gjennomsnittlige årlige veksten i den sterke oppgangsperioden fra 2. kvartal 1986 til 3. kvartal 1990 var vel 7,5 prosent.

Eksporten av råolje og gass økte moderat i 2. og 3. kvartal i år (sesongjustert), etter at innfasingen av produksjonen på Gullfaks- og Oseberg-feltene bidro til en markert vekst i 4. kvartal i fjor og 1. kvartal i år. Med uendret nivå fra 3. til 4. kvartal (sesongjustert) vil eksporten av olje og gass øke med vel 11 prosent i år. Produksjonen av olje kommer til å øke ytterligere neste år, mens produksjonen av gass vil holde seg om lag uendret. Den samlete eksporten av olje og gass vil derfor øke også i 1993, men svakere enn i år.

Som en følge av den internasjonale lavkonjunkturen har eksporten av skipsfartstjenester gått ned både i verdi og volum gjennom de siste fire kvartalene. Med uendret sesongjustert nivå ut året vil vi få en nedgang i eksportvolumet av slike tjenester fra 1991 til 1992 på om lag 8 prosent.

Som en følge av omlegging av valutastatistikken er eksportvolumet justert kraftig opp for en del tjenester fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Denne endringen har delvis sitt motstykke i en oppjustering av importanslagene. Omleggingen gjør det vanskelig å tolke utviklingen i tjenesteeksporten, og innebærer isolert sett et bidrag til vekst både i samlet eksport og samlet import i 1992, som ikke har noe motstykke i endringer i norsk økonomi.

Etterspørselen fra fastlands-Norge moderat opp i 1992

Etterspørselen fra fastlands-Norge var nær uendret fra 2. til 3. kvartal i år, etter en oppgang på 1,5 prosent kvartalet før. Som følge av dette, og en viss vekst i andre halvår i fjor, vil etterspørselen fra fastlands-Norge øke med 1,2 prosent i år, selv uten ytterligere oppgang i 4. kvartal. En må helt tilbake til 1986 for å finne en klart sterkere vekst enn dette.

EKSPORT, IMPORT OG ETTERSPØRSEL FRA FASTLANDS-NORGE
1988=100. Sesongjusterte volumindekser

Kilde: SSB.

EKSPORT, IMPORT OG INNENLANDSK ANVENDELSE
1988=100. Sesongjusterte volumindekser

Kilde: SSB.

Det er utviklingen i samlet konsum som trekker fastlands-Norges etterspørsel opp, mens bruttoinvesteringene i fast kapital fortsatt går ned.

Realinvesteringene utenom olje og sjøfart falt med 3,3 prosent i 3. kvartal i år og nivået gjennom årets tre første kvartaler var 2,6 prosent lavere enn i samme periode i fjor. For året under ett kan nedgangen bli i samme størrelsesorden, og dermed også om lag som i 1991. Investeringene i offentlig forvaltning øker imidlertid også i 1992, og veksten på årsbasis er i Nasjonalbudsjettet for 1993 anslått til vel 5 prosent, etter en økning på nesten 16 prosent i fjor. Også privat tjenesteyting har hatt en viss oppgang i investeringene fra de tre første kvartalene i fjor til samme periode i år. Investeringene i industri og bergverk, som lå relativt høyt rundt årsskiftet 1990-91, falt gjennom hele fjoråret og første halvår i år. Fallet flatet ut i 3. kvartal, men nedgangen fra 1990 til 1991 kan likevel bli rundt 10 prosent. Boliginvesteringene har også avtatt så langt i 1992, etter en sterk nedgang gjennom de tre foregående årene. Det kan imidlertid se ut til at nedgangen er i ferd med å flate ut. Det sterke fallet gjennom 1991 vil likevel bidra til en nedgang på årsbasis på nesten 20 prosent i år.

Privat konsum endret seg lite i 3. kvartal i år, etter en sesongjustert vekst på 1,5 prosent kvartalet før. Siden det også var en viss oppgang i konsumet gjennom andre halvår i fjor, ligger det an til en vekst på mellom 1 1/2 og 2 prosent på årsbasis. Blant annet som en følge av skattelette og fortsatt sterk vekst i overføringene fra offentlig sektor vil veksten i husholdningenes disponible realinntekter trolig bli opp mot 5 prosent. Spareraten vil derfor øke til nesten 6 prosent i år, fra et nivå på rundt 3 prosent i fjor. Med fortsatt nedgang i husholdningenes nettorealinvesteringer, særlig i boliger, trekker dette i retning av en økning i husholdningenes nettofordringer på over 15 milliarder på årsbasis. Tall fra kredittmarkedsstatistikken tyder på at husholdningene nå både nedbetaler gjeld og øker sine bankinnskudd og andre fordringer på finansinstitusjoner.

Som en følge av skatteomleggingen ser det ut til at realrenten etter skatt for store grupper vil øke med med om lag 2,5 prosentpoeng i år, til et nivå rundt 7 prosent. Til neste år vil de nominelle rentene trolig gå noe ned og lånekostnadene falle igjen. Dette kan gi oppgang i boligprisene og en viss vekst i boliginvesteringene. Som en følge av svakere inntektsvekst neste år, vil privat forbruk imidlertid bare vokse om lag som i år, og husholdningene vil fortsette å øke sine nettofordringer.

Regjeringen la i Revidert nasjonalbudsjett for 1992 opp til en vekst i offentlig konsum på 2,8 prosent i år. I Nasjonalbudsjettet for 1993 ble veksten justert opp til 3 prosent. Tallene fra det kvartalsvise najonalregnskapet tyder på at veksten blir minst så høy som dette. Til neste år vil imidlertid offentlig konsum øke klart svakere enn i år, blant annet som en følge av nedgang i kjøp av millitært materiell.

KONSUM OG INVESTERINGER
1988=100. Sesongjusterte volumindekser

Kilde: SSB.

Fortsatt sterk vekst i oljeinvesteringene

Påløpte investeringskostnader i oljevirksomheten inklusive rørtransport ligger i følge SSBs investeringstelling for 3. kvartal i år an til å øke med over 16 prosent reelt fra i fjor til i år, etter en vekst på nærmere 30 prosent fra 1990 til 1991. Oljeinvesteringene vil øke ytterligere neste år, til et nivå som tilsvarer 8 prosent av samlet BNP. Økningen i 1993 representerer en reell etterspørselsstimulans for norske og utenlandske leverandører på over 1 prosent av BNP i fastlands-Norge, mens veksten i inneværende år gir en samlet impuls på om lag 1,5 prosent.

Markert oppgang i importen i 3. kvartal

Importen av tradisjonelle varer økte med nær 7 prosent (sesongjustert) i 3. kvartal i år, etter en svak nedgang gjennom de to foregående kvartalene. Tre fjerdedeler av importveksten i 3. kvartal kan føres tilbake til en kraftig oppgang i importen av et bredt spekter av verkstedprodukter. Gjennom 1990 og 1991 har importen av tradisjonelle varer svingt markert opp og ned, som følge av periodiske leveranser av ubåter og kjøp av nye sivile fly. Holder vi disse lite konjunkturfølsomme varene utenom, har tradisjonell import i to år bare økt moderat sterkere enn etterspørselen fra fastlands-Norge. Denne tendensen vil bli brutt i år. Som følge av den sterke veksten i 3. kvartal vil importen av tradisjonelle varer trolig gå opp med rundt 4 prosent på årsbasis.

BRUTTONASJONALPRODUKT
1988=100. Sesongjusterte volumindekser

Kilde: SSB.

PRODUKSJON OG SYSSELSETTING
1988=100. Sesongjusterte volumindekser

Kilde: SSB.

Svak utvikling i BNP for fastlands-Norge

BNP for fastlands-Norge gikk ned med 1,4 prosent (sesongjustert) i 3. kvartal i år, etter en noe sterkere oppgang kvartalet før. Nedgangen var særlig sterk i bygge- og anleggsvirksomheten og i primærnæringene. Det siste har sammenheng med den dårlige vekstsesongen for planteprodukter i år. Bruttoproduktet i industrien gikk svakt ned i 3. kvartal, men hjemmekonkurrerende industri, særlig verkstedindustrien, hadde markert vekst i produksjonen. Denne veksten kan føres tilbake til den kraftige oppgangen i investeringene i oljevirksomheten. For året som helhet ligger det an til en vekst i BNP for fastlands-Norge på noe over 1/2 prosent, som er klart svakere enn veksten i etterspørselen rettet mot fastlands-Norge. Denne forskjellen må ses i sammenheng med fortsatt lagernedbygging og den relativt sterke importveksten. Den sterke veksten i produksjonen av råolje bidrar til at veksten i BNP i alt vil bli om lag 2 1/2 prosent.

Nedgangen i sysselsettingen flater ut, men ledigheten øker fortsatt

I følge Statistisk sentralbyrås Arbeidskraftundersøkelse (AKU) har tallet på utførte timeverk endret seg lite fra de tre første kvartalene i fjor til samme periode i år. AKU er en utvalgsundersøkelse, og tallene er derfor beheftet med særlig usikkerhet. De peker likevel i retning av at det så langt ikke har funnet sted noe omslag til vekst i timeverkbruken. Den sterke nedgangen gjennom andre halvår 1990 og første halvår 1991 ser imidlertid ut til å ha flatet ut. Denne tendensen gjør seg også gjeldene for antall sysselsatte personer. Arbeidstyrken kan imidlertid se ut til å være i svak oppgang, og endringer i befolkningens alderstruktur kan gjøre dette trekket mer tydelig i tiden fremover. Den klare tendensen til vekst i arbeidsledigheten vil derfor ikke bli brutt i inneværende år. AKU-ledigheten vil på årsbasis komme opp i om lag 6 prosent, en oppgang på 0,5 prosentpoeng fra i fjor.

Prisveksten på veg ned mot 2 prosent

Resultatene fra årets lønnsoppgjør peker i retning av en markert nedgang i lønnsveksten fra 1991 til 1992. De sentrale tilleggene i lønnsoppgjøret og lønnsoverhenget ved inngangen til året er anslått til å bidra til en gjennomsnittlig årslønnsvekst for arbeidere i LO/NHO-området på i underkant av 2 prosent, mot vel 3 prosent i 1991. Den svake konjunktursituasjonen tilsier at lønnsglidningen i år vil bli svakere enn i fjor, og lønnsveksten for industriarbeidere vil trolig havne i overkant av 3 prosent. Offentlig sektor vil få en lønnsvekst på 3 - 3 1/2 prosent, og for økonomien som helhet kan lønnsveksten bli i overkant av dette.

Nedgangen i lønnsveksten gjennom de siste årene og svært moderat importprisstigning har bidratt til en avtakende veksttakt for konsumprisindeksen. Fra oktober i fjor til oktober i år steg konsumprisindeksen med 2,2 prosent. Som gjennomsnitt over de ti første månedene i år var veksten 2,4 prosent, mot 3,6 prosent i samme periode i fjor. For 1992 under ett ligger det an til at konsumprisveksten vil bli 2,3 prosent, med mindre prisstigningen i november og desember skulle bli høyere enn den underliggende veksttakten de siste seks månedene. Konsumprisveksten er også på veg nedover hos våre viktigste handelspartnere, og var i september i år nede i 2,9 prosent. Nedgangen i kursen på finske mark, britiske pund og svenske kroner kan i første omgang bidra til en ytterligere nedgang i de norske

KORTSIKTIGE EURORENTER OG NORGES BANKS AKKUMULERTE INTERVENSJONER

Kilde: Norges Bank.

importprisene. Etterhvert må en imidlertid regne med at prisstigningen vil øke noe i disse landene, slik at den umiddelbare virkningen av valutakurs-endringene delvis blir reversert. Utsiktene til fortsatt nedgang i timelønnsveksten i Norge og høy produktivitetsvekst trekker imidlertid likevel i retning av at prisstigningen kan gå ytterligere ned neste år.

Valutauro gir høye renter

Renteutviklingn i Norge gjennom de siste fire månedene har vært sterkt preget av uroen i de europeiske valutamarkedene. Spekulasjonene mot den svenske valutaen i midten av september førte også til press mot norske kroner. Renteforskjellen til tre-måneders ecu økte fra nær null i årets 8 første måneder til over 3,5 prosentpoeng i september, og Norges Bank solgte valuta for vel 11 milliarder kroner netto i september. Etter at presset mot svenske kroner avtok, falt også de norske pengemarkedsrentene igjen, og Norges Bank kjøpte tilbake valuta. I de tre første ukene av november lå tre-måneders renten på samme nivå som før valutauroen startet i august, men likevel 0,5 prosentpoeng høyere enn ecu-renten.

Etter at Sveriges Riksbank ga opp å holde en stabil valutakurs overfor ecu 19. november, økte igjen presset på norske kroner. Renten på bankenes dagslån i Norges Bank (D-lån) ble satt opp fra 10 til 25 prosent, og lånegrunnlaget ble redusert. Dag til dag renten økte til et meget høyt nivå, og Norges Bank solgte på kort tid valuta for 50 milliarder kroner. Pr. 1. desember ser det ut til at presset mot den norske valutaen er i ferd med å avta. Den 30. november satte Norges Bank ned renten på dagslån til 17 prosent, og dagen etter ble grunnlaget for beregning av D-lån økt. De norske pengemarkedsrentene vil likevel trolig bli liggende klart over tilsvarende ecu-renter gjennom resten av året, og presset oppover på norske utlåns og innskuddsrenter vil neppe gi seg før tidlig i 1993.

Depresieringen av britiske pund, svenske kroner, finske mark og italienske lire, samt nedskrivningen av spanske pesetas og portugisiske escudos bidrar isolert sett til en svekkelse av norsk næringslivs konkurranseevne. Denne svekkelsen er imidlertid i stor grad motvirket av en appresiering av de øvrige ERM-valutaene og amerikanske dollar, slik at industriens effektive valutakurs ved utgangen av november var om lag på samme nivå som før valutauroen startet i august.

Økt overskudd på driftsbalansen i 3. kvartal

Foreløpige tall fra utenriksregnskapet viser et overskudd på driftsbalansen overfor utlandet på vel 15 milliarder kroner for de tre første kvartalene i år sett under ett. Overskuddet på vare- og tjenestebalansen er redusert med over 11 milliarder kroner fra samme periode i fjor, mens underskuddet på rente- og stønadsbalansen er økt med 3,5 milliarder. Nedgangen i handelsoverskuddet kan i hovedsak føres tilbake til en forverring i bytteforholdet overfor utlandet, som følge av en nedgang i prisene på viktige norske eksportprodukter fra i fjor til i år. Det økte underskuddet på rente- og stønadsbalansen skyldes først og fremst økt utbetaling av aksjeutbytte fra oljevirksomheten til utlandet. Både forverringen av bytteforholdet og det økte aksjeutbyttet bidrar til at disponibel realinntekt for Norge gikk ned med 2,8 prosent fra de tre første kvartalene av 1991 til samme periode i år.

Utsiktene: Sterkere vekst i fastlands-Norge i 1993?

Fortsatt moderat vekst i privat konsum, høy investeringsaktivitet i Nordsjøen samt et konjunkturoppsving i internasjonal økonomi vil bidra til å snu investeringsnedgangen i fastlands-økonomien og til en viss vekst i tradisjonell eksport utenom energivarer. Dette legger grunnlaget for en høyere vekst i BNP for fastlands-Norge i 1993 enn i 1992. Som en følge av relativt sterk produktivitetsvekst vil situasjonen på arbeidsmarkedet og arbeidsledigheten i 1993 likevel ikke endre seg vesentlig fra annet halvår i år. Det svake arbeidsmarkedet vil bidra til at lønnsveksten neste år kan bli om lag ett prosentpoeng lavere enn i år, og konsumprisveksten vil komme ned mot 2 prosent. Med et konjunkturomslag internasjonalt og en økende dollarkurs, vil bytteforholdet overfor utlandet kunne bedre seg betydelig neste år. Sammen med fortsatt vekst i oljeproduksjonen innebærer dette at overskuddet på driftsbalansen kan bli på over 25 milliarder kroner neste år.

UTVIKLINGEN I NOEN MAKROØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER
Prosentvis volumendring i 1990-priser[1)]

	Mrd. 1990 kr	Vekst fra samme periode året før					Vekst fra foregående kvartal,sesongjustert			
	1991	1991	91.4	92.1	92.2	92.3	91.4	92.1	92.2	92.3
Privat konsum	336,4	-0,3	0,8	0,7	3,8	1,5	0,6	-0,5	1,5	-0,0
Varer	208,1	-0,6	0,2	0,3	3,4	1,2	-0,3	-0,2	1,4	0,5
Tjenester	118,9	2,7	2,1	0,2	2,3	1,2	0,2	-1,3	2,3	0,1
Nordmenns konsum i utlandet	20,7	-8,6	6,8	13,3	14,7	9,3	12,3	-5,5	1,9	1,0
-Utlendingers konsum i Norge	11,3	7,9	15,6	9,4	0,3	8,8	1,4	-13,9	10,9	12,2
Offentlig konsum	142,4	2,3	-0,2	5,0	3,6	3,1	-1,9	4,5	-1,3	2,1
Statlig konsum	56,7	1,1	-5,5	4,2	4,2	3,5	-6,6	8,7	-1,8	4,4
Sivilt konsum	35,0	2,7	-5,5	10,1	9,2	1,2	-10,2	17,2	-2,8	-0,9
Militært konsum	21,7	-1,4	-5,5	-7,8	-3,9	8,2	-0,4	-4,4	0,1	14,2
Kommunalt konsum	85,7	3,2	4,0	5,5	3,1	2,8	1,3	1,9	-0,9	0,6
Bruttoinvestering i fast kapital	125,9	1,0	0,2	-18,6	42,2	-0,9	12,7	-11,9	32,8	-24,5
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	31,9	11,4	-7,1	-60,0	133,1	7,2	46,4	-19,4	118,4	-57,6
Fastlands-Norge	94,0	-2,1	2,7	-5,4	0,6	-3,2	4,3	-9,3	6,2	-3,3
Industri og bergverksdrift	15,6	6,0	-11,3	-15,3	-19,0	-11,0	-5,6	-5,4	-3,0	3,0
Annen vareproduksjon	12,8	-3,5	9,1	4,9	-2,7	-2,5	4,0	-10,8	4,8	1,2
Annen tjenesteyting	65,6	-3,5	5,0	-4,7	6,7	-1,5	6,7	-9,9	8,6	-5,4
Lagerendring (BNP-vekstbidrag)[4)]	5,0	(-1,0)	(-0,5)	(-1,0)	(-8,0)	(0,8)	1,5	-2,5	-2,2	4,0
Skip og plattf. under arb.(BNP-vbd.)[4)]	11,1	(-0,7)	(0,6)	(-0,2)	(-5,0)	(2,1)	-0,2	0,7	-1,2	0,8
Varelager (BNP-vekstbidrag)[3)4)]	-6,0	(-0,3)	(-1,1)	(-0,7)	(-3,0)	(-1,4)	1,7	-1,9	-1,9	4,3
Innenlandsk anvendelse	609,7	-0,5	-0,1	-3,1	3,3	2,2	3,7	-6,0	4,8	0,9
-påløpte inv. oljevirks. og u.sjøfart[2)]	43,0	-3,3	2,9	-41,8	46,8	51,6	77,8	-44,8	93,1	-17,2
-etterspørsel fra fastlands-Norge	572,8	0,1	0,9	0,8	3,2	1,1	0,6	-0,7	1,5	-0,0
Eksport	311,1	6,3	4,1	14,5	2,4	4,5	1,7	6,1	2,2	-4,0
Tradisjonelle varer	112,8	-3,0	-5,7	4,4	-0,5	5,7	-0,9	5,9	-0,3	1,0
Råolje og naturgass	103,6	17,0	11,2	13,9	7,9	15,8	8,7	5,2	0,5	1,0
Skip og oljeplattformer	14,3	33,9	57,1	207,4	-25,4	-56,2	-12,4	46,0	-48,8	-33,4
Tjenester	80,5	4,1	3,1	11,1	5,2	3,0	-0,0	-0,2	22,2	-12,0
Samlet anvendelse	920,8	1,7	1,2	2,7	3,0	3,0	3,0	-1,9	3,9	-0,8
Import	246,8	1,3	3,2	4,0	3,7	5,3	9,2	-8,1	9,4	-3,8
Tradisjonelle varer	151,0	-0,1	0,2	6,6	-1,3	10,9	5,3	-1,2	-0,1	6,9
Råolje	1,7	2,5	13,0	-39,6	-51,7	71,2	120,7	-50,5	76,5	-11,2
Skip og oljeplattformer	17,9	-5,9	-7,4	-64,3	-8,0	-48,1	72,4	-74,6	216,5	-62,5
Tjenester	76,3	6,0	13,5	16,1	19,4	3,9	5,9	-2,1	12,2	-10,2
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	674,0	1,9	0,5	2,3	2,7	2,2	0,8	0,5	1,9	0,3
-Fastlands-Norge	548,4	0,1	-0,7	0,5	1,6	-0,4	0,2	-0,4	2,1	-1,1
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	125,5	10,5	5,9	9,9	7,5	14,6	3,3	4,2	1,0	5,9
Fastlands-næringer	507,4	-0,2	-1,1	0,2	1,3	-0,6	0,0	-0,4	2,2	-1,4
Industri og bergverksdrift	91,5	-1,0	-1,5	1,7	-1,9	1,7	0,8	-0,5	1,0	-0,3
Annen vareproduksjon	68,6	-5,1	-5,7	-3,5	3,4	-6,2	0,1	0,6	3,6	-2,8
Annen tjenesteyting	347,3	1,1	0,0	0,6	1,8	0,1	-0,2	-0,5	2,2	-1,4
Korr.poster (BNP-vekstbidrag)[4)5)]	41,0	(0,2)	(0,2)	(0,3)	(0,4)	(0,2)	0,1	-0,0	0,1	0,2

[1)] Fotnoter, se "Teknisk merknad"

PRISINDEKSER FOR MAKROØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER

		Prosentvis endring fra samme periode året før					Prosentvekst fra foregående kvartal. Sesongjustert			
		1991	91.4	92.1	92.2	92.3	91.4	92.1	92.2	92.3
Privat konsum		3,7	2,8	2,5	2,6	2,4	0,7	0,4	0,7	0,4
Offentlig konsum		3,4	2,3	3,1	3,2	2,2	0,8	1,2	0,2	-0,1
Bruttoinvesteringer i fast kapital		0,4	0,2	3,2	3,3	-0,5	-1,3	2,8	0,2	-2,1
-fastlands-Norge		-1,2	-0,4	1,9	0,7	-0,0	0,3	1,0	-09	-0,7
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	2,9	1,8	3,1	2,9	1,9	-1,0	2,9	0,3	-0,9	
-etterspørsel fra fastlands-Norge		2,8	2,1	2,6	2,5	2,0	0,6	0,8	0,3	0,1
Eksport		-0,8	-12,1	-8,4	-7,5	8,5	-2,2	-6,5	2,0	-1,6
-tradisjonell vareeksport		-0,4	-6,7	-8,4	-6,7	-6,6	-3,0	-3,8	0,7	-0,6
Samlet anvendelse		1,6	-3,0	-1,1	-0,6	-1,6	-1,4	-0,5	0,9	-1,0
Import		0,9	1,0	3,0	-0,0	-3,3	-1,2	0,6	-1,4	-1,5
-tradisjonell vareimport		-0,3	0,5	3,5	-1,9	-4,5	-0,8	0,6	-2,7	-1,7
Bruttonasjonalprodukt (BNP)		1,9	-4,4	-2,5	-0,9	-1,0	-1,4	-0,9	1,8	-0,8
-fastlands-Norge		3,1	1,6	0,6	2,0	2,6	0,2	0,6	0,8	0,6

TEKNISK MERKNAD OM KVARTALSTALLENE OG FOTNOTER TIL TABELLENE

Fotnoter: 2) Inkludert skip, oljeplattformer og plattform-moduler under arbeid. 3) Utenom skip, oljeplattformer under arbeid og plattform-moduler under arbeid. 4) BNP-vekstbidragene er beregnet som differansen mellom respektive kvartalstall, regnet i prosent av BNP. 5) Korreksjon for frie banktjenester og visse avgiftsberegninger.

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg. De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene for årene til og med 1990 er avstemt mot de siste publiserte årlige regnskapstallene.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes alle størrelser i faste priser med basis i prisene to år tidligere. Volumtall for 1991 og 1992 er beregnet i 1990-priser, og det er brukt vekter fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringsratene (vekstratene). For sammenligningens skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 1990 som basisår (felles omregningsår). Dette er gjort ved å prisomregne fastpristallene for årene før 1990 til 1990-priser. Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.

Bruttoinvesteringer: Bruttoinvesteringer i fast kapital i alt er sterkt påvirket av de store svingningene i investeringer i oljevirksomhet. Disse svingningene skyldes blant annet at plattformer som har vært under arbeid i flere år, regnes som investert i det kvartal og med den kapitalverdi de har ved uttauing til feltet.

Sesongjusterte tall: Det kvartalsvise nasjonalregnskapet utarbeides som et ikke-sesongkorrigert regnskap, der en søker å registrere de faktiske transaksjoner i hvert kvartal. De fleste tallseriene på detaljert regnskapsnivå viser derfor klare sesongsvingninger. Disse seriene er sesongjustert og deretter summert sammen med de øvrige tallseriene til de totalstørrelsene som er presentert i teksttabellene og diagrammene. For offentlig sektors innkjøp av varer og tjenester, hvor en foreløpig ikke har tilstrekkelig informasjon til å fastlegge sesongmønsteret, er sesongjusteringen basert på skjønn.

Underliggende tendens: Norsk økonomi er så liten at tilfeldige eller enkeltstående, store hendelser kan gi store utslag i tallene. De sesongkorrigerte tallene glattes derfor, slik at en kan finne fram til den underliggende tendensen for hver av seriene. Ved glattingen forsøker en å skille mellom tilfeldige og systematiske variasjoner i serien.

REVISJONER AV BEREGNET UNDERLIGGENDE TENDENS
(Vekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate)

Publ.	88.4	89.1	89.2	89.3	89.4	90.1	90.2	90.3	90.4	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3
					BNP fastlands-Norge											
Sep.-89	-4	-2	1													
Des.-89	-4	-2	1	3												
Feb.-90	-3	-1	2	3	2											
Jun.-90	-3	-1	1	1	0	-2										
Sep.-90	-3	-2	1	1	1	1	3									
Des.-90	-3	-2	1	1	1	2	3	3								
Feb.-91	-3	-1	1	2	1	1	2	2	2							
Jun.-91	-5	-3	0	1	1	1	1	1	0	-1						
Sep.-91	-5	-3	0	1	1	1	1	1	0	0	-1					
Des.-91	-5	-3	0	1	1	1	1	1	0	0	-1	-1				
Feb.-92	-5	-3	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1			
Jun.-92	-4	-2	0	2	2	2	2	1	1	0	-1	-1	0	1		
Sep.-92	-4	-2	0	2	2	2	2	1	0	0	-1	-1	0	2	3	
Des.-92	-4	-2	0	2	2	2	2	1	0	0	-1	0	0	1	1	0
					Etterspørsel fra fastlands-Norge											
Sep.-89	-6	-4	0													
Des.-89	-6	-5	-2	0												
Feb.-90	-6	-4	-2	0	1											
Jun.-90	-7	-4	-2	-1	-1	-1										
Sep.-90	-7	-5	-2	0	1	2	3									
Des.-90	-7	-5	-2	-1	0	1	2	2								
Feb.-91	-7	-5	-2	0	1	1	2	2	2							
Jun.-91	-7	-5	-3	-1	0	1	1	0	0	-2						
Sep.-91	-7	-5	-3	-1	0	1	1	0	-1	-2	-3					
Des.-91	-7	-5	-3	-1	0	1	1	0	-1	-2	-2	0				
Feb.-92	-7	-5	-3	-1	0	1	1	0	-1	-1	0	3	4			
Jun.-92	-7	-5	-2	-1	0	1	1	1	0	0	0	2	2	2		
Sep.-92	-7	-5	-2	-1	0	1	1	1	0	0	0	1	2	2	3	
Des.-92	-7	-5	-2	-1	0	1	1	1	0	0	0	1	2	2	2	1

MERKNADER TIL REVISJONENE

Revisjoner kan enten skyldes nye/reviderte kvartalstall for inneværende år, nye/reviderte årlige nasjonalregnskap for tidligere år eller overgang til nytt prisbasis-år. Fordi vekstratene etter omregning til årlig rate er avrundet til nærmeste hele prosent, kan 1 prosentenhets endring i vekstraten først og fremst skyldes ulik avrunding.

Publisert:	Prisbasis:	Nytt årlig regnskap:	Andre merknader:
Jun. -89	1987	1986-87	
Sep.-89	"		Revidert sesongjusteringsprogram.
Des.-89	"		
Feb.-90	"		
Jun.-90	1988	1987-88	
Sep.-90	"		
Des.-90	"		
Feb.-91	"		
Jun.-91	1989	1988-89	
Sep.-91	"		
Des.-91	"		
Feb.-92	"		
Jun.-92	1990	1989-90	
Sep.-92	"		
Des.-92	"		

Konjunkturutviklingen i utlandet

USA: Økt innenlandsk etterspørsel

Foreløpige tall fra nasjonalregnskapet viser at bruttonasjonalproduktet (BNP) i USA økte med hele 3,9 prosent fra 2.kvartal til 3.kvartal i år (sesongjustert årlig rate). Dette var en betydelig høyere vekst enn forventet. Holder en lagerendringene utenfor, var veksten i etterspørselen 2,2 prosent. Det var særlig privat konsum som bidro til veksten - konsumet av varer økte med 3,4 prosent. Tilgjengelig korttidsstatistikk antyder at også veksten i 4.kvartal kan bli sterkere enn antatt tidligere i høst. Det ligger dermed an til en BNP-vekst på rundt 2 prosent i 1992, mens veksten i 1993 nå ventes å havne rundt 2 3/4.

Arbeidsledighetsraten er forsiktig på vei nedover, og var 7,4 prosent i oktober. Samtidig er uketallene for antall nye arbeidsledige nå lavere enn på lenge, og har siden i begynnelsen av oktober ligget rundt 370 000. Det regnes med at når antallet ligger under 400 000 betyr det at sysselsettingen er i ferd med å vokse. Sysselsettingen i privat sektor viste da også en svak oppgang i oktober, mens offentlig sysselsetting gikk noe ned. Nettoeffekten var en økning på 27 000 arbeidsplasser, etter en nedgang på 72 000 i september. Arbeidsledigheten vil trolig fortsette å gå svakt ned resten av året og til neste år, slik at ledighetsprosenten i 1993 vil komme ned mot 7 prosent.

Årsveksten i konsumprisene har ligget rundt 3 prosent fram til oktober, da den var 3,2 prosent. Prognosene antyder en prisvekst på vel 3 prosent for 1992 som helhet, og bare en svakt høyere prisvekst neste år.

Til tross for at konsumbarometrene har falt hver måned fra juli til oktober, økte privat konsum relativt sterkt fra 2.kvartal til 3.kvartal med rundt 3,5 prosent (sesongjustert årlig rate). I samme periode steg husholdningenes inntekter vel 2 prosent, slik at privat sparing avtok. Dersom veksten skal opprettholdes, er det nødvendig at inntektene øker. Den siste tidens tegn til at situasjonen på arbeidsmarkedet kan være i ferd med å bedres, kan innebære økte inntekter. Det er også mulig at guvernør Clintons seier i presidentvalget kan løfte stemningen blant forbrukerne. Et relativt kraftig hopp i konsumbarometrene i november kan tyde på dette. Prognosene peker mot en vekst i privat konsum på 2 prosent i år og 2 - 3 prosent neste år.

Boliginvesteringene økte med henholdsvis 20 og 9 prosent i 1. og 2.kvartal i år (sesongjusterte årlige rater). I 3.kvartal var boliginvesteringene uendret,

USA: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1991	1992			1993		
	Regn-skap	LINK okt	DRI okt	OECD nov	LINK okt	DRI okt	OECD nov
Privat konsum	-0,6	1,6	2,1	2,0	2,1	2,8	2,1
Offentlig konsum	0,9	-0,4	-0,2	-0,6	0,4	-0,7	-0,9
Boliginvesteringer	-12,6	7,1	..	..	9,7	..	..
Andre private investeringer	-7,1	1,6	5,0 1)	5,1 1)	6,1	8,3 1)	7,2 1)
Eksport	5,8	4,7	5,4	5,9	6,2	4,9	6,3
Import	-0,1	7,0	8,5	8,2	5,7	6,8	6,3
Bruttonasjonalprodukt	-1,2	1,3	1,8	1,8	2,6	2,8	2,4
Driftsbal (nivå, prosent av BNP)	-0,1	-0,6	-1,1	-0,9	-0,4	-1,4	-1,1
Konsumprisvekst	4,2	3,2	3,1	..	3,4	3,3	..
Arbeidsledighetsrate (nivå)	6,8	7,6	7,5	7,5	7,3	7,2	7,5
Kortsiktig rente (prosent)	5,4	3,4	3,8 2)	..	3,5	3,8 2)	..
Langsiktig rente (prosent)	7,9	..	7,0 2)	..	-	6,8 2)	..

1) Prognosen gjelder totale private investeringer i realkapital
2) Prognoser fra november.
Kilde: Data Resources Inc. (DRI), LINK-prosjektet (et internasjonalt prognosesamarbeid) og OECD.

USA: BRUTTONASJONALPRODUKT OG INDUSTRIPRODUKSJON. 1987=100. Sesongjusterte volumindekser

Kilde: OECD.

USA: KONSUMPRISVEKST I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR OG KORTSIKTIG RENTE

Kilde: OECD og Norges Bank.

og fall i antallet igangsettinger i oktober peker mot et svakt 4.kvartal. Den høye veksten i første halvår vil likevel bringe veksten i boliginvesteringene opp i rundt 8 prosent for hele 1992. Fortsatt lave renter, økte inntekter og lavere gjeldsbyrde kan bidra til bortimot 10 prosent vekst i 1993. Både de kortsiktige og de langsiktige rentene har økt med rundt 1/2 prosentpoeng siden september, men regnet som årsgjennomsnitt ventes rentenivået å bli lite endret fra 1992 til 1993.

Private investeringer utenom boliger er fortsatt preget av restruktureringen etter oppgangen mot slutten av 1980-tallet. Investeringene i maskiner og utstyr har økt noe hittil i år, men nedgangen i bygge- og anleggsinvesteringene vil dra ned de samlede private investeringene (utenom bolig) til bare 2 - 3 prosent i år. Det ventes at bunnen i bygge- og anleggsinvesteringene vil nås neste år, slik at veksten i de totale investeringene vil være høyere i 1993 enn i 1992.

Anslagene for veksten i eksportvolumet er nedjustert siden i sommer på grunn av stadig flere tegn på en internasjonal lavkonjunktur. Vekstbidraget fra igangsettingen av det nord-amerikanske frihandelsområdet (NAFTA) mellom USA, Mexico og Canada ser også ut til å bli mindre enn tidligere ventet, på grunn av svak vekst i Mexico. Eksportveksten ventes nå å bli 4 1/2 - 6 prosent i år og 5 - 6 prosent neste år.

Importvolumet økte sterkere i 2.kvartal i år enn etterspørselen skulle tilsi. Store deler av denne importen ble derfor liggende på lager, og førte til at importveksten resten av året har vært lavere. Den sterke veksten tidligere i år vil likevel gi en økning i importen på 7 - 8 prosent på årsbasis. Den forventede økningen i innenlandsk etterspørsel vil gi en forholdsvis sterk importvekst også i 1993.

Kraftigere vekst i importen enn i eksporten og en svak valutakurs gjennom deler av 1992 har gitt en økning i underskuddet på handelsbalansen. I de tre første kvartalene var underskuddet vel 60 mrd. dollar, mot vel 49 mrd. dollar i samme periode i fjor. For hele året ligger det an til et underskudd på mellom 90 og 100 mrd. dollar. Det økte underskuddet på varebalansen, sammen med bortfallet av støtte i forbindelse med Gulfkrigen, vil øke underskuddet på driftsbalansen med utlandet betydelig.

Japan: Svak etterspørsel fra privat sektor

Etter en vekst i bruttonasjonalproduktet (BNP) på 4,4 prosent i 1.kvartal, var veksten bare 1,1 prosent fra 1.kvartal til 2.kvartal (sesongjusterte årlige rater) i år. Anslagene for BNP-veksten i 1992 ligger rundt 2 prosent. Aktivitetsutviklingen i 1993 vil i stor grad avhenge av hvilke tiltak som blir satt i verk av det offentlige. Vekstanslagene varierer fra 2 1/4 til 3 1/2 prosent.

Politiske problemer skaper nå vanskeligheter for den økonomiske politikken i Japan. Sentrale personer i regjeringspartiet, blant andre tidligere statsminister Noboru Takeshita, er anklaget for å ha mottatt betydelige økonomisk støtte fra organiserte kriminelle grupper. Opposisjonspartiene forlanger at de anklagede skal forklare seg for nasjonalforsamlingen før de er villige til å behandle den økonomiske tiltakspakken som ble lansert i august. Samtidig er det konflikter mellom grupper i regjeringspartiet. Dette kan føre til at tiltakspakken blir forsinket, og ikke vil kunne bli behandlet før nasjonalforsamlingen trer fra hverandre i desember. I mellomtiden er det stadig fler som mener at ytterligere stimuleringstiltak vil være nødvendige utover i 1993. Imidlertid er det uenighet om effekten av de planlagte offentlige tiltakene. Det er stadig flere som tar til orde for at de strukturelle problemene, særlig på

finansmarkedene, er så store at den økonomiske veksten vil være svak utover på 1990-tallet.

Industriproduksjonen var tilnærmet uendret fra 2.kvartal til 3.kvartal i år (sesongjustert), men lå likevel noe over 6 prosent lavere enn i 3.kvartal i fjor. Nedgangen i industriproduksjonen har dermed stoppet opp, men dette kan være midlertidig. Lagerbeholdningene er fortsatt store - nesten 13 prosent høyere enn i 4.kvartal 1990.

Privat konsum var uendret fra 1.kvartal til 2.kvartal, etter å ha økt med 3,7 prosent i 1.kvartal (sesongjusterte årlige rater). Tilgjengelig statistikk fra 3.kvartal viser reduksjon i omsetningen i varehusene, og bilsalget fortsetter å gå ned. Nedgang i overtidsbetaling og bonus, sammen med lavere lønnsvekst og økt arbeidsledighet vil trolig resultere i en vekst i privat konsum på rundt 2 prosent både i år og neste år. Dette representerer en betydelig vekstreduksjon sammenliknet med siste del av 1980-tallet, da privat konsum vokste med mellom 4 og 5 prosent hvert år.

Offentlige tiltak har bidratt til at boliginvesteringene økte med hele 10,3 prosent fra 1.kvartal til 2.kvartal i år (sesongjustert årlig rate), etter 6 kvartaler med nedgang. En sterk økning i antallet igangsettinger av nye boliger antyder en høy vekst også resten av året. Det negative overhenget fra 1991 gjør likevel at vekstraten for hele året vil bli under null, mens det ligger an til en vekst på om lag 5 prosent i 1993.

Private investeringer utenom bolig gikk ned med hele 9,4 prosent fra 1.kvartal til 2.kvartal (sesongjusterte årlig rater). Det er nå et svært dårlig klima for investeringer: Overflødig kapasitet på grunn av produksjonsnedgangen og svak inntjening virker bremsende, og det er grunn til å tvile på effekten av de offentlige stimuleringstiltakene. En spørreundersøkelse nylig foretatt av Industribanken, antyder en nedgang i industriinvesteringene på om lag 12 prosent både i år og neste år. Prognosene peker mot en nedgang i private investeringer i år, mens prognosene for neste år varierer med ulike anslag for det generelle aktivitetsnivået.

Nedgangen i den økonomiske aktiviteten har ført til at antallet ledige jobber pr. jobbsøker i september var nede i 1,01. Flere bedrifter har allerede gjort det klart at de vil ta inn langt færre nyutdannede akademikere neste år. Samtidig planlegges det reduksjoner i arbeidsstokken i flere bedrifter. Tidligere erfaringer tilsier at ved lavkonjunkturer forsvinner mange kvinner ut av arbeidsstyrken, noe som vil bidra til at arbeidsledighetsprosenten trolig likevel ikke øker til mer enn 2,5 prosent i 1993.

Lav lønnsvekst og redusert etterspørsel vil bidra til at konsumprisindeksen, som økte med 1,4 prosent fra oktober i fjor til oktober i år, også vil vokse moderat i 1993.

Eksportvolumet ble redusert med over 11 prosent fra 1.kvartal til 2.kvartal, etter å ha økt med 7,6 prosent i 1.kvartal (sesongjusterte årlige rater). Det var særlig eksporten av biler og elektrisk utstyr som gikk ned. Årsveksten i 1992 er anslått til 2 1/2 - 4 prosent. Utviklingen framover vil bli preget av den internasjonale lavkonjunkturen. Oppgangen i USA, som nå ser ut til å komme, kan imidlertid komme til å gi en høyere vekst i 1993 enn i år.

JAPAN: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1991	1992			1993		
	Regn-skap	DRI okt	NRI nov	OECD nov	DRI okt	NRI nov	OECD nov
Privat konsum	2,6	2,0	2,1	2,1	2,7	1,7	2,5
Offentlig konsum	3,4	2,1	2,0	2,0	4,1	4,3	2,9
Boliginvesteringer	-7,9	..	-2,6	-5,0	..	4,7	4,9
Andre private investeringer	6,1	..	-3,1	-2,1	..	-4,0	-0,3
Eksport	5,2	2,4	2,8	4,0	4,1	2,7	3,4
Import	-2,8	-2,2	-1,8	0,1	4,1	-1,4	3,3
Bruttonasjonalprodukt	4,4	2,1	2,1	1,8	3,4	2,2	2,5
Driftsbal (nivå, prosent av BNP)	2,2	3,0	3,0	3,1	2,7	2,5	3,2
Konsumprisvekst	3,3	2,1	2,0	2,1	1,6	2,0	1,6
Arbeidsledighetsrate (nivå)	2,2	2,2	2,1	2,2	2,5	2,4	2,3
Kortsiktig rente (prosent)[1)]	7,3	4,3	..	..	3,7	..	..
Langsiktig rente (prosent)[1)]	6,5	5,1	..	..	4,6	..	..

1) Prognoser fra november.
Kilde: Data Resources Inc. (DRI), Nomura Research Institute (NRI) og OECD.

JAPAN: BRUTTONASJONALPRODUKT OG INDUSTRIPRODUKSJON. 1987=100. Sesongjusterte volumindekser

Kilde: OECD.

JAPAN: KONSUMPRISVEKST I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR OG KOKRTSIKTIG RENTE

Kilde: OECD og Norges Bank.

Importvolumet gikk ned med hele 18,7 prosent i 2.kvartal, målt som sesongjustert årlig rate. Tilgjengelig handelsstatistikk kan tyde på en økning igjen i 3.kvartal, men det ser ut til at importvolumet for 1992 som helhet vil komme til å ligge lavere enn i 1991.

I de tre første kvartalene i år var overskuddet på driftsbalansen med utlandet hele 85 mrd. dollar, mens overskuddet på varebalansen var over 97 mrd. dollar. Til sammenlikning var tilsvarende tall for hele fjoråret henholdsvis 78 mrd. dollar og 102,4 mrd. dollar. Den sterke økningen skyldes først og fremst at veksten i importvolumet er redusert mer enn veksten i eksportvolumet, men den sterkere valutakursen har også bidratt. Regnet som prosent av BNP, peker prognosene mot at overskuddet på driftsbalansen vil øke til 2 1/2 - 3 prosent både i 1992 og i 1993.

Tyskland (vest): Svakere utvikling

Bruttonasjonalproduktet (BNP) i Tyskland (vest) var i første halvår i år 1,4 prosent høyere enn i samme periode i fjor. Det var aktiviteten i 1.kvartal som bidro til vekst. I 2.kvartal ble BNP redusert i forhold til 1.kvartal, slik at nivået var tilnærmet det samme som i 2.kvartal 1991. Det var særlig innenlandsk etterspørsel som bidro negativt. De fleste prognoseinstituttene antar nå at utviklingen vil fortsette å være svak fram til sommeren neste år. Under forutsetning av en rentenedgang på 1 1/2 til 2 prosentpoeng i løpet av 1993, peker prognosene mot en markert oppgang fra andre halvår 1993. Regnet som årsvekstrater vil BNP trolig vokse med 1/2 - 1 prosent i år og med 1/2 prosent neste år.

Etter at den tyske sentralbanken reduserte sentralbankrentene 14.september i forbindelse med uroen i Exchange Rate Mechanism (ERM), har de kortsiktige pengemarkedsrentene gått noe ned. I november var eurorenten med 3 måneders løpetid 8,9 prosent, ned 0,9 prosentpoeng fra toppnivået i august. Til tross for økende kritikk av sentralbankens håndtering av pengepolitikken, mener de fleste markedsobservatørene at en ytterligere nedgang i rentenivået ikke vil komme før tidligst i 1.kvartal neste år. Prognosene fra DRI (Data Resources Inc.) peker mot et kortsiktig eurorentenivå på rundt 7 1/4 prosent mot slutten av 1993.

Innretningen av finanspolitikken for de nærmeste årene er ikke helt fastlagt ennå - bortsett fra at det er vedtatt at de indirekte skattene skal økes fra januar 1993. Det er imidlertid klart at det vil bli ført en stram politikk. Det skal spares på utgiftene ved blant annet redusert vekst i lønns- og sosialutgifter. Dette kan føre til samarbeidsproblemer med fagforeningene.

Konsumprisene lå i perioden august til oktober rundt 3,5 prosent høyere enn i samme måned i fjor. Dette er en betydelig nedgang siden i vår, da konsumprisveksten målt på denne måten var oppe i 4,8 prosent. Det meste av nedgangen skyldes at virkningen av økte indirekte skatter fra 1.juli i fjor er uttømt, men apresieringen av valutaen har også spilt en rolle. For hele 1992 og 1993 ligger det nå an til en konsumprisvekst på mellom 3 1/2 og 4 prosent.

Resultatet av lønnsoppgjøret for 1993 er til en viss grad allerede fastlagt gjennom årets avtaler, men det skal forhandles om kompensasjon for arbeidstidsforkortelser. Høyere indirekte skatter og økt sannsynlighet for heving av de direkte skattene kan føre til problemer i forbindelse med lønnsoppgjørene for neste år. Dersom garantien om at arbeidere i de østlige delstater skal ha samme lønnsnivå som i de vestlige innen 1994 blir forlatt - noe som nå blir diskutert - kan også dette bidra til uro på arbeidsmarkedet.

TYSKLAND(VEST): MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1991	1992		1993	
	Regn-skap	5TI okt	DRI okt	5TI okt	DRI okt
Privat konsum	3,6	1,0	0,7	1,0	0,6
Offentlig konsum	0,5	3,0	1,3	1,5	-0,3
Investering i fast realkapital	6,5	1,0	4,3	-0,5	2,6
Eksport	12,7	2,5	2,4	2,0	1,0
Import	12,2	3,0	4,9	3,0	1,7
Bruttonasjonalprodukt	3,6	1,0	0,4	0,5	0,6
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)[1]	-1,3	-1,1	-1,6	-1,8	-2,2
Konsumprisvekst	3,5	4,0	3,9	3,5	3,6
Arbeidsledighetsrate [2] (nivå)	4,3	4,5	4,6	5,5	5,6
Kortsiktig rente (prosent)[3]	9,2	..	9,4	..	8,0
Langsiktig rente (prosent)[3]	8,4	..	7,8	..	7,1

1) Gjelder hele Tyskland.
2) Standardisert iflg. OECD.
3) Prognoser fra november.
Kilder: Data Resources Inc. (DRI) og fem tyske forskningsinstitutter (5TI)

Privat konsum har utviklet seg svakt hittil i år, og nivået i første halvår var svakt lavere enn i første halvår i fjor. Den såkalte solidaritetsskatten som har delfinansiert de økte overføringene til de østlige delstater falt bort 1.juli i år. Dette vil bidra til vekst i disponibel inntekt fra første til andre halvår. De økte inntektene, sammen med vissheten om at de indirekte skattene kommer til å gå opp fra neste år, kan gi en viss økning i privat konsum i andre halvår i år, slik at årsveksten muligens kommer opp i 3/4 prosent. I 1993 vil de økte skattene og svak utvikling i disponibel inntekt trolig gi en samlet konsumvekst på omlag samme nivå som i år. Disse prognosene innebærer en betydelig nedjustering av anslag gitt så sent som i juli i år.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital økte med om lag 3 prosent fra første halvår i fjor til første halvår i år. Seks påfølgende kvartaler med nedgang i kapasitetsutnyttingen, et høyt rentenivå, svakere inntjening og redusert ordreinngang siden februar i år, trekker i retning av lavere vekst i andre halvår i år og første halvår neste år. Økte investeringer i de østlige delstatene peker i samme retning, da disse til en viss grad erstatter investeringer som ellers ville blitt foretatt i de vestlige delstater. Boliginvesteringene har hittil vokst raskt på grunn av innflytting fra øst, men det vedvarende høye rentenivået og de dystrere utsiktene vil trolig virke dempende også på denne delen av investeringene. Regnet som årsvekstrater antyder prognosene en vekst i investeringene i fast realkapital på 1 - 4 1/4 prosent i 1992. I 1993 venter de tyske instituttene en svak nedgang i investeringene, mens DRI regner med en vekst på 2 1/2 prosent. Årsaken til at DRI venter høyere vekst enn de tyske instituttene, er først og fremst at DRI legger mer vekt på at de planlagte investeringene i tjenestesektorene er adskillig høyere enn i resten av økonomien.

Etter en vekst i eksportvolumet på over 12 prosent i 1991 - som i stor grad skyldtes eksport til de østlige delstatene - vil ventelig veksten bli betydelig redusert både i år og neste år. I første halvår i år var eksportvolumet 4 - 5 prosent høyere enn i samme periode i fjor, men foreløpige data for utenrikshandelen peker mot en vekst på rundt 1 prosent i andre halvår i år. Dette skyldes både svakere utvikling i verdensøkonomien, og en svekket konkurranseevne på grunn av en sterkere valutakurs. Prognosene antyder en vekst på 2 1/2 prosent i år og 1 - 2 prosent neste år.

Veksten i importvolumet i fjor var like sterk som eksportveksten, men den reduserte etterspørselen vil gi adskillig lavere vekst både i år og neste år. Vekstanslagene ligger mellom 3 og 5 prosent i 1992 og mellom 1 3/4 og 3 prosent i 1993.

Driftsbalansen med utlandet for hele Tyskland viste et underskudd på vel 50 mrd. mark fra januar til august. Dette er 17 mrd. mark mer enn underskuddet for hele 1991. På grunn av lavere importvekst og sterkere valutakurs resten av året, vil trolig driftsregnskapet gå i balanse eller vise et lite overskudd for resten av året. Underskuddet på driftsbalansen ventes likevel å øke også neste år.

TYSKLAND: BRUTTONASJONALPRODUKT OG INDUSTRIPRODUKSJON. 1987=100. Sesongjusterte volumindekser

Kilde: OECD.

TYSKLAND: KONSUMPRISVEKST I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR OG KORTSIKTIG RENTE

Kilde: OECD og Norges Bank.

Arbeidsledigheten øker nå relativt raskt. I oktober var det 1,83 millioner arbeidsledige - en økning på 142 300 fra samme måned i fjor. Antall personer på korttids sysselsetting økte fra 204 500 i september til 326 700 i oktober. Økningen kom blant annet i bil- og stålindustrien. Signaler om permitteringer, særlig fra bilprodusenter, indikerer at ledigheten vil fortsette å øke i tiden framover, slik at arbeidsledighetsraten trolig vil komme opp i rundt 5 1/2 prosent neste år.

De østlige delstatene: Overføringene gir vekst

Restruktureringen i de østlige delstatene vil ta lengre tid og koste mer - både økonomisk og sosialt - enn hva man trodde umiddelbart etter gjenforeningen. Store deler av produksjonskapasiteten er lagt ned, og det vil ta lengre tid enn tidligere antatt å bygge opp nytt, mer moderne produksjonsutstyr. Lønningene i de østlige delstatene har økt sterkt i forhold til lønningene i de andre tidligere sentralstyrte økonomiene, og disse landene fremstår etterhvert som mer interessante for investorer enn de østlige tyske delstatene. Det har også vist seg at verdien av produksjonsmidlene er betydelig lavere enn hva man antok for et par år siden. Beregninger viser at verdien av de 8500 bedriftene Treuhand (organisisasjonen som har ansvaret for privatiseringen av bedrifter i de østlige delstatene) overtok var minus 209 mrd. mark pr. 1.juli 1990. Til sammenlikning ble verdien anslått til 650 mrd. mark under de forhandlingene som førte til gjenforeningen.

Etter betydelig produksjonsfall både i 1990 og 1991, ser det ut til å bli en vekst i BNP i de østlige delstatene på rundt 6 prosent i år. I første halvår i år var produksjonen om lag 7 prosent høyere enn i første halvår i fjor. Veksten skyldes økt aktivitet i bygge- og anleggsvirksomheten, tjenestenæringene og offentlig sektor. Industriproduksjonen er derimot fortsatt i nedgang.

Arbeidsledighetsraten nådde en topp i januar i år med 17 prosent. I oktober var ledigheten kommet ned i 13,5 prosent. Noe av nedgangen skyldes imidlertid en reduksjon av arbeidsstyrken, ved at færre melder seg som som aktive jobbsøkere. Samtidig var 870 000 personer på arbeidsmarkedstiltak i oktober, mens 837 000 var førtidspensjonert.

Storbritannia: Ny økonomisk politikk

Etter to år med konjunkturnedgang ble Storbritannias problemer innenfor Exchange Rate Mechanism (ERM) for store i høst. Det kan skyldes at Storbritannia sannsynligvis gikk inn i ERM på en for sterk valutakurs. Kombinert med en høyere inflasjon enn de viktigste handelspartnerne, førte dette til svekket konkurranseevne. For å holde kursforholdet innen ERM måtte de britiske myndighetene føre en svært stram pengepolitikk, noe som har bidratt til å forlenge og forsterke konjunkturnedgangen. Konsekvensen av disse forholdene var en økende mistillit til den britiske valutaen. Etter et nokså halvhjertet forsøk på å støtte pundet ved å la rentenivået øke fra slutten av august, ga myndighetene etter og trakk pundet ut av ERM 16.september. Etter dette er pundet svekket med over 14 prosent i forhold til tyske mark, og med hele 25 prosent i forhold til amerikanske dollar, mens det kortsiktige rentenivået er redusert med over 3 prosentpoeng til 7 prosent. Nivået på de langsiktige rentene, som er vel så viktig som nivået på de kortsiktige for næringsliv og husholdninger, har gått ned nesten like mye, fra 9,6 til 7,1 prosent.

Utover høsten har det vært betydelig usikkerhet om den videre økonomiske utviklingen. På den ene siden vil en svakere valutakurs kunne gi økt ek-

STORBRITANNIA: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1991	1992			1993		
	Regn-skap	DRI okt	LBS okt	NIESR nov	DRI okt	LBS okt	NIESR nov
Privat konsum	-2,1	-0,1	-0,2	-0,1	0,4	0,5	1,3
Offentlig konsum	2,8	1,9	0,9	..	3,6	1,2	..
Investering i fast realkapital	-9,9	-3,3	-2,3	-3,8	-1,4	2,2	0,8
Eksport	0,3	3,0	2,6	3,3	5,7	4,5	6,8
Import	-3,1	6,9	6,1	6,3	3,2	4,4	5,8
Bruttonasjonalprodukt	-2,2	-1,1	-0,8	-0,7	0,9	0,9	2,0
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-1,1	-2,2	-2,5	-2,0	-2,4	-4,0	-2,6
Konsumprisvekst[1]	5,9	3,5	3,8	3,8	3,5	3,3	3,0
Arbeidsledighetsrate[2] (nivå)	8,9	10,9	..	10,8	12,2	..	11,3
Kortsiktig rente (prosent)	11,5	9,6 [3]	..	9,6	6,1 [3]	..	6,3
Langsiktig rente (prosent)	10,0	9,1 [3]	..	..	8,3 [3]	..	..

1) Prisindeksen for detaljomsetningen.
2) Standardisert iht. OECD.
3) Prognoser fra november.
Kilder: Data Resources Inc. (DRI), London Business School (LBS) og National Institute of Economic and Social Research (NIESR).

sport, og et lavere rentenivå vil bidra til høyere innenlandsk etterspørsel. På den annen side ble regjeringens stilling svekket av at den sto uten en klart formulert og troverdig økonomisk politikk etter at ERM-tilknytningen ble gitt opp i september.

Etter at finansminister Lamont holdt sin årlige høsttale 12. november, ser det ut til at det er grunnlag for en viss optimisme. Talen, som presenterte regjeringens økonomiske opplegg for de nærmeste årene, ble stort sett godt mottatt av næringslivet som et skritt i riktig retning. Det økonomiske opplegget innebærer ingen større økning av veksten i offentlige utgifter. Veksten de nærmeste tre årene er beregnet til 1,4 prosent per år, mot 3 prosent i gjennomsnitt de tre foregående årene. Budsjettunderskuddet vil likevel, ifølge finansdepartementet, øke til 37 mrd. pund i inneværende budsjettår (1.april til 31.mars) og videre til 44 mrd. pund i neste budsjettår. Underskuddet vil da være oppe i 7 prosent av bruttonasjonalproduktet.

Det økonomiske opplegget inneholder en rekke tiltak av midlertidig karakter. De viktigste tiltakene inkluderer høyere avskrivninger på nyinvesteringer, offentlig kjøp av boliger, økte eksportkreditter og tiltak for å stimulere til økte offentlige investeringer på lokalplan. Bilskatten på rundt 4 prosent ble avskaffet med øyeblikkelig virkning. Denne pakken skal delvis finansieres ved reduserte forsvarsutgifter og et tak på 1,5 prosent lønnsøkning for offentlig ansatte.

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at 3.kvartal i år var det niende på rad med fallende eller uendret nivå på bruttonasjonalproduktet (BNP). Fra 2.kvartal til 3.kvartal falt BNP utenom olje- og gassproduksjon med 0,3 prosent, etter en vekst på 0,1 prosent i 2.kvartal. Økt utvinningstempo av olje og gass førte til at BNP totalt var uendret fra 2.kvartal til 3.kvartal. Til tross for den nye økonomiske politikken, med lavere rentenivå og finanspolitiske stimuleringstiltak, venter en nedgang i BNP også i 4.kvartal. Det ligger nå an til at BNP blir om lag 1 prosent lavere i år enn i fjor. I 1993, derimot, skulle forholdene ligge til rette for en oppgang igjen.

Privat konsum, som gikk ned med vel 2 prosent fra 1990 til 1991, fortsatte å gå ned i 1.kvartal i år. I 2.kvartal var nivået om lag uendret, mens en positiv utvikling i detaljhandelen utover høsten kan tilsi en viss oppgang i siste halvår. For året som helhet ser det likevel ut til å bli en svak nedgang i privat konsum.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital fortsatte å gå ned i første halvår i år, og lå om lag 3 prosent under nivået i første halvår i fjor. Det ser ut til at investeringene vil gå ned med 2 - 3 prosent for året som helhet. De annonserte tiltakene med økte avskrivninger for nyinvesteringer i ett år, sammen med redusert rentenivå og et bedret konkurranseforhold overfor utlandet, vil kunne bidra til økte investeringer i 1993.

Underskuddet på driftsbalansen ser ut til å bli dobbelt så stort i 1992 som i 1991. I de første tre kvartalene var underskuddet rundt 9 mrd. pund, mot vel 6 i hele 1991. Eksportvolumet vil ventelig øke med 2 - 3 prosent i år, mot 0,3 prosent i fjor, på

STORBRITANNIA: BRUTTONASJONALPRODUKT OG INDUSTRIPRODUKSJON
1987=100. Sesongjusterte volumindekser

Kilde: OECD.

STORBRITANNIA: KONSUMPRISVEKST I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR OG KORTSIKTIG RENTE

Kilde: OECD og Norges Bank.

grunn av økt eksport av næringsmidler og olje. Imidlertid har importvolumet økt betydelig, samtidig som importverdien har økt enda mer. Målt som andel av BNP, vil underskuddet på driftsbalansen øke fra 1,1 prosent i fjor til vel 2 prosent i år. Selv om eksportvolumet i følge prognosene vil øke mer enn i 1992 og importvolumet vil øke mindre, vil nedgangen i valutakursen bidra til en ytterligere økning i underskuddet i 1993.

Inflasjonstakten, målt som 12-månedersveksten i detaljprisene ekslusive renter på pantelån, falt fra 4 prosent i september til 3,8 prosent i oktober. Selv om devalueringen av pundet ga en umiddelbar økning i råvareprisene, regnes det med at det vil ta flere måneder før devalueringen slår igjennom i konsumprisene. Den høye arbeidsledigheten vil trolig føre til lavere lønnsvekst i tiden framover, til tross for devalueringen. Dette vil bidra til at inflasjonen vil avta også resten av 1992 og inn i 1993. I følge prognosene blir inflasjonen rundt 3 3/4 prosent i år og 3 1/4 prosent neste år.

Sverige: Devaluering kan gi økt vekst på kort sikt

Den sterke uroen på valutamarkedet denne høsten har tvunget fram flere "krisepakker" fra den svenske regjeringen, med omlegginger både på inntekts- og utgiftssiden i budsjettet. Den første pakken i høst ble lagt fram 20. september (se omtale i ØA nr. 7 1992) og innebar en direkte styrking av budsjettet med om lag 28 mrd. i 1993 økende til 40 mrd. i 1997. 30 september ble det lagt fram en ny pakke der de viktigste tiltakene var en reduksjon av arbeidsgiveravgiften, en reduksjon i antall feriedager, økt moms og redusert grunnfradrag i inntektskattesystemet. Pakken var beregnet å være budsjettnøytral.

Etter ny valutauro i uke 46 og 47 la regjeringen 19. november fram en tredje krisepakke. Det ble der foreslått å redusere arbeidsgiveravgiftene med ytterligere 7 prosentpoeng, en reduksjon som på kort sikt skulle finansieres gjennom å tære på pensjonsfondene. Men fra 1995 skulle lettelsene dekkes bl.a. gjennom reduserte trygdeytelser. Denne pakkens skjebne er nå høyst usikker etter at den svenske kronen samme dag ble tillatt å flyte. Effektene av devalueringen på viktige økonomiske størrelser som prisstigning, produksjon og sysselsetting er usikre.

Svensk økonomi har siden 1990 vært inne i en lavkonjunktur som både har vært dypere og mer langvarig enn tidligere svenske lavkonjunkturer. Fra en BNP-vekst på 2,4 prosent i 1989, falt produksjonsveksten til 0,4 prosent i 1990. BNP falt i 1991 med 1,8 prosent i følge reviderte nasjonalregnskapstall. For 1992 ser det ut til at BNP vil falle med om lag 1 prosent. Selv om dette er anslag gitt før endringen av valutakursen er det lite sannsynlig at effektene av denne vil gi noen særlige utslag i BNP for 1992.

Privat konsum falt med 1,2 prosent 1.halvår 1992, etter en vekst på 2,6 prosent 2.halvår 1991. Dette har ført til nedjustering av prognosene for konsumveksten for 1992. Særlig har kjøp av biler og varige konsumgoder falt i første halvdel av 1992. For hele 1992 er det ventet et fall i privat konsum i størrelsesorden -2 til -2,5 prosent.

Bruttoinvesteringene ble redusert med om lag 7 prosent i fjor, og det ligger an til en tilsvarende nedgang i år. Boliginvesteringene, som viste vekst i 1991, er antatt å falle med rundt 2 prosent i 1992.

Vareeksporten steg med 0,5 prosent 1.halvår i år, mens importen falt med 1 prosent. Den samlede eksporten er av Konjunkturinstituttet (KI) anslått å øke med nesten 3 prosent i 1992, mens Finansdep-

SVERIGE: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før der ikke annet framgår

	1991	1992		1993	
	Regn-skap	KI Okt	FD Okt	KI Okt	FD Okt
Privat konsum	1,0	-2,2	-2,5	-2,5	-2,5
Offentlig konsum	0,2	0,1	0,1	-0,7	0,2
Bruttoinvesteringer	-8,3	-6,7	-7,2	-7,7	-8,6
Eksport	-2,2	2,7	1,0	0,3	3,5
Import	-5,9	-0,4	-2,0	2,2	0,7
Bruttonasjonalprodukt	-1,8	-0,7	-1,1	-1,8	1,5
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-1,4	-1,3	-1,4	-0,7	-0,8
Konsumprisvekst	9,4	2,1	2,1	3,7	4,0
Arbeidsledighetsrate (nivå)	2,7	5,0	4,9	6,5	6,2

Kilde: Konjunkturinstituttet (KI) og Finansdepartementet (FD).

SVERIGE: BRUTTONASJONALPRODUKT OG INDUSTRIPRODUKSJON. 1987=100. Sesongjusterte volumindekser

Kilde: OECD.

SVERIGE: KONSUMPRISVEKST I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR OG KORTSIKTIG RENTE

Kilde: OECD og Norges Bank.

artementet (FD) venter en eksportvekst på bare 1 prosent. Bedringene på handelsbalansen er ventet å ville bli motvirket av økte netto renteutgifter. Underskuddet på driftsbalansen ser dermed også for 1992 ut til å bli på rundt 20 mrd.Skr., eller om lag 1,5 prosent av BNP.

Til tross for økt satsing på ulike arbeidsmarkedstiltak har ledigheten økt kraftig gjennom 1992. Fra 2,7 prosent i gjennomsnitt for 1991 har ledigheten økt til 5,2 prosent i oktober i år.

De prognosene som er gjengitt for 1993 er publisert før kursendringene for den svenske kronen fra 19. november. Hvor store effekter kursendringene får er usikkert. Ett usikkerhetsmoment er i hvilken grad svenske eksportører og importører velger å la depresieringen slå ut i prisene i utenlandsk valuta. Erfaringene fra Finland er at importører, som konkurrerer i et svakt hjemmemarked kun i liten grad tar tatt ut kurstapet i økte priser. Konjunkturinstituttet har anslått effektene på konsumprisene av en devaluering på 10 prosent til om lag 2 prosentpoeng. Dette, kombinert med effektene av økt moms fra 1. januar, gjør at prisveksten trolig vil bli klart høyere neste år enn i år. Heller ikke i eksportmarkedene er det opplagt at konkurranseevneforbedringen vil bli tatt ut i prisene. Mange svenske eksportører har hatt dårlige resultater de siste årene, bl.a. som følge av høye kapitalkostnader. Det er mulig at en del av disse nå vil benytte muligheten til å øke marginene og dermed endre prisene lite i utenlandsk valuta.

At kronekursen er depresiert vil gjøre de pågående lønnsforhandlingene vanskeligere enn tidligere antatt. Arbeidsgiverene ser ut til å ville ha oppgjørene gjennom så fort som mulig, mens fagforeningene krever tid til å regne på effektene av kursendringen. Selv om ledigheten i Sverige i dag er

rekordhøy, er det lite som taler for at det vil være mulig å velte hele inflasjonskostnaden over på lønnsmottagerene.

Et annet usikkerhetsmoment er den vanskelige politiske situasjonen som har oppstått etter at Sosialdemokratene nektet å støtte regjeringens siste krisepakke. Uten støtte fra det største opposisjonspartiet, som trolig vil ha problemer med å godta alle elementer i en påkrevd stram finanspolitikk, er krisepakkens skjebne uviss. Den første store prøven for regjeringen kommer i januar da statsbudsjettet skal legges fram.

Danmark: Nei til Maastricht demper veksten?

Som i de fleste europeiske land er prognosene for BNP-veksten i Danmark for 1992 og 1993 nedjustert. Antatt svakere vekst i internasjonal økonomi er en årsak til dette. Danskenes nei til Maastrichtavtalen kan dessuten ha lagt en sterkere demper på innenlandsk etterspørsel enn hva som var ventet den første tiden etter avstemmingen. Særlig gjelder dette investeringsetterspørselen, der høyere rente og usikkerhet om Danmarks framtidige tilknytning til EF har ført til at en rekke investeringsprosjekter er blitt utsatt.

Økte lagre ga vekst i den danske økonomien i 1.kvartal, mens BNP har falt både i 2. og 3.kvartal. Dårlig høst i dansk landbruk er anslått til å redusere BNP-veksten i 1992 med om lag 1/2 prosentpoeng i forhold til et normal år. For hele 1992 ventes det en BNP-vekst på rundt 1 prosent.

I motsetning til utviklingen i de andre nordiske land gikk husholdningenes sparerate ned i Danmark i 1991, og det ligger an til en ytterligere reduksjon i 1992 og 1993. Fall i boligprisene bl.a. som følge av et høyere rentenivå kan bidra til å trekke konsumveksten ned. For 1992 ligger det an til en vekst i privat konsum på noe i underkant av 2 prosent, og det ventes at konsumveksten blir om lag den samme neste år.

Investeringene vokste mindre enn ventet i første halvår av 1992, særlig investeringer i maskiner og inventar. Høyere renter og økt usikkerhet om den videre utviklingen i Europa har bidratt til å svekke investeringslysten ytterligere gjennom 3.kvartal. Krav fra EF om redusert dansk jordbruksproduksjon i årene framover bidrar til å dempe investeringsveksten i denne sektoren. For 1992 ventes det et fall i samlede bruttoinvesteringer på mellom 6-8 prosent. For 1993 kan noe lavere renter og bedrede internasjonale konjunkturer bidra til at investeringene kan vokse med 1-2 prosent. Det er her forutsatt at det blir funnet en løsning på Danmarks tilknytning til den framtidige EF-unionen.

For flere av Danmarks viktigste eksportmarkeder har konjunktursituasjonen blitt vanskeligere gjennom 1992. Etter flere år med sterk vekst i eksporten til Tyskland har denne falt gjennom 1992. For Sverige og Storbritannia er utviklingen framover også svært usikker. Den dårlige høsten i jordbruket påvirker eksportveksten både for 1992 og 1993. En appresiering av den effektive kronekursen bidrar også til svakere eksportvekst. Men lav inflasjon og høy produktivitetsvekst gjør at det ventes at danske eksportører fortsatt vil kunne vinne markedsandeler. For 1992 ventes det en eksportvekst på rundt 4 prosent, mens det for 1993 anslås at veksten kan reduseres til om lag 3 prosent.

Redusert investeringsetterspørsel og redusert vekst i kjøp av personbiler bidrar til lavere importvekst for 1992 sammenlignet med året før. Importen av energi ventes også å avta både i år og neste

DANMARK: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før der ikke annet framgår

	1991	1992		1993	
	Regnskap	ØM Okt	DDB Okt	ØM Okt	DDB Okt
Privat konsum	2,3	2,0	1,5	2,0	1,9
Offentlig konsum	-1,3	0,4	1,1	0,6	1,4
Inv. fast realkapital	-2,8	-6,3	-8,2	2,3	0,1
Eksport	6,0	3,7	3,9	2,8	2,9
Import	3,9	1,7	1,9	3,1	2,1
Bruttonasjonalprodukt	1,3	1,2	1,0	1,9	2,2
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	1,7	2,9	-	3,1	-
Konsumprisvekst	2,4	2,1	2,1	1,8	1,5
Arbeidsledighetsrate (nivå)	10,4	11,0	10,9	10,9	10,5

Kilde: Økonomiministeriet (ØM) og Den Danske Bank (DDB).

DANMARK: BRUTTONASJONALPRODUKT
1987=100. Sesongjustert volumindeks

Kilde: OECD.

DANMARK: KONSUMPRISVEKST I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR OG KORTSIKTIG RENTE

Kilde: OECD og Norges Bank.

år bl.a. som følge av større dansk olje- og gassproduksjon i Nordsjøen.

Driftsbalansen er antatt å bli styrket fra om lag 15 mrd.Dkr. i 1991 til rundt 25 mrd. i 1992 og opp mot 30 mrd. i 1993. Bedringen skyldes dels reduserte importpriser (økt effektiv kronekurs), dels svak importvekst og dels at tidligere års overskudd reduserer renteutgiftene på utenlandsgjelden.

Lønnsveksten ligger i år an til å bli vel 3 prosent, men er antatt å gå noe ned i 1993 bl.a. som følge av lavere prisvekst. Konsumprisene steg med 1,6 prosent fra oktober 1991 til oktober 1992. Prisveksten har vært avtagende gjennom året som følge av svak vekst i matvareprisene. Reduserte avgifter på øl og vin reduserte prisveksten (om lag 1/3 prosentpoeng) fra oktober. For 1992 er det ventet en konsumprisvekst på rundt 2 prosent, mens det for 1993 ventes at prisstigningen kan komme ned mot 1,5 prosent.

Sysselsettingsveksten har blitt noe mindre enn tidligere anslått. Dette skyldes dels svakere etterspørselsvekst, men også at omfanget av myndighetenes "aktiveringstiltak" er mindre enn ventet. For 1992 regnes det med et fall i den samlede sysselsettingen på 10 000-15 000 personer. Neste år anslås sysselsettingsveksten å bli på 5 000-10 000 personer. En forventet vekst i arbeidsstyrken på om lag 5 000 personer både i 1992 og 1993 fører til at ledigheten trolig stiger til over 11 prosent i år og faller svakt neste år.

Finanspolitikken har blitt noe mindre stram i år sammenlignet med perioden 1989-1991. Etter tre år med fall i etterspørselen fra offentlig sektor regnes det med en vekst på rundt 1 prosent fra 1991 til 1992 og 1/2 prosent vekst fra 1992 til 1993. Den bedrede danske utenriksøkonomien har gjort det noe lettere å forsvare økt offentlig etterspørsel samtidig som den økte ledigheten har tvunget fram nye tiltak fra det offentlige. Underskuddet på offentlig sektors balanse er ventet å øke fra 16,4 mrd. Dkr. i 1991 til rundt 20 mrd. i 1992. For 1993 ventes det at lavere ledighet og økt aktivitet vil redusere underskuddet til mellom 10 og 15 mrd. Dkr.

Valutauroen etter at Sveriges Riksbank lot den svenske kronekursen flyte har også påvirket danske renter, om enn i noe mindre grad enn de norske rentene. Dansk økonomi blir regnet for å være blant de sterkeste i EF. Dette gjør det mindre sannsynlig med en tilsvarende spekulasjonsbølge mot den danske krone som den vi har sett i Sverige. Danmarks tilknytning til ERM kan nok også bidra til at spekulasjonspresset blir mindre mot den danske kronen.

Etter å ha vært nede i en renteforskjell på om lag 1/2 prosent i forhold til Tyskland i begynnelsen av 1992 er forskjellen i de lange rentene nå oppe i over 2 prosent.

Den danske regjeringen la 25. november fram et nytt statsbudsjett der en massiv satsing på offentlige investeringer er ventet å gi 30 000 nye arbeidsplasser. Et tilskudd i form av redusert skatt til de som ansetter håndverkere til oppussing av egen bolig vil også bidra til å hjelpe på problemene byggebransjen. Tiltakene skal finansieres bl.a. ved å selge offentlig eiendom, privatisering av offentlig virksomhet og kutt i noen offentlige ytelser.

Finland: Dramatisk fall i innenlandsk etterspørsel, men sterk eksportvekst

Etter at eksporten til det tidligere Sovjet-samveldet så å si falt bort i 1990, har finsk økonomi stått overfor svært store problemer. Konkurranseevnen var svekket etter flere år med sterk kostnadsvekst, samtidig som store omstillinger brått ble nødvendig. Fra 1989 til 1990 falt vare-eksporten med 9 prosent, og nedgangen fortsatte inn i 1991. I no-

vember 1991 ble den finske marken devaluert med 12 prosent. Dette, sammen med mye ledig kapasitet i eksportnæringene, bidro til sterk eksportvekst i siste halvdel av 1991 og videre inn i 1992. I september i år ga regjeringen opp målsettingen om å knytte marken til ECU, noe som har ført til en ytterligere depresiering av marken med om lag 13 prosent. Prognosene som omtales er publisert før den svenske kronen ble sluppet fri 19. november. Hvor store effekter dette vil ha for finsk økonomi er vanskelig å anslå. I den grad svensk industri lar kursendringen slå ut i lavere priser vil finsk eksportindustri møte økt konkurranse og eksportveksten kan bli noe lavere enn anslått.

Den finske regjeringen la den 14. oktober fram en tiltakspakke som er ment å fjerne den strukturelle delen av underskuddet på statsbudsjettet i løpet av tre år. Pakken vil redusere statens lånebehov neste år med 8,5 mrd. Mk. Dette vil dels skje gjennom reduserte utgifter, og dels gjennom økte inntekter. I 1993 reduseres utgiftene med 16 mrd. Mk. (6 prosent av statens samlede utgifter). I 1994 reduseres utgiftene med 20 mrd. Mk. Det foreslås innført et progressivt tvangslån for alle som tjener mer enn 100 000 Mk., økte bensinavgifter, skolepenger og egenandeler i helsesektoren.

Etter at BNP falt med 6,5 prosent i 1991, ventes det et ytterligere nedgang på 2 prosent i år, til tross for en anslått eksportvekst på opp mot 10 prosent. For 1993 regnes det med vekst i BNP på mellom 2 og 3 prosent, selv om veksten i innenlandsk etterspørsel trolig blir svak.

Privat konsum falt med nesten 4 prosent i 1991 og i år ligger det an til en ytterligere nedgang på nærmere 5 prosent. Lav lønnsvekst (bl.a. reduserte nominelle lønninger i noen sektorer), økt skattlegging og sterk reduksjon i sysselsettingen har ført til et betydelig fall i husholdningenes disponible inntekter. I 1993 ventes det at konsumet går ned med ytterligere 2 prosent.

Også bruttoinvesteringene har i de siste årene falt sterkt. I 1991 ble investeringene redusert med nesten 20 prosent sammenlignet med året før. I år regnes det med et fall på 10-12 prosent. Investeringene ventes neste år å holde seg på om lag samme nivå som i år. Også offentlige investeringer er blitt sterkt redusert i forbindelse med de innstrammingspakkene som har vært lagt fram det siste året. Både i år og til neste år ligger det an til reduksjoner på opp mot 10 prosent i de offentlige investeringene.

Devalueringen i 1991 og frikoblingen av marken i september er ventet å føre til sterk vekst i eksporten både i år og neste år. For 1992 regnes det nå med at samlet eksport vil øke med om lag 10 prosent. Neste år er veksten ventet å øke ytterligere til 11-13 prosent.

På arbeidsmarkedet har Finland gjennomgått den klart mest dramatiske utviklingen av de nordiske landene. Fra en ledighet på 3,4 prosent i 1990, ser det nå ut til at ledigheten for 1992 og 1993 vil bli rundt 13 prosent. I oktober var ledigheten oppe i 16,2 prosent. Det sterke fallet i innenlandsk etterspørsel har rammet næringer som er langt mer arbeidskraftintensive enn de eksportnæringene som har økt produksjonen. Bare i 1992 ventes det et fall i sysselsettingen på 7 prosent.

Den sterke veksten i ledigheten har gjort det mulig med et null-oppgjør i årets lønnsforhandlinger. Lav lønnsvekst bidrar til i holde prisveksten nede. De to devalueringene har gjort importvarene dyrere, men det ser ut til at den sterke konkurransen på hjemmemarkedet har gjort at de finske importbedriftene bare i begrenset grad har kunnet overvelte valutakursendringene i økte priser. For 1992 og

FINLAND: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før der ikke annet framgår

	1991	1992		1993	
	Regn-skap	ETLA Sep	FD Okt	ETLA Sep	FD Okt
Privat konsum	277	-4,5	-5,0	0,0	-2,0
Offentlig konsum	121	0,5	-1,0	0,5	-4,0
Bruttoinvesteringer	112	-11,5	-12,5	-0,5	-2,0
Eksport	110	9,0	10,0	11,0	13,0
Import	113	-1,0	-0,5	3,0	2,0
Bruttonasjonalprodukt	503	-2,0	-2,0	3,0	2,0
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-5,3	-3,9	-4,0	-1,9	-2,0
Konsumprisvekst	4,1	3,0	2,5	4,0	3,5
Arbeidsledighetsrate (nivå)	7,6	13,0	13,0	13,0	13,0

Kilde: ETLA (Finsk forskningsinstitutt), Finansdep. (FD).

1993 ventes det, bl.a. med utgangspunkt i dette, en konsumprisvekst på mellom 3 og 4 prosent.

Det sterke fallet i innenlandsk etterspørsel og den sterke eksportveksten bidrar begge til at underskuddet på driftsbalansen reduseres kraftig. I år motvirkes bedringene i handelsbalansen av økte netto renteutgifter til utlandet. Underskuddet på driftsbalansen for 1992 er anslått å tilsvare om lag 4 prosent av BNP. I 1993 ventes det at denne andelen vil falle til 2 prosent. Et større problem vil det nok ligge i at utenlandsgjelden ved utgangen av 1992 kan komme opp i 217 mrd. Mk., eller 43,5 prosent av BNP.

Også i Finland har myndighetene måttet gå inn å støtte kriserammede banker. Hittil i år er det gitt 8 mrd. Mk. i kapitaltilskudd og nesten 9 mrd. Mk. i garantier og kreditter. Det er ingen ting som tyder på at støttebehovet vil bli mindre i 1993 enn det har vært i 1992. De samlede banktapene for 1992 ligger an til å bli på rundt 17-18 mrd. Mk. Den 24. november ble to av Finlands største banker slått sammen og flere fusjoner er ventet framover.

Internasjonale markedsforhold

Internasjonale varemarkeder

Oljemarkedet

Prisen på råolje har vært relativt høy og stabil fra midten av juli og utover høsten i år. Årsaken er at den vanligvis lave spotprisen i sommersesongen ble styrket av forventninger om et stramt oljemarked i 4. kvartal i år. Høye produktpriser bidrog også til at råoljeprisene steg noe frem mot midten av oktober. Fra et nivå nær 21 dollar pr. fat falt imidlertid prisen på Brent Blend igjen under 20 dollar pr. fat i begynnelsen av november. Det siste prisfallet kom i en periode da man vanligvis har økende råoljepriser. Årsaken til prisfallet var dels svak etterspørselsvekst i OECD-landene og høy produksjon i OPEC-landene, noe som for første gang på flere måneder ga et tilbudsoverskudd av OPEC-olje på verdensmarkedet.

Ifølge IEA økte etterspørselen etter råolje i OECD-området med en 1,5 prosent fra 3. kvartal 1991 til 3. kvartal 1992. Forbrukstallene for OECD-området som helhet skjuler imidlertid store forskjeller. I OECD-landene i Europa og Stillehavet økte etterspørselen med hhv. 4,5 og 1,5 prosent. Den underliggende forbruksveksten er imidlertid lavere enn dette, og største delen av veksten fra 3. kvartal i fjor skyldes at forbruket lå unormalt lavt i fjor høst. Den relativt kalde sommeren i Japan og Nord-Amerika reduserte etterspørselen etter tunge fyringsoljer til kraftverkene. For Nord-Amerikas del mer enn oppveide dette en svak etterspørselsøkning i transportsektoren. Etterspørselen etter råolje i Nord-Amerika falt derfor med en halv prosent fra 3. kvartal 1991 til 3. kvartal 1992. Utenfor OECD-området har nedgangen i oljeforbruket i tidligere østblokk-land så langt i år blitt oppveid av forbruksøkningen i andre områder. Særlig har forbruksveksten i Asia vært sterk.

IEA anslår at etterspørselen etter råolje vil ligge 1 prosent høyere i 4. kvartal i år enn i samme periode i 1991. Mens det forventes at etterspørselen i OECD-landene i Europa kommer til å falle med 1 prosent, regnes det med en etterspørselsvekst på 1,5 prosent i OECD-landene i Nord-Amerika og Stillehavsområdet. Fallet i etterspørselen i Europa har sammenheng med den relativt høye etterspørselen i samme tidsrom i 1991, samtidig som den økonomiske aktiviteten forventes å bli lavere i Europa enn ellers i OECD-området. IEAs prognoser for verdens samlede råoljeforbruk er justert noe ned i

ETTERSPØRSEL OG TILBUD AV OLJE[1)]
Millioner fat pr. dag

												Prognoser		
	90.1	90.2	90.3	90.4	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2
Etterspørsel[2)]	67,4	64,6	65,7	65,6	67,5	65,0	65,2	68,3	68,6	65,4	65,8	68,2	68,9	66,1
OECD	38,7	36,8	38,1	37,7	38,5	36,9	37,2	39,2	39,4	37,1	37,9	39,6	40,0	37,5
Europa	13,2	12,6	13,0	12,9	13,6	13,1	12,8	14,1	14,0	12,9	13,4	14,0	14,0	13,0
Nord-Amerika	19,0	18,7	19,1	18,6	18,2	18,1	18,8	18,9	18,7	18,5	18,8	19,2	19,2	18,7
Stillehavsområdet	6,5	5,5	6,0	6,2	6,7	5,7	5,6	6,3	6,7	5,7	5,7	6,4	6,8	5,8
Resten av verden	28,7	27,8	27,6	27,9	29,0	28,1	28,0	29,1	29,2	28,3	27,9	28,6	28,9	28,6
Tilbud	68,3	67,5	65,1	67	67,1	65,9	66,6	67,4	67,3	66,1	66,8	..	..	..
OPEC	25,8	25,6	23,9	25,1	25,1	24,6	25,6	26,1	26,2	25,7	26,7	..	..	..
OECD	16,2	15,8	15,4	16,3	16,5	15,8	16,1	16,7	16,8	16,2	16,3	16,7	16,7	16,3
Resten av verden	26,3	26,1	25,8	25,6	25,5	25,5	24,9	24,6	24,4	24,1	23,8	25,9	25,9	25,9
Lagerendring	0,5	2,4	-1,1	1,1	-0,1	0,6	1,0	-0,7	-1,3	0,7	1,0	..	..	..

1) Inklusive NLG
2) Uoverensstemmelser i tabellen skyldes avrunding og statistisk avvik
Kilde: Oil Market Report (IEA) november 1991

SPOTPRISEN PÅ BRENT BLEND
Dollar pr. fat

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly

OLJEPRODUKSJON I OPEC 1990-1992
Mill. fat pr. dag

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly

løpet av 3. kvartal, slik at oljeforbruket for inneværende år antas å øke med snaut 1/2 prosent sammenlignet med fjoråret.

Prognoser for første halvår 1993 tyder på at den seneste utviklingen i det regionale etterspørselsmønstret fortsetter inn i neste år. Dette betyr at et fortsatt etterspørselsfall i tidligere østblokk-land og Europa antas delvis å oppveie forbruksøkning ellers i verden i 1. kvartal neste år. Først fra 2. kvartal 1993 ventes det at fallet i etterspørselen i tidligere østblokk-land avtar slik at veksten i etterspørsel på verdensmarkedet kommer over 1 prosent målt fra samme kvartal året før.

Foreløpige tall fra IEA tyder på at oljelagrene i OECD-området i slutten av september i år lå på 325 millioner tonn, noe som var 14 millioner tonn lavere enn ett år tidligere. Dette er den laveste lagerbeholdningen siden 1985 og er en fortsettelse av trenden fra tidligere i år med gjennomgående lavere lagre i 1992 enn i de tre foregående år.

I oktober nådde OPECs produksjon av råolje opp i 25,3 millioner fat pr. dag, noe som er den høyeste OPEC-produksjonen siden tidlig på 1980-tallet. Økningen skyldtes i hovedsak økt produksjon i Iran, som i oktober nådde 3,6 millioner fat pr. dag. Kuwait produserte i november drøyt 1,1 millioner fat pr. dag og er dermed på god vei til å nå opp i dagsproduksjonen på 1,7 millioner fat pr. dag fra før Irak invaderte landet i 1990. Etter planen skal Kuwaits produksjon nå 1,5 millioner fat pr. dag innen utgangen av 4. kvartal i år.

Foreløpige tall tyder på at produksjonen av råolje og kondensater i Samveldet av Uavhengige Stater, SUS, har falt med 14 prosent hittil i år sammenlignet med samme periode i fjor. Imidlertid har en sterk reduksjon i innenlandsk forbruk gitt rom for økt eksport, slik at utførselen av råolje og kondensater fra SUS økte fra snaut 1 til 1,6 millioner fat pr. dag fra 1. til 2. kvartal i år. Eksporten økte ytterligere til drøyt 1,7 millioner fat pr. dag ved utgangen av august. Det er ventet at forbruket av råolje vil fortsette å avta særlig sterkt i de landene som ikke selv produserer olje og gass i SUS. Nettoeksporten til land utenfor SUS kan dermed i tiden som kommer øke ytterligere fra dagens nivå.

Økningen i OPEC-produksjonen ble motvirket av produksjonsfallet i SUS og i OECD-området slik at råoljeproduksjonen på verdensbasis forble uendret på 66,8 millioner fat pr. dag fra 2. kvartal til 3. kvartal i år.

IEAs prognoser for etterspørsel og tilbud av råolje de kommende seks månedene er basert på en økonomisk vekst på noe under 2 prosent for OECD-området og en råoljepris på om lag 20 dollar pr. fat. Ifølge anslagene vil en relativt sterk vekst i etterspørselen i Nord-Amerika og Asia oppveies av stagnasjon og avtakende etterspørsel ellers i verden. Selv med et antatt fall i produksjonen utenfor OPEC ville en opprettholdelse av dagens produksjonsnivå i OPEC på drøyt 25 millioner fat pr. dag ha gitt et tilbudsoverskudd i råoljemarkedet. OPEC-møtet 25. november besluttet et produksjonsnivå på 24,6 millioner fat pr. dag i 1. kvartal 1993. Denne produksjonsbegrensningen er neppe tilstrekkelig til å bringe oljeprisen særlig over 20 dollar pr. fat med mindre det blir en meget kald vinter i Nord-Amerika og Europa. På den annen side er begrensningen antakelig tilstrekkelig til å hindre at oljeprisene faller under 19 dollar pr. fat.

Andre råvaremarkeder

Den dollarbaserte prisindeksen for råvarer utenom energivarer som benyttes av AIECE (Sammenslutningen av europeiske prognoseinstitutter), viste nedgang gjennom 1990 og 1991. Dette må ses i sammenheng med den internasjonale lavkonjunkturen og et økt råvaretilbud på verdensmarkedene

INDEKSER FOR RÅVAREPRISER PÅ VERDENSMARKEDET. På dollarbasis. 1975 = 100.

Kilde: HWWA-Institut fur Wirtschaftsforschung (historiske tall) og AIECE (prognoser).

INDEKS FOR ALUMINIUMSPRISER
1979 = 100

Kilder: World Metal Statistics, t.o.m. oktober 1992, november 1992, Financial Times.

fra tidligere COMECON-land. I de tre første kvartaler i år har vi sett en svak økning i prisene. Dette gjelder først og fremst prisene på industrielle råvarer. Det er foreløpig vanskelig å si om prisoppgangen reflekterer et omslag i den internasjonale konjunktursituasjonen, eller om fallet i dollarkursen gjennom store deler av denne perioden er den dominerende forklaringsfaktoren. Matvareprisene har generelt vært nedadgående hittil i år.

AIECE's prognoser fra oktober i år tyder på at prisindeksen for råvarer utenom energivarer kan få en meget moderat vekst i de nærmeste par årene. Igjen er utsiktene mer oppløftende for industrielle råvarer enn for matvarer. Prognosene forutsetter en uendret dollarkurs fra september i år og er basert på forventninger om et snarlig internasjonalt konjunkturoppsving. En stigende dollarkurs, slik som vi har sett hittil i 4. kvartal, kan trekke i retning av lavere prisvekst enn det AIECE anslår.

Prisene på ikke-jernholdige metaller var på rask vei nedover i 1990 og 1991. De tre første kvartaler i år har vist en svak prisoppgang. Aluminiumsprisene kom seg noe i begynnelsen av året og stabiliserte seg i 3. kvartal. I de to første månedene av 4. kvartal har aluminiumsprisene på London Metal Exchange falt med om lag 10% i forhold til 3. kvartal, til tross for en viss prisoppgang i de to siste ukene av november. AIECE antar en vekst på 10 prosent i aluminiumsprisene neste år i forhold til i år, forutsatt at den internasjonale industriproduksjonen får det oppsvinget som forventes. I så fall ventes det en lignende prisvekst også for andre viktige ikke-jernholdige metaller.

Prisene på stål har sunket jevnt de siste par årene. Til tross for en viss reduksjon i stålproduksjonen både i fjor og i år, er tilbudsoverskuddet ennå stort. Ifølge prognosene fra AIECE vil en økende etterspørsel gi prisvekst for stål fra siste halvdel av 1993. Det ventes kun en meget svak prisøkning på jernmalm i 1992 i forhold til i fjor, mens prisene på skrapstål ligger an til å få en betydelig prisnedgang. Stålproduksjonen i Europa og Japan ser ut til å holde seg lav, men det er nå en viss opptrapping i USA. Den amerikanske produksjonsteknikken favoriserer bruken av skrapstål framfor jernmalm, slik at prisene på jernmalm ikke ventes å øke før i 1994, mens prisene på skrap kan gå opp allerede fra 4. kvartal og få en betydelig prisvekst neste år. Dette til tross for at man venter høy eksport av billig skrapmateriale fra de tidligere COMECON-landene.

Prisene på industrielle råvarer fra landbruket har vist noe oppgang de to siste kvartalene. AIECE antar fortsatt forsiktig prisvekst i 1993 og 1994. Prisene på tømmer har hatt en positiv utvikling hittil i 1992, først og fremst pga. fallende dollarkurs gjennom mye av året. Under forutsetning av uendret dollarkurs fra september i år ventes prisene å stabilisere seg i kvartalene fremover. Hittil i 4. kvartal har imidlertid dollarkursen steget betraktelig. Lave valutakurser i viktige eksportland som Finland og Sverige vil trekke i retning av lavere priser, mens en betydelig byggevirksomhet i Tyskland virker til å holde prisene oppe. Først i 1994 venter man igjen økning i prisene. Tremasseprisene fortsatte sin nedadgående trend inn i 1992, men de siste kvartalene har vist en moderat bedring. Det er en svakt økende etterspørsel i Canada og USA, men hovedforklaringen antas også her å ligge i depresieringen av dollaren, som stanset opp først mot slutten av 3. kvartal. Det ventes stabilisering av prisene de neste kvartalene og en økning fra slutten av 1993.

Hittil i år har prisene på mat, tropiske drikkevarer og tobakk holdt seg på et lavt nivå. AIECE's prognoser tyder på en meget lav prisvekst i de nærmeste to årene. Det ventes at produksjonen av flere typer

jordbruksvarer vil holdes nede av de lave verdensmarkedsprisene. Etterspørselsøkningen kommer også til å være lav, til tross for en internasjonal konjunkturforbedring. Spesielt vil markedene i de tidligere planøkonomiene i Europa svikte pga. reduserte inntekter og en økende liberalisering av matvaremarkedene.

Utviklingen i verdenshandelen

Beregninger for 1991 viser en relativt svak vekst i verdenshandelen fra året før (se tabell). Dette reflekterer den lave etterspørselen fra de industrialiserte landene og sammenbruddet i handelen mellom de øst-europeiske landene og landene i Samveldet av uavhengige stater. De foreliggende anslagene for verdenshandelen i 1992 og 1993 er nedjustert i forhold til tidligere publiserte tall, men prognoseinstituttene venter fortsatt at veksten i den internasjonale handelen vil ta seg opp i år og neste år.

De relativt store avvikene i vekstanslagene prognoseinstituttene imellom skyldes til dels forskjellige definisjoner av verdenshandelen (samlet eksportvolum, samlet importvolum, eller et gjennomsnitt av disse størrelsene). Instituttene definerer også de tidligere europeiske planøkonomienes handel ulikt. Dette kan gi relativt store utslag.

ANSLAG FOR VEKSTEN I VERDENSHANDELEN
Volumvekst i prosent

Institutt	Dato	1991	1992	1993	1994
DRI	sep	4,0	5,3	5,4	6,6
LINK	okt	3,6	3,9	5,6	5,7
AIECE	okt				
gj.snitt		3,9	4,5	5,8	..
arb.gruppen		4,7	4,9	5,5	..
IMF	okt	2,3	4,5	6,7	..
Uveid gj.snitt		3,7	4,6	5,8	6,2

Det internasjonale penge- og valutamarkedet

I høst har valutasamarbeidet i EF, ERM, gjennomgått betydelige rystelser. I løpet av 10 uker har Italia og Storbritannia forlatt ERM, spanske pesetas og portugisiske escudos er devaluert, og flere av de andre valutaene har vært - og er - under press.

Danmarks knappe nei til Maastricht-avtalen i begynnelsen av juni var blant de første håndfaste tegnene på at veien mot en europeisk monetær og politisk unionen ville bli vanskeligere enn man antok tidligere. Valutamarkedene ble mer og mer nervøse ettersom tiden for den franske folkeavstemningen om Maastricht-avtalen nærmet seg. Det var ventet at et fransk nei ville utløse kursjusteringer i ERM. Imidlertid tilspisset situasjonen seg i uken før avstemningen 20.september (som forøvrig ga et knapt ja-flertall). Først ble italienske lire devaluert, samtidig som den tyske sentralbanken satte ned sentralbankrentene med 1/4 - 1/2 prosentpoeng. Men bare få dager etter var presset både mot lire og engelske pund blitt så stort at myndighetene i begge land valgte å la valutakursene flyte. I forhold til tyske mark innebar dette en svekkelse av begge valutaene på rundt 15 prosent. På samme tid ble den spanske pesetaen devaluert med 5 prosent. Franske franc ble også satt under press, men sentralbanken klarte å stå imot med hjelp av den tyske sentralbanken.

De nordiske landene opplevde også valuta-uroen. I Finland førte den svært vanskelige økonomiske situasjonen til at den finske marken, som var ensidig knyttet til ecu, ble gjort flytende i begynnelsen av september. Det er ikke lenger siden enn i november i fjor at marken sist fløt, men da ble den bundet opp til ecu igjen til en svakere kurs etter få dager. Nå flyter marken fortsatt, og har mistet om lag 25 prosent av sin verdi i løpet av ett år. Uroen rundt den finske marken forplantet seg til Sverige og Norge, men andre problemer i disse landene bidro også. Ved hjelp av rentehevinger og støttekjøp av valuta ble verdiene på den norske og den svenske valutaen opprettholdt. Utviklingen i de nordiske valutamarkedene bidro nok også til uroen i ERM, til tross for at de nordiske landenes tilknytning til ecu var ensidige.

Etter noen uker med roligere forhold og fallende renter i flere land kom den svenske valutaen igjen under press i midten av november, og 19. november ble svenske kroner gjort flytende. Selv om den svenske regjeringen la fram flere omfattende krisepakker, lå underskuddet på statsbudsjettet an til å bli svært stort. Sammen med den svekkede konkurranseevnen til viktige deler av svensk næringsliv på grunn av den kraftige devalueringen av finske mark, førte dette til at tiltroen til den svenske valutaen sank dramatisk. Denne utviklingen førte til at også den norske kronen kom under sterkt press. Markedsaktører spekulerte i at også Norge kom til å devaluere etter at to av våre naboland og viktige handelspartnere, med samme form for tilknytning til ecu som Norge, måtte gå til dette skrittet. Presset avtok mot slutten av november. Valutamarkedet er imidlertid svært nervøst, og en må regne med muligheten for fortsatt norsk valutauro gjennom resten av året.

Etter devalueringen av svenske kroner kom den tredje kursjusteringen i ERM, da spanske pesetas og portugisiske escudos ble skrevet ned med 6 prosent. Det ble på forhånd regnet med at også

KORTSIKTIGE EURORENTER
Prosent

Kilde: Norges Bank.

KORTSIKTIGE EURORENTER
Prosent

Kilde: Norges Bank.

VALUTAKURSER

Kilde: Norges Bank.

danske kroner og irske pund kunne bli nedskrevet, men dette skjedde ikke. Også franske franc kom under press i forbindelse med denne kursjusteringen.

Situasjonen i det europeiske valutamarkedet er nå usikker. Det som har skjedd hittil, er at fem år med faste kurser er erstattet med hyppige kursjusteringer. Samtidig har to land forlatt samarbeidet, og det vil trolig ta noe tid før Italia og Storbritannia går inn i ERM igjen. Selv om endringene skjedde brått, ligger det spenninger bak som har bygget seg opp over lengre tid. Den økonomiske utviklingen i EF-landene har vært ulik. Tyskland og Benelux-landene, og til dels Danmark og Frankrike, har representert en hard kjerne med lav-inflasjonsland, mens de sør-europeiske landene og Storbritannia har hatt en betydelig høyere prisvekst. Dette har ført til endringer i konkurranseforholdene, som under et flytende valutakursregime ville medført kursjusteringer. Valutakurssamarbeidet i ERM, sammen med aktiv bruk av pengepolitikken, var inntil september tilstrekkelig til å opprettholde kurssamarbeidet. Imidlertid har det høye tyske rentenivået forverret konjunktursituasjonen i hele EF-området det siste året. På grunn av den tyske markens sterke stilling, har de andre landene vært nødt til å holde rentenivået enda høyere enn Tyskland. Dette har forsterket disse landenes problemer og forlenget lavkonjunkturen. Den tyske diskontohevingen i juli ga signal om at rentenivået ville forbli høyt lenger enn man hadde håpet, og bidro nok til hendelsene i september.

Det er grunn til å tro at valutamarkedene vil fortsette å være ustabile i tiden framover. For det første er Maastricht-avtalens skjebne usikker, men det er også mer kortsiktige faktorer som trekker i denne retningen. Fortjenesten har vært stor i forbindelse med de devalueringene som har skjedd, og dette i seg selv kan bidra til at nye forsøk på spekulasjoner mot antatt svake valutaer kan komme. Land som ikke har devaluert har fått sin konkurransesituasjon forverret, og det kan tenkes å gjøre viljen til å stå i mot et devalueringspress mindre. En ytterligere trussel mot EF-samarbeidet er den franske motstanden mot jordbruksavtalen i GATT-forhandlingene mellom USA og EF. Utviklingen av valutakursene i EF-området resten av dette året og inn i 1993 er dermed svært åpen. På det nåværende tidspunkt er tyske mark, Benelux-landenes valuta, franske franc og danske kroner styrket, men ytterligere kursjusteringer kan ikke utelukkes.

Det kortsiktige rentenivået i Europa, målt ved ecu-renten, har gått ned fra 11 prosent i september til 9,8 prosent i november. I forbindelse med devalueringen av lire i september, senket den tyske sentralbanken diskontosatsen fra 8,75 til 8,25 prosent, og Lombardrenten fra 9,75 til 9,5 prosent. Ved markedsoperasjoner ble imidlertid pengemarkeds-

renten senket mer enn dette, og den kortsiktige eurorenten på tyske mark har gått ned fra 9,8 prosent i august til 8,9 prosent i november. Ellers er det de britiske rentene som har gått mest ned. Sentralbankens utlånsrente er nå 7 prosent, mot 10 prosent før Storbritannia gikk ut av ERM. Pengemarkedsrentene har gått ned omtrent like mye. De siste prognosene fra DRI (Data Resources Inc.) antyder nå en betydelig rentenedgang i Europa gjennom 1993 og 1994.

Obligasjonsrentene i Europa har også gått ned, og nedgangen startet tidligere enn for de kortsiktige rentene. Ecurenten på 5 års obligasjoner er redusert fra 9,8 prosent i august til 8,4 prosent i november. Nedgangen er dermed 0,2 prosentpoeng større enn nedgangen i de korte rentene. I Tyskland har obligasjonsrenten gått ned med 1,2 prosentpoeng til 7,1, mens nedgangen i Frankrike har vært 1,5 prosentpoeng til 8,0. I Storbritannia er obligasjonsrenten nå nede i 7,1 prosent, en nedgang på hele 2,5 prosentpoeng. De lange rentene i Storbritannia er dermed redusert med nesten like mye som de korte. Hvis myndighetene forsøker å stabilisere pundkursen, vil imidlertid rentene i Storbritannia kunne øke.

Problemene i EF, fallende tyske renter og tegn til at oppsvinget i USA endelig ser ut til å ha startet, har styrket amerikanske dollar i forhold til tyske mark utover høsten. I september var kursen nede på et historisk lavt nivå; 1,40 mark pr. dollar, men har siden gått opp til 1,60 mark pr. dollar i november. Tegnene til at den økonomiske veksten i USA er i ferd med å ta seg opp, sammen med fallende tyske renter og stigende amerikanske renter, vil trolig styrke dollarkursen ytterligere i 1993. Det kortsiktige rentenivået er allerede på vei oppover, fra 3,2 prosent i september til 3,7 prosent i november. Sett i lys av de siste positive tegnene i amerikansk økonomi, er det grunn til å tro at det kortsiktige rentenivået kan komme til å øke noe mer gjennom 1993 enn de siste prognosene fra DRI antyder. Det langsiktige rentenivået har også gått opp. Renten på 5 års statsobligasjoner har økt fra 5,4 prosent i september til 6 prosent i november.

TRE MÅNEDERS EURORENTER

	1991	1992	1993	1994
USA	5,9	3,8	3,8	5,0
Japan	7,3	4,3	3,7	4,4
Tyskland	9,2	9,4	8,0	6,8
Storbritannia	11,5	9,6	6,1	7,1
Frankrike	9,5	10,0	8,6	7,2

Kilde: DRI (Data Resources Inc.) november

Japanske yen har vært sterke i forhold til dollar i høst, med en kurs på rundt 120 yen pr. dollar. Dette er også et historisk lavt nivå. Ettersom svakhetstegnene i japansk økonomi er blitt stadig tydeligere, og rentenivået har fortsatt å falle fra 4 prosent i september til 3,8 prosent i november, har valutakursen blitt noe svekket i forhold til dollar. I forhold til tyske mark er imidlertid kursen på yen styrket. Den svake utviklingen i den japanske økonomien skulle gi grunnlag for et fortsatt lavt rentenivå neste år. Forholdene skulle ligge til rette for en fortsatt moderat svekkelse av japanske yen i forhold til dollar, mens kursen i forhold til tyske mark trolig vil styrkes noe.

I midten av november var de norske kortsiktige rentene, målt ved tre måneders eurorente, nede i 9,8 prosent, det laveste nivå på mange år. Det så dermed ut til at vi var i ferd med å komme tilbake til situasjonen i sommer, da de norske rentene lå litt under ecurenten. Da valutauroen satte inn igjen med presset mot den svenske kronen, ble imidlertid rentenivået dramatisk hevet. Det ser ut til at situasjonen nå er i ferd med å stabilisere seg, men rentenivået er forsatt svært høyt og valutamarkedet nervøst. Det er vanskelig å si når rentenivået vil være tilbake til et normalt nivå. De langsiktige rentene, målt ved renten på statsobligasjoner med 5 års løpetid, har imidlertid vært lite påvirket av valuta-uroen i høst. Nivået er likevel høyt - rundt 10 prosent. Dette er en oppgang i forhold til bunnivået på 9,4 prosent i januar i år. Dersom det blir en roligere situasjon i det europeiske valutamarkedet, skulle forholdene

Sentrale rente- og valutabegreper

ECU (European Currency Unit): En konstruert valutaenhet sammensatt av valutaene i EF, med vekter som gjenspeiler de ulike landenes økonomiske betydning.
Teoretisk ecurente: Gjennomsnittlig rente i EF-landene, med samme vektgrunnlag som valutaenheten.
ERM (Exchange Rate Mechanism): EFs valutasamarbeid med fastsatte kurser og svingemarginer for de enkelte valutaene.
Eurorente: Rentesats på det europeiske interbankmarked.
Sentralbankrenter:
Diskonto: Retningsgivende rentesats for bankenes innløsning av kortsiktige statspapirer i sentralbanken.
Lombard-rente: Den rentesatsen bankene betaler for kortsiktige lån i sentralbanken
Føderal fondsrente: Amerikansk interbankrente.

UTVIKLINGEN I INDUSTRIENS EFFEKTIVE VALUTAKURS OG I KURSEN PÅ NORSKE KRONER MOT ECU
Indekser. Oktober 1990=100

ligge til rette for en betydelig nedgang i det kortsiktige norske rentenivået gjennom 1993, sannsynligvis til et nivå mellom det tyske og det franske rentenivået.

Kursen på norske kroner har vært holdt svært stabil helt siden begynnelsen av 1989, og særlig etter ecu-tilknytningen. Også gjennom høstens valutauro har kronen ligget meget fast. På figuren er Norges Banks kurvindeks tegnet inn sammen med industriens effektive valutakurs. Vektene i denne indeksen skal avspeile de enkelte landenes betydning som konkurrenter for norsk industri. I likhet med kurvindeksen, betyr en økende verdi at valutakursen svekkes. Dermed styrkes konkurranseevnen. Kort tid etter at vektene i kurvindeksen ble endret til ecuvekter i oktober 1990, førte en oppgang i kursen på dollar til at industriens konkurranseevne ble styrket. Deretter gikk kursen på dollar ned, slik at industriens effektive valutakurs nå er tilbake på om lag samme nivå som i 1989 og 1990. Høstens styrking av dollarkursen og kursen på de ERM-valutaene som ikke er devaluert har mer enn oppveiet svekkelsen av blant annet den svenske, den finske og den britiske valutaen, slik at indeksen i slutten av november lå på ganske nøyaktig det samme nivået som gjennomsnittet for august. I forbindelse med den svenske devalueringen, ble industriens konkurranseevne svekket med vel 1 prosent.

Konjunkturutviklingen i Norge

BEDRIFTENE

Olje- og gassutvinning

Produksjon og markedsforhold

Den samlede produksjonen i olje- og gassutvinningssektoren økte svakt fra 2. til 3.kvartal i år, ifølge sesongjusterte tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet.

Det ble produsert 99,1 millioner tonn olje og gass i løpet av de tre første kvartalene i år. Dette svarer til en produksjonsøkning på 12,2 prosent i forhold til samme periode i 1991. Oljeproduksjonen økte med 14,4 prosent til 78,4 millioner tonn oljeekvivalenter (mtoe) sammenlignet med produksjonen ved utgangen av 3.kvartal i fjor, mens gassproduksjonen økte med 4,4 prosent til 20,7 mtoe. Gassproduksjonen i første halvår i år var lavere enn i første halvår i 1991. Produksjon i det siste kvartalet har imidlertid bidratt til at gassproduksjonen ved utgangen av 3.kvartal i år lå høyere enn på samme tid i fjor.

Oljeproduksjonen på norsk sokkel har hittil i år vært i overkant av 2,15 millioner fat per dag, sammenlignet med 1,9 millioner fat per dag ved utgangen av 3.kvartal i 1991. Det er i første rekke Oseberg og Gullfaks som har bidratt til veksten i produksjonen av olje. De to feltene har hatt omtrent jamnstor produksjon hittil i år med henholdsvis 16,5 og 16 mtoe. De mindre feltene Veslefrikk, Ula og Gyda bidro også til økt produksjon. Det var kun en mindre produksjonsnedgang ved feltene Tommeliten, Hod og Mime sammenlignet med produksjonen i tilsvarende periode i fjor.

Den sterke veksten i produksjonen fra Oseberg har sammenheng med at produksjon fra Oseberg C og satelitten Gamma Nord startet opp mot slutten av fjoråret. Produksjonen fra Oseberg-feltet lå ved utgangen av 3.kvartal i år 33 prosent høyere enn på samme tid i fjor.

Den sterke produksjonsøkningen sammenlignet med 3.kvartal 1991 må ses i sammenheng med at Norpipe var stengt i store deler av august i fjor. De fleste feltene tilknyttet dette transportssystemet hadde mer enn halvert produksjon denne måneden.

Oljeproduksjonen vil trolig holde seg på dagens høye nivå også til neste år. Den høye produksjonen på Oseberg og Gullfaks bidrar sterkt til dette.På Statfjord-feltet ble det i fjor gjennomført et utstrakt boreprogram med sikte på å øke utnyttingsgraden. Dette har bidratt til fortsatt høy produksjon som trolig vil holde seg på dagens nivå også til neste år. Begrenset behandlingskapasitet kan føre til at Statfjord-satelittenes produksjon kan bli forskjøvet utover det planlagte starttidspunktet i begynnelsen av 1994. Til neste år vil undervannsinstallasjonene på Snorre-feltet være på plass slik at produksjonen vil komme opp på platånivå på 170 000 fat per dag. I september lå produksjonen på rundt 50 000 fat per dag. Mot slutten av dette året vil produksjonen fra Snorrefeltet ligge omkring 100 000 fat per dag.

OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Råolje (mill. tonn) og naturgass (mrd. S m3). Ujusterte tall

OLJE- OG GASSPRODUKSJONEN FRA DE STØRSTE FELTENE I JAN. - SEPT. 1992. Mtoe

Draugen og Brage vil mot slutten av neste år starte opp produksjonen. Feltene har store oljereserver og vil bidra til å holde norsk oljeproduksjon på et høyt nivå de nærmeste årene.

Eksporten av råolje var om lag uendret fra 2. til 3. kvartal i år. Produksjonen økte med 1,1 prosent slik at leveransene til hjemmemarkedet økte med 6,9 prosent. Importen ble redusert med 11,2 prosent fra 2. til 3. kvartal. Det ble derfor en økning i den innenlandske anvendelsen på 5 prosent. Lageret av råolje økte med 10 prosent fra 2. til 3.kvartal, mens etterspørselen sank med 4,7 prosent.

Gassproduksjonen på norsk kontinentalsokkel lå ved utgangen av 3.kvartal om lag 4 prosent høyere enn på samme tid i fjor. På de store gassfeltene sett under ett, holdt produksjonen seg omtrent på samme nivå som for de tre første kvartalene i 1991. Produksjonsøkningen ved Statfjord og Ekofisk på henholdsvis 10 prosent og 2 prosent veide opp for reduksjonen på 8 prosent for Frigg-området. Produksjonen fra Frigg, Ekofisk, Statfjord og Heimdal utgjorde ved slutten av 3.kvartal 77 prosent av den totale gassproduksjonen. Den kraftige produksjonsveksten ved de mindre feltene, særlig Gullfaks og Tommeliten, gir derfor ikke store utslag for samlet gassproduksjon.

På Friggfeltet kommer produksjonen nå hovedsaklig fra satelittfeltene Nord-Øst Frigg, Øst Frigg og Odin. Produksjonen ved Odin vil trolig halveres neste år og dette forsterker reduksjonen i gassproduksjonen fra Friggområdet. Lille-Frigg vil være ferdig utbygd mot slutten av neste år og vil delvis erstatte leveransene under Friggavtalen til Storbritannia de nærmeste årene. Friggfeltet vil være tomt i løpet av 1995-97. Det knyttet seg store forventninger til funnet som ble annonsert i august i den nordlige delen av Friggområdet på grunn av funnets størrelse og mulighet som erstatning for dagens gasseksport fra Frigg. Produksjonstestingen viste imidlertid at gassen trolig er av for dårlig kvalitet for produksjon. Anslaget på gassressurser i dette funnet var på omlag 50 milliarder kubikkmeter gass, eller rundt en fjerdedel av de opprinnelige Friggreservene.

Mens gassalget til Storbritannia synker, knytter det seg spenning til hvordan det framtidige gassmarkedet vil bli. Flere aktører er i forhandlinger for å kjøpe norsk gass. Det forhandles nå om betydelige gassleveranser med British Gas, National Power, United Gas og Alliance Gas, en sammenslutning mellom BP,Statoil og Hydro. Flere felt kan forsyne Storbritannia med gass. Satelittene rundt Frigg, Skirne, Byggve og Peik er aktuelle utbyggingskandidater. Alternativet til Frigg-løsningen er å sende Troll-gass via Kollsnes og Frigg til St.Fergus i Skottland. En overgang fra bruk av kull til gass i Storbritannias elektrisitetsproduksjon gir muligheter for økt norsk gasseksport mot slutten av dette tiåret. Det er imidlertid svært usikkert hvorvidt den britiske regjeringen vil foreta en slik omlegging av elektrisitetsproduksjonen fordi dette medfører stenging av et stort antall kullgruver, noe som har møtt politisk motstand.

MARKEDSUTVIKLINGEN FOR VARER FRA OLJE- OG GASSEKTOREN
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode[1)]

	Mrd.	Volum				Priser			
	1991	91.4	92.1	92.2	92.3	91.4	92.1	92.2	92.3
Produksjon	106,9	12,2	5,2	-0,9	1,6	0,6	-13,5	7,8	-3,2
- olje	90,6	11,3	6,2	-2,1	1,1	-0,2	-14,1	7,7	-5,5
- gass[3)]	16,3	19,4	-2,4	8,5	5,7	5,6	-8,0	6,5	8,1
Eksport	96,7	8,7	5,2	0,5	1,0	0,8	-13,4	7,8	-2,9
- olje	80,4	7,3	6,3	-0,6	0,3	-0,2	-14,1	7,7	-5,5
Hjemmeleveranser[4)]	10,2	51,6	5,3	-12,6	6,9	-0,3	-14,1	7,7	-5,4
Import[4)]	1,6	120,7	-50,5	76,5	-11,2	23,5	-19,4	-1,3	5,1
Innenl. anvendelse)	11,7	57,1	-0,9	-7,7	5,0	1,8	-14,9	6,9	-4,4
Lagerendring[4)5)]	0,7	37,8	-9,2	-12,2	9,8	..	..	..	..
Innenl. etterspørsel[4)]	11,1	18,0	10,3	5,0	-4,7	2,0	-15,1	6,9	-4,4

1) Tilnærmet i basisverdi, dvs. regnet uten avgifter og handelsavanse.
2) Nivåtall i 1991 i løpende priser.
3) Produksjon og eksport av gass er identiske størrelser i nasjonalregnskapet.
4) Disse størrelsene omfatter kun olje.
5) Endring i lagerendring i prosent av innenlandsk anvendelse i foregående kvartal.

Investeringene

Anslagene for påløpte investeringer i 1992 og 1993 viser små endringer fra 2. til 3. kvartalstelling. Anslaget for 1992 ble redusert ned 1,8 prosent til 45,5 mrd. kroner, mens anslaget for 1993 økte med 6 prosent til 50,6 mrd. kroner. I tillegg kommer investeringsanslag for rørsektoren på henholdsvis 6,3 og 7,8 mrd. kroner. Oljeinvesteringene inklusive rørutbygging utgjør dermed om lag 60 prosent av investeringene i fastlands-Norge i 1992 og 1993. I perioden mellom 1985 og 1991 har dette forholdet variert mellom 30 og 45 prosent.

Reduksjonen i anslaget for 1992 skriver seg fra at investeringene i felt i drift gikk ned med 600 mill. kroner, mens leteanslaget er redusert med 200 mill. kroner. Anslaget for investeringer på land ble redusert med 5 prosent til 3,9 mrd. kroner, mens anslaget for feltutbyggingen har holdt seg omtrent uendret.

To forhold kan være verdt å trekke fram. Det ene er reduksjonen i leteanslaget, det andre er stabiliteten i feltutbyggingsanslaget. I tidligere år har vanligvis leteanslagene økt gjennom investeringsåret. Reduksjonen i tellingen i august er et brudd med dette. Mens leteaktiviteten i første halvår 1992 var på samme nivå som fjorårets, ser det nå ut til at andre halvår i år vil få en reduksjon i leteaktiviteten. Usikkerheten om oljeprisen sammen med høye investeringer, blant annet i felt- og rørutbygging, er trolig årsaken til dette. Reduksjonen i leteanslaget peker trolig også framover mot et lavere letenivå til neste år.

Anslaget for feltutbygging for 1992 er nesten uendret fra forrige telling, og er nær 29 mrd. kroner. Kvartalstallene viser en mindre reduksjon i investeringene fra 1. til 2. kvartal 1992. Dette skyldes blant annet byggestopp både for Draugen og Troll i deler av 2. kvartal, og en reduksjon i aktiviteten i forbindelse med Sleipner-utbyggingen, hvor store oppkoplingsarbeider på plattformen ble utført i første kvartal. Dekket står nå på pæler i påvente av sammenkopling med understellet som er ventet ferdig til sommeren.

De høye investeringene har ført til bekymring blant operatørene om byggekapasiteten hos norske leverandører. Dette er trolig noe av grunnen til at operatøren for utbyggingen av Troll Oljeprosjekt nå vurderer å bygge den flytende produksjonsplattformen i stål i stedet for i betong som opprinnelig tenkt. På denne måten kan større deler av byggeoppdraget legges ut på internasjonalt anbud. Figuren nederst på siden viser andelen av feltutbyggingsinvesteringene som påløper i utlandet. Av denne går det fram at betongutbygginger har en lavere utenlandsandel enn stål som igjen i de fleste år har en lavere utenlandsandel enn undervannsutbygginger. For tiden er det svært mange betongutbygginger under arbeid med høy norsk andel av investeringene. Nye stålutbygginger vil trolig skjære toppen av den konjunkturoppgangen som leverandørene vil oppleve de nærmeste par årene. Figuren viser mønsteret i utenlandsandelen fordelt på utbyggingsløsning. Det er trolig først og fremst kontrakter for bygging av moduler og innkjøp operatørene selv fordeler til utenlandske verft som blir registrert som utenlandsk andel, mens innkjøp gjort av norsk leverandør i mindre grad blir registrert.

Investeringsanslaget for 1993 økte med 6 prosent til om lag 51 mrd. kroner, og dette er 16 prosent høyere enn for tilsvarende anslag i fjor. Det var

UTENLANDSK ANDEL AV PÅLØPTE INVESTERINGER I FELTUTBYGGING

UTFØRTE OG ANTATT PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER I OLJEUTVINNING OG RØRTRANSPORT.
Milliarder kroner, løpende priser

	1991	1992	1993
Utvinning av olje og gass	37,7	45,5	50,9
Leting	8,1	7,6	9,0
Feltutbygging	22,3	29,0	32,5
Varer	12,1	16,0	20,5
Tjenester	9,0	10,9	10,0
Produksjonsboring	1,2	2,1	2,0
Felt i drift	5,2	5,0	5,8
Varer	0,7	0,7	0,7
Tjenester	1,1	0,7	1,0
Produksjonsboring	3,4	3,5	4,1
Landvirksomhet 1)	2,1	3,9	3,7
Rørtransport	5,4	6,3	7,7
Oljesektoren totalt	43,1	51,8	58,6

Anslag ifølge SSBs investeringsstatistikk innhentet i 3. kvartal 1992.
1) Omfatter kontorbygg, baser og terminalbygg på land.

leting og feltutbygging som økte mest. Økningen i leteanslaget på 1,9 mrd. kroner skyldes trolig for det meste budsjettprosessene hos selskapene. Den aktivitetsreduksjonen som finner sted i leting nå, er neppe fullt ut medregnet i anslaget innhentet i august. Det er derfor grunn til å vente en reduksjon når de vedtatte budsjetter foreligger. Disse vil bli registrert i kvartalstellingen i februar 1993. Leteanslaget er nå nesten 9 mrd. kroner, som er 9 prosent lavere enn tilsvarende registrering i fjor. Anslaget for feltutbygging blir vanligvis justert opp i tellingene fra mai til august året før investeringsåret. Oppjusteringen denne gangen var på 4 prosent til 32,5 mrd. kroner. Vanligvis har de påløpte kostnadene vist seg å bli lavere enn anslagene målt på dette tidspunktet, særlig i de år da feltutbyggingene kom mot slutten av byggefasen. Til neste år vil tre feltutbygginger bli utplassert på feltet, Draugen, Sleipner og Brage. Dette skulle normalt trekke anslaget for neste år ned, men disse sammen med Snorre ble alle vedtatt etter oljeprisfallet i 1986, og det er usikkert hvilken innvirkning oljeprisfallet har hatt på budsjettpraksisen. I anslaget for 1993 er det ikke tatt med investeringskostnader i forbindelse med utbyggingen av Sleipner Vest. Etter planen skal denne utbyggingen behandles i Stortinget før jul, og kommer derfor til å trekke investeringene til neste år opp.

Investeringsanslaget for felt i drift er redusert med 12 prosent til 5,8 mrd. kroner. For landvirksomhet er anslaget justert opp med 13 prosent til 3,7 mrd. kroner.

Industri og bergverksdrift

Produksjons- og markedsforhold

Målt i faste priser og justert for normale sesongvariasjoner gikk bruttoproduksjonen i industri og bergverk svakt ned fra 2. til 3. kvartal i år. Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall var det en nedgang i produksjonen i skjermet og i utekonkurrerende industri, mens produksjonen økte i hjemmekonkurrerende industri.

Industriens hjemmeleveranser falt med 2,6 prosent fra 2. til 3. kvartal i år. Nedgangen i hjemmeleveransene var størst for skjermet industri, noe som først og fremst må sees i sammenheng med den svake utviklingen i det private konsumet fra 2. til 3. kvartal, men også fordi redusert produksjon ble erstattet av en raskere nedtrapping av varelagre og økt import.

Hjemmeleveransene fra den hjemmekonkurrerende industrien økte med 1,1 prosent fra 2. til 3. kvartal, men lå likevel på et lavere nivå i 3. kvartal enn i 1. kvartal. Det er betydelige ringvirkninger til fastlandsøkonomien av det høye nivået på oljeinvesteringene, og dette betyr spesielt mye for hjemmeleveransene fra verkstedsindustrien. En forventet økning i påløpte oljeinvesteringer fra 1992 til 1993 vil gi ytterligere stimulanser til den hjemmekonkurrerende industrien. Statistisk sentralbyrås ordrestatistikk for 3. kvartal viser likevel tegn til nedgang i ordretilgangen til verkstedsindustrien fra hjemmemarkedet.

Eksportvolumet av industrivarer økte med 1,9 prosent fra 2. til 3. kvartal. På grunn av prisfall på en rekke eksportprodukter var likevel verdien av industrivareeksporten relativt stabil fra 2. til 3. kvartal. Målt i norske kroner falt eksportprisene på verkstedsprodukter, treforedlingsvarer, kjemiske råvarer og på metaller gjennom årets tre første kvartaler. Prisen på kjemiske og mineralske produkter gikk opp i denne perioden.

Utekonkurrerende industri er særlig hardt rammet av lave priser på sine produkter. Spesielt har nedgangen vært stor i prisindeksen for metaller, som i norske kroner nå er 36 prosent lavere enn da toppen ble passert i 1. kvartal 1989. Prisfallet har ført til en viss reduksjon i kasitetsutnyttingen i metallindustrien og det er offentliggjort planer for ytterligere produksjonsbegrensninger ved endel verk. Men foreløpig er ikke dette endringer av en størrelsesorden som gir store utslag i det samlete nivået for næringens eksportvolum. Spørsmålet er likevel om prisnedgangen nå har blitt så kraftig og langvarig at det etterhvert vil gi større utslag i eksportvolumet. Statistisk sentralbyrås ordrestatistikk for 3. kvartal viser en klar nedgang i ordretilgangen for metallindustrien. Konjunkturbarometeret for 3. kvartal 1992 gir derimot ikke holdepunkter for å si at en negativ utvikling i produksjonsvolumet er nært forestående. Tvertimot er det en større andel av de spurte bedriftene som tror på en økning i produksjonsvolumet i 4. kvartal i dette konjunkturbarometeret enn det var i 3. kvartal ifjor.

Treforedlingsindustrien har også blitt rammet av fallende priser siden 1989 og produksjonen har vist en svakt nedadgående trend i denne perioden. Høstens valutakursendringer har dessuten gitt den finske og svenske treforedlingsindustrien et viktig konkurransefortrinn som gjør situasjonen vanskeligere for denne industrigrenen i Norge. I alle fall på kort sikt kan prisene bli presset nedover. Virkningene av den finske og svenske devalueringen på noe lenger sikt er imidlertid avhengig av i hvilken grad disse landene klarer å begrense den innenlandske lønns- og kostnadsveksten. Et annet viktig trekk i bildet er tegnene til en stigende dollarkurs som styrker den nordiske treforedlingindustrien i forhold til de kanadiske produsentene. Men det vil særlig styrke den norske treforedlingsindustrien fordi en stigende dollarkurs vil ha en tendens til å trekke flytende finske mark og svenske kroner med seg oppover mens den norske kronen ikke vil bli berørt så lenge vår valuta er knyttet til ECU.

MARKEDSUTVIKLINGEN FOR VARER FRA INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal[1)]

	Mrd.kr 1991[2)]	Volum 4.kv.	Volum 1.kv.	Volum 2.kv.	Volum 3. kv.	Pris 4.kv.	Pris 1.kv.	Pris 2.kv.	Pris 3. kv.
Bruttoproduksjon i alt	259,8	1,4	1,3	0,5	-0,9	-1,0	-1,7	0,8	-0,6
-Skjermet	94,2	1,3	2,1	0,2	-2,5	0,6	0,2	0,0	-0,5
-Utekonkurrerende	79,4	2,8	-0,3	3,0	-1,6	-3,6	-4,3	1,9	-1,0
-Hjemmekonkurrerende	86,2	0,2	2,0	-1,5	1,6	-0,2	-1,6	1,0	-0,3
Eksport i alt 3)	102,0	-0,4	5,5	-1,8	1,9	-3,2	-3,6	0,9	-1,3
-Skjermet	12,5	15,1	-6,5	0,0	2,8	0,6	-5,7	1,3	-1,6
-Utekonkurrerende	54,3	-4,4	7,6	-1,1	0,7	-6,4	-4,0	1,5	-1,6
-Hjemmekonkurrerende	35,2	0,9	6,8	-3,6	3,6	-0,9	-1,8	0,1	-1,1
Hjemmeleveranser i alt	157,8	3,2	-1,0	1,2	-2,6	0,6	-0,1	0,5	0,2
-Skjermet	81,7	-0,8	3,7	0,3	-3,4	0,6	1,2	-0,1	-0,3
-Utekonkurrerende	25,0	22,3	-16,8	14,0	-7,0	1,3	-2,7	1,6	1,1
-Hjemmekonkurrerende	51,0	1,1	0,2	-3,0	1,1	0,5	-1,1	1,3	0,6
Import i alt	136,4	1,5	0,6	-0,7	9,0	-0,8	0,6	-2,6	-1,6
-Skjermet	9,4	-3,5	5,1	-5,1	7,8	-0,6	-0,6	1,3	-0.8
-Utekonkurrerende	31,1	-2,1	1,6	5,6	-2,1	-0,6	-6,4	1,4	-3,9
-Hjemmekonkurrerende	96,0	3,3	-0,2	-2,4	13,1	-1,0	3,0	-3,9	-1,4
Innenl. anvendelse i alt	294,2	2,4	-0,2	0,3	2,9	-0,1	0,2	-0,9	-0,9
-Skjermet	91,1	-1,1	3,8	-0,3	-2,3	0,5	1,0	0,0	-0,4
-Utekonkurrerende	56,1	7,5	-6,6	9,0	-4,2	0,6	-5,2	1,7	-1,9
-Hjemmekonkurrerende	147,0	2,6	0,0	-2,6	9,1	-0,5	1,6	-2,2	-0,9
Lagerendring i alt 4)	-10,2	0,1	0,6	-0,6	1,7				
-Skjermet	-4,4	-0,7	3,4	-2,5	-1,8				
-Utekonkurrerende	-5,2	4,9	-5,6	4,8	-2,5				
-Hjemmekonkurrerende	-0,5	-1,2	1,4	-1,5	5,7				
Innenl. etterspørsel i alt	304,4	2,2	-0,8	0,9	1,1	-0,1	-0,1	-0,6	-0,9
-Skjermet	95,5	-0,4	0,4	2,2	-0,5	0,4	1,1	0,0	-0,5
-Utekonkurrerende	61,4	2,3	-1,0	3,6	-1,5	0,5	-6,1	2,7	-2,3
-Hjemmekonkurrerende	147,5	3,7	-1,4	-1,1	3,4	-0,6	1,6	-2,2	-0,7

1) Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.
2) Nivåtall i løpende priser.
3) Inneholder reeksport.
4) Endring i lagerendring i prosent av innenlandsk anvendelse i foregående kvartal.

Grunnlagsmaterialet for konjunkturbarometeret for 3. kvartal ble samlet inn omkring midten av september, altså etter at den finske marken begynte å flyte 8. september, men før den svenske kronen ble frikoplet fra ECU 19. november. I dette konjunkturbarometeret er det en større andel av bedriftene i treforedlingsindustrien som forventer produksjonsinnskrenkninger enn i konjunkturbarometeret for 3. kvartal ifjor. Det tyder på at det generelle prisfallet og høstens valutakursendringer forsterker tendensen til lavere kapasitetsutnytting i norsk treforedlingsindustri og en fortsatt nedgang i produksjonen. Våren 1993 starter på den annen side produksjonen ved Norske Skogs nye papirfabrikk i Halden og det vil gradvis bidra til en økning i eksporten av treforedlingsprodukter fra Norge.

Eksporten av varer fra hjemmekonkurrerende industri økte med 3,6 prosent fra 2. til 3. kvartal. Spesielt stor var økningen i eksporten fra produsentene av kjemiske og mineralske produkter som også har oppnådd høyere priser i denne perioden. Verkstedsindustrien har derimot hatt et betydelig fall i eksportprisene siden toppen ble passert i 3. kvartal ifjor.

INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT. PRODUKSJON OG FAKTORETTERSPØRSEL
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode

	Mrd.kr 1991 1)	Volum 4.kv.	Volum 1.kv.	Volum 2.kv.	Volum 3. kv.	Pris 4.kv.	Pris 1.kv.	Pris 2.kv.	Pris 3. kv.
Bruttoproduksjonen i alt	329,3	1,5	1,0	0,9	-0,1	0,0	-1,2	0,6	-0,7
-Skjermet	103,0	0,7	0,7	1,2	-2,9	0,7	0,3	0,6	-1,2
-Utekonkurrerende	83,1	2,5	1,1	1,1	-2,2	-1,5	-4,7	0,9	-1,3
-Hjemmekonkurrerende	143,3	1,5	1,2	0,6	3,1	0,3	-0,3	0,4	-0,2
Vareinnsats i alt	232,6	1,8	1,7	0,9	0,0	0,5	-1,2	0,2	-1,1
-Skjermet	73,4	0,8	1,4	1,0	-2,7	0,8	0,2	0,1	-0,5
-Utekonkurrerende	62,9	3,1	2,0	1,2	-2,4	0,2	-4,3	1,1	-2,1
-Hjemmekonkurrerende	96,3	1,8	1,7	0,6	3,5	0,5	-0,3	-0,3	-0,9
Bruttoprodukt i alt	96,7	0,8	-0,5	1,0	-0,3	-1,2	-1,1	1,6	0,2
-Skjermet	29,6	0,7	-1,1	1,9	-3,6	0,7	0,8	1,9	-2,8
-Utekonkurrerende	20,2	0,8	-1,5	0,9	-1,6	-6,9	-6,7	0,1	1,9
-Hjemmekonkurrerende	47,0	0,9	0,3	0,6	2,3	0,0	-0,3	1,9	1,5
Sysselsetting 2)	296	-7,1	-5,0	-2,7	2,4				
Bruttoinvesteringer i alt	15,5	-5,6	-5,4	-3,0	3,0	0,4	1,6	-1,9	-0,8
-Skjermet	3,5	15,5	2,3	4,1	0,6	0,2	1,3	-1,7	-0,9
-Utekonkurrerende	6,6	-24,4	-5,2	-10,9	6,7	0,2	1,7	-1,7	-0,3
-Hjemmekonkurrerende	5,4	7,1	-10,7	-0,3	1,5	0,3	1,6	-2,4	-0,9
Bruttoinvesteringer i bygninger og anlegg	5,8	-16,6	-9,8	0,0	-8,1	-0,8	0,8	0,6	-0,7
-Skjermet	1,0	19,3	12,9	4,4	-6,9	-0,8	0,8	0,5	-0,7
-Utekonkurrerende	3,7	-33,2	-20,0	-6,4	-15,1	-0,8	0,5	0,6	-0,6
-Hjemmekonkurrerende	1,2	15,7	-7,9	7,6	2,6	-0,8	0,5	0,6	-0,6
Bruttoinvesteringer i maskiner og transportmidler	9,6	2,2	-2,8	-4,6	9,3	0,7	1,9	-3,1	-1,0
-Skjermet	2,5	13,7	-2,8	3,9	4,8	0,8	1,8	-2,9	-1,2
-Utekonkurrerende	2,9	-10,8	11,8	-14,7	26,3	0,6	1,8	-3,2	-0,7
-Hjemmekonkurrerende	4,2	4,8	-11,6	-2,8	1,1	0,7	2,0	-3,2	-1,0

1) Nivåtall i løpende priser.
2) Sysselsatte i industrien (1000) og prosentvis endring fra samme kvartal foregående år.
Tallene er basert på utvalg og inneholder en viss usikkerhet.
Kilde: Foreløpige nasjonalregnskap (årstall) og AKU (kvartalstall).

Sysselsettingen

Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse (AKU) viser at industrisysselsettingen tok seg noe opp i 3. kvartal i år. Det var da om lag 304 tusen sysselsatte i industrien, en oppgang på 2,4 prosent fra 3. kvartal 1991. Oppgangen i sysselsettingen var særlig stor i verkstedsindustrien, men AKU-tallene er imidlertid usikre på så disaggregert nivå.

I Statistisk sentralbyrås konjunkturbarometer for 3. kvartal 1992 er det en viss overvekt av lederne i industrien som tror på lavere sysselsetting, men denne overvekten er noe mindre enn i konjunkturbarometeret for 3. kvartal 1991. I metallindustrien er det nå en betydelig mindre andel enn på samme tid ifjor som forventer reduksjoner i sysselsettingen, mens denne andelen har økt i treforedlingsindustrien.

Investeringene

Industriinvesteringene nådde en foreløpig bunn i 4. kvartal 1989. En betydelig økning i investeringene i treforedlingsindustrien trakk de samlete industriinvesteringene opp gjennom 1990. Gjennom fjoråret og de tre første kvartalene i år har det vært et nytt fall i investeringene i store industrigrener som metallindustrien, trevareindustrien, produksjon av

VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA UTEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1988 = 100

Innenl. ettersp. — Import — Hjemme lev. — Eksport

Kilde: SSB.

PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA UTEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert. 1988 = 100

Innenl. ettersp. — Import — Hjemme lev. — Eksport

Kilde: SSB.

VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA HJEMMEKONKURRERENDE IND. (EKSKL. SKIP OG PLATTFORMER)
Sesongjustert og glattet. 1988 = 100

Innenl. ettersp. — Import — Hjemme lev. — Eksport

Kilde: SSB.

PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA HJEMMEKONKURRERENDE IND. (EKSKL. SKIP OG PLATTFORMER)
Sesongjustert. 1988 = 100

Innenl. ettersp. — Import — Hjemme lev. — Eksport

Kilde: SSB.

VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA SKJERMET INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1988 = 100

Innenl. ettersp. — Import — Hjemme lev. — Eksport

Kilde: SSB.

PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA SKJERMET INDUSTRI
Sesongjustert. 1988 = 100

Innenl. ettersp. — Import — Hjemme lev. — Eksport

Kilde: SSB.

PRODUKSJON OG INVESTERING I UTEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1988 = 100

Kilde: SSB.

PRODUKSJON OG INVESTERING I HJEMMEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1988 = 100

Kilde: SSB.

PRODUKSJON OG INVESTERING I SKJERMET INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1988 = 100

Kilde: SSB.

kjemiske råvarer og i produksjon av kjemiske og mineralske produkter. Oppgangen i investeringene i nærings- og nytelsesmiddelindustrien har ikke vært stor nok til å forhindre en nedgang i industriinvesteringene i alt gjennom 1991. Gjennom de tre første kvartalene av 1992 har det vært en viss oppgang i investeringene i verkstedsindustrien og i raffineringssektoren som har vært stor nok til at nedgangen i industriinvesteringene har stoppet opp. Samlet sett er likevel industriinvesteringene nå nesten nede på bunnnivået fra 4. kvartal 1989.

Statistisk sentralbyrås investeringsundersøkelse for 3. kvartal iår viser ikke tegn til at industriinvesteringene samlet sett skal ta seg opp neste år. Det forventes en ytterligere oppgang i investeringene i nærings- og nytelsesmiddelindustrien. Investeringene i treforedlingsindustrien, som er på et høyt nivå, ventes også å stige ytterligere neste år. Men det blir motsvart av forventninger om fortsatt nedgang i investeringene i trevareindustrien, metallindustrien, produksjonen av kjemiske og mineralske produkter og i produksjonen av kjemiske råvarer.

Investeringene i treforedlingsindustrien har de siste 2-3 årene vært dominert av Norske Skogs nye papirfabrikk i Halden. Planene for denne store investeringen, som trakk industriinvesteringene oppover gjennom 1990, ble lagt på et tidspunkt da prisene på treforedlingsprodukter var høye. Slik markedet for disse produktene er nå, må man derfor forvente et betydelig fall i investeringene i treforedlingsindustrien mot slutten av 1993

Investeringene i de øvrige delene av den utekonkurrerende industrien er lave og gjenspeiler situasjonen på verdensmarkedene med overkapasitet og fallende priser. Inntil markedsutsiktene bedrer seg kan man ikke forvente at det blir iverksatt nye, store investeringsprosjekter i disse næringene.

Bygge- og anleggsvirksomhet

Produksjon og sysselsetting

Tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet frem til 3. kvartal i år antyder at bunnen ennå ikke er nådd når det gjelder aktiviteten i bygge- og anleggssektoren. Sesongjusterte KNR-tall viser en nedgang i bruttoproduksjonsverdien i faste priser på 6,8 prosent fra 2. til 3. kvartal. Tallene bekrefter en negativ trend for byggebransjen, mens anleggsbransjen har vekst i aktiviteten. Nedgangen for byggebransjen fra 2. til 3. kvartal kan i stor grad føres tilbake til reduserte investeringer i statlig forvaltning. Dette henger sammen med svært høye investeringstall i juni i forbindelse med igangsettingen av nytt regjeringsbygg. I tillegg preges tallene av fortsatt redusert boligbygging og nedtrapping av investeringene i treforedlingsindustrien. Veksten i anleggsbransjen skyldes økte veginvesteringer og investeringer

BRUTTOPRODUKT I BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET
Sesongjustert. 1988 = 100

Kilde: SSB.

i elektrisitetsforsyning. I den øvrige del av fastlandsøkonomien viser de siste nasjonalregnskapstallene bare mindre endringer i investeringsaktiviteten i bygninger og anlegg.

I den senere tid har en del store foretak i bransjen etablert kontrakter som innebærer aktivitet i utlandet, fortrinnsvis Tyskland. Slik aktivitet vil ikke reflekteres i SSB's tall for bruttoproduksjon og ressursbruk som bare omfatter virksomheten i Norge. Videre vil eventuell eksport av en del produkter som naturlig assosieres med bygge- og anleggsbransjen som f.eks. ferdighus, registreres som eksport av trevarer og ikke bygge- og anleggsvarer.

Ifølge arbeidskraftundersøkelsen (AKU) lå tallet på sysselsatte i bygge- og anleggssektoren 6 prosent lavere i 3. kvartal i år enn i 3. kvartal i 1991. Antall timeverk gikk ned med 3 prosent i samme periode. Til sammenligning var volumnedgangen i bruttoproduksjonsverdien på 5,7 prosent, men tallgrunnlaget er for spinkelt til å konkludere med at produktivitetsveksten i bygge- og anleggssektoren er i ferd med å flate ut.

Ifølge Arbeidsdirektoratets månedsstatistikk var det ved utgangen av september 10 419 registrerte ledige bygge- og anleggsarbeidere, en økning på 219 fra samme tidspunkt i 1991. Utviklingen i juli - september viser imidlertid en avtagende økning i ledigheten målt i forhold til samme måned året før.

SSBs byggearealstatistikk er for tiden vanskelig å tolke fordi Oslo midlertidig er tatt ut av statistikken pga. mangelfull rapportering. Tallene for hele landet unntatt Oslo viste at igangsatt bruksareal til driftsbygg i løpet av de første ti måneder av1992 lå 7,3 prosent under nivået i samme periode 1991. De foreløpige tallene kan imidlertid systematisk undervurdere den faktiske aktiviteten. Foreløpige igangsettingstall for driftsbygg for månedene august, september og oktober under ett, lå 12,8 prosent lavere enn tilsvarende fjorårsnivå. Igangsettingen er imidlertid på et såvidt lavt nivå at store enkeltprosjekter gir markerte utslag i månedstallene. Tallet på driftsbygg under arbeid pr. 30. oktober lå 8,9 prosent lavere enn på samme tidspunkt i 1991. Fullført bruksareal til driftsbygg i løpet av årets ti første måneder lå 18,5 prosent lavere enn i samme periode i 1991. Dette avspeiler at den prosentvise nedgangen i igangsettingstallene er svekket.

Også når det gjelder boligbyggingen er Oslo utelatt fra byggearealstatistikken. Hvis man likevel legger denne statistikken til grunn er det tendenser til at nedgangen er i ferd med å stoppe opp. Gjennomsnittlig igangsatt boligareal lå i perioden august - oktober 6,9 prosent lavere enn i samme periode året før, mens en tilsvarende sammenligning for

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET. MARKEDSUTVIKLING OG PRODUKSJON
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal[1)]

	Mrd.kr[2)]	Volum				Priser			
	1991	91.4	92.1	92.2	92.3	91.4	92.1	92.2	92.3
Bygge- og anleggs-investeringer totalt[3)]	55,4	0,1	-9,3	11,4	-8,4	-0,7	0,7	0,6	-0,6
Bolig:	13,7	-3,9	-5,5	-3,4	-2,8	-0,8	1,0	0,6	-0,7
Offentlig forvaltning:	19,0	2,7	-3,3	19,1	-21,6	-0,7	0,4	0,7	-0,5
Kraftforsyning:	3,2	9,4	-20,9	15,0	16,9	-0,8	0,8	0,6	-0,6
Fastlands-Norge, ellers:	19,5	-2,4	-1,3	-16,1	12,2	-0,6	0,9	0,5	-0,7
Bruttoproduksjon	75,5	1,5	-8,6	9,1	-6,8	-0,8	0,7	0,6	-0,6
Vareinnsats	52,0	1,4	-8,3	8,9	-6,8	0,1	0,2	0,0	-0,3
Bruttoprodukt	23,5	1,6	-9,3	9,6	-6,6	-2,8	1,5	2,3	-1,0

1) Markedspriser.
2) Nivåtall i løpende priser.
3) Utenom oljevirksomhet og utenriks sjøfart.

årets ti første måneder viste en nedgang på 10,9 prosent. Tallene viser videre fortsatt en nedgang i gjennomsnittsstørrelsen på nye boliger siden fallet i antall boliger er mindre enn fallet i bruksarealet. Nedgangen i igangsettingstallene er også betydelig lavere enn nedgangen i antall boliger under arbeid. Pr. 30. oktober lå tallet på boliger under arbeid 20,8 prosent lavere enn ved samme tidspunkt året før.

For anleggsvirksomheten og driftsbygg økte verdien av ordrereserven med henholdsvis 1 prosent og 10 prosent fra 1. til 2. kvartal. Ordrereserven for boligbygg viste en nedgang på 7 prosent i samme periode. I disse tallene er det imidlertid ikke tatt hensyn til normale sesongvariasjoner. For boligbygg og driftsbygg lå verdien av ordretilgangen henholdsvis 41 prosent og 2 prosent lavere i 2. kvartal 1992 enn i samme periode året før. For anleggsprosjekter økte ordretilgangen med 38 prosent.

Pris- og kostnadsutviklingen

SSBs prisindeks for ny enebolig gikk opp med 1,9 prosent fra 1. kvartal til 2. kvartal 1992. Prisindeksen har nå holdt seg relativt konstant siden begynnelsen av 1991. Det er fortsatt stor forskjell i priser pr. kvadratmeter mellom nye og brukte boliger. Ifølge Boligprisstatistikken fra Norges Eiendomsmeglerforbund/ECON fortsetter markedsprisene pr. kvadratmeter å falle, men med tegn til en viss utflating. Fra 1. til 2. tertial falt gjennomsnittlig kvadratmeterpris på enebolig med 2,9 prosent til om lag 5 000 kroner. Prisene på delte boliger og leiligheter falt over samme tidsrom med henholdsvis 0,8 prosent og 4,7 prosent. Det er liten grunn til å vente noe markert oppsving i byggevirksomheten før prisene i bruktmarkedet er presset så høyt at kostnadsdekkende priser på nye bygg gir konkurransedyktige brukerkostnader når man tar hensyn til forskjeller i kurans og kvalitet. Ut fra tilgjengelig informasjon er det imidlertid lite som tyder på at en slik prisstigning i eiendomsmarkedet kan komme i 1992.

For bygge- og anleggsbransjen som helhet falt den sesongjusterte prisindeksen på bruttoproduksjonsverdien med 0,6 prosent fra 2. til 3. kvartal i år etter vekst gjennom første halvår. Byggekostnadsindeksen viste fortsatt en svak oppgang i tredje kvartal. En indikator på sviktende lønnsomhet i næringen er den sterke økningen i åpnede konkurser som har funnet sted de siste år. I løpet av de tre første kvartaler i 1992 ble det åpnet konkurser i 534 foretak i bygge- og anleggsvirksomheten. Dette representerer en økning på 34 i forhold til samme periode året før. Antall konkurser steg sterkt i årene fra 1987 til 1989 og har siden variert rundt et høyt nivå. Eksempelvis ble det på årsbasis åpnet konkurser i 665 foretak i 1991 mot 243 i 1987.

Elektrisitetsforsyning

Stor kraftproduksjon i månedene juli til oktober førte til at kraftproduksjonen i de ti første månedene i 1992 ble om lag 4,4 TWh høyere enn i samme periode året før. Den totale eksporten av kraft i denne perioden var om lag 3,6 TWh høyere enn i fjor, men 5 TWh lavere enn i 1990. Importen av kraft i perioden januar-oktober 1992 var 1 TWh lavere enn i samme periode 1991.

Bakgrunnen for at produksjonen og eksporten særlig i månedene juli til oktober har vært høyere i år enn i fjor, er godt tilsig til vannkraftmagasinene. Ved årets begynnelse var total magasinbeholdning i det norske vannkraftsystemet på 56 TWh. Dette tilsvarer en fyllingsgrad på om lag 71 prosent, mens det normale ved årsskiftet er 67 prosent. Fram til midten av oktober var nyttbart tilsig på om lag 110 TWh mot normalt 93,35 TWh. Beholdningssituasjonen er dermed blitt ytterligere forbedret. For framtiden vil ikke Statkraft gi oppgaver over sin magasinbeholdning. Dermed vil det ikke bli mulig å rapportere fullstendige data om magasinbeholdning og nyttbart tilsig.

Tilveksten i midlere årsproduksjonskapasitet var 0,3 TWh i 1991, mens kapasitetsøkningen i 1990 var 0,5 TWh. Sammenlignet med gjennomsnittlig tilvekst i midlere årsproduksjonskapasitet i perioden 1980 til 1989 (1,8 TWh) er dette lave tall. Den pågående utbyggingen av Svartisen vil i løpet av 1992 øke produksjonskapasiteten med 0,9 TWh.

Elektrisitetsforbruket i kraftintensiv industri lå i de ti første månedene av 1992 0,9 TWh lavere enn i samme periode året før, noe som skyldes fortsatt lavkonjunktur for denne bransjen. Alminnelig forsynings forbruk av elektrisitet til oppvarming var 0,2 TWh mindre i perioden januar-oktober 1992 enn i januar-oktober 1991. Årsaken til denne nedgangen var høyere gjennomsnittstemperaturer i første halvdel av 1992 enn i første halvdel av 1991. Nedgangen ville ha vært større hadde det ikke vært for de lave temperaturene i oktober som førte til at forbruket i denne perioden var 0,6 TWh høyere enn

Kraftbalansen januar-oktober. TWh

	1991	1992
Kraftproduksjon	91,0	95,4
+Import	2,2	1,2
-Eksport	5,6	9,2
-Krafttap etc.	7,8	8,0
Netto innenlandsk forbruk	79,8	79,4
-Elektrokjeler	5,0	5,6
-Kraftintensiv industri	24,0	23,1
-Alminnelig forsyning	50,2	50,0
-Pumpekraft	0,6	0,7

ved normale temperaturer. Det temperaturkorrigerte forbruket i perioden januar-oktober 1992 var 1,6 prosent høyere enn i samme periode 1991.

De siste årene har det vært en trend i retning av økt bruk av elektrisitet til oppvarming i forhold til olje. I perioden 1989 til 1991 ble oljeforbruket utenom transportoljer redusert med gjennomsnittlig 9,5 prosent pr. år, mens elektrisitetsforbruket i samme periode økte med gjennomsnittlig 2,3 prosent pr. år. En av årsakene til denne utviklingen er at investeringskostnader og vedlikeholdskostnader er høyere for oljebaserte enn for elektrisitetsbaserte fyringsanlegg.

Flere elektrisitetsverk har innført fleksitariffer overfor sine kunder. Fleksitariffer innebærer at kundene i perioder med stor tilgang kan oppnå vesentlig lavere priser på elektrisitet enn ellers. I perioder med knapp tilgang vil prisene bli høyere. For tiden er tilgangen god og prisene lave. I Oslo har prisen (tariff) på elektrisitet til husholdninger blitt redusert fra 38,5 øre/kWh i 1988 til 31,7 øre/kWh i 1992, mens prisen på elektrisitet til større bedrifter har gått ned fra 36,7 øre/kWh i 1988 til 32,0 øre/kWh i 1992.

Fordi kraftbrukerne etter Energiloven kan utnytte konkurransen mellom leverandørene, har det vært mulig å presse prisene nedover. Mange bedrifter har på denne måten oppnådd å redusere sine strømutgifter med 30-40 prosent. Næringslivets hovedorganisasjon (NHO) har anslått at bedriftene på denne måten sparte 500 millioner kroner i løpet av 1991 og første halvår 1992.

Lavere kraftpriser som følge av godt tilsig, milde vintre og økt konkurranse har ført til lav lønnsomhet og økende likviditetsproblemer i mange e-verk. Dette gjelder særlig for verk som i ly av leveringsretten foretok svært dyre utbygginger i de siste årene før Energiloven trådte i kraft 1. januar 1991.

Prisen på eksportkraft var i 1991 i gjennomsnitt 10,6 øre/kWh, en økning på over 4 øre sammenlignet med 1990. I de åtte første månedene i år var gjennomsnittsprisen lavere, 6,2 øre/kWh. Selv om eksportvolumet i denne perioden i 1992 var nær 2 TWh høyere enn i samme periode 1991, betyr dette at eksportverdien av kraft var lavere i de første åtte månedene av 1992 enn i samme periode i 1991.

Kraftprodusentene er nå gitt anledning til å eksportere tilsammen 5 TWh årlig på kontrakter av inntil 5 års varighet. Inntil nylig var taket på en slik årlig eksport på 4 TWh. Statnett SF er gitt i oppgave å administrere slik eksport. Et auksjonssystem for fordeling av eksportkontraktene på interesserte produsenter er under utarbeidelse.

Samkjøringen kunngjorde 6. november en ny ordning med omsetning av ukeskontrakter for et halvt år framover i tid. Aktørenen melder inn ønskede kjøp og salg for hver uke i halvårs perioden med tilhørende priser. Samkjøringen formidler kontrakter og sørger for markedsklarering. Også utenlandske aktører kan delta i dette markedet. Utformingen av disse ukeskontraktene er den samme som vil bli introdusert i et marked for omsettbare standardkontrakter. Et slikt marked kan komme i stand omkring 1. mai 1993.

Privat tjenesteyting

Produksjonen i privat tjenesteyting gikk svakt ned i 3. kvartal i år (sesongjustert), etter en noe sterkere oppgang kvartalet før. Bruttoproduksjonsverdien lå likevel snautt 1 prosent høyere i årets tre første kvartaler enn i samme periode i fjor. Innenlands samferdsel og annen privat tjenesteyting, som omfatter bl.a. hotell- og restaurantdrift, trekker veksten opp, mens bank og forsikring og varehandel har hatt en viss nedgang i produksjonen fra i fjor til i år. Produksjonen i privat tjenesteyting er nær knyttet til utviklingen i privat konsum, og må ses på bakgrunn av veksten i konsumet av flere typer tjenester.

PRIVAT TJENESTEYTING FASTLANDS-NORGE, PRODUKSJON OG INVESTERINGER.
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal[1)]

	Mrd. kr[2)]	Volum				Pris			
	1991	91.4	92.1	92.2	92.3	91.4	92.1	92.2	92.3
Bruttoproduksjon	393,1	1,6	-2,8	3,1	-1,6	0,4	1,0	0,9	0,8
Vareinnsats	144,3	5,7	-5,2	3,4	-0,7	0,3	0,5	0,6	-0,2
Bruttoprodukt	248,8	-0,7	-1,3	2,9	-2,1	0,5	1,2	1,2	1,4
Bruttoinvesteringer	26,7	11,1	-11,3	5,8	3,5	1,2	1,4	-2,0	-1,0
- bygn. og anlegg	10,9	6,7	-19,9	21,0	5,3	-0,8	0,8	0,6	-0,6
- mask. og trsp.midler	15,8	14,3	-5,5	-3,0	2,2	2,4	1,2	-2,9	-1,2

1) Markedspriser.
2) Nivåtall i løpende priser.

VOLUMUTVIKLINGEN FOR PRIVAT TJENESTEYTING, FASTLANDS-NORGE
Sesongjustert og glattet. 1988 = 100

Kilde: SSB.

PRISUTVIKLINGEN FOR PRIVAT TJENESTEYTING, FASTLANDS-NORGE
Sesongjustert. 1988 = 100

Kilde: SSB.

Det kan se ut til at de samlede bruttoinvesteringene innenfor privat tjenesteyting passerte et bunnpunkt sent i 1991. Økningen i det underliggende nivået de siste kvartalene er imidlertid svak. Det er innenfor innenlands samferdsel og varehandel veksten i de samlede bruttoinvesteringene de tre første kvartalene i år har vært sterkest, og dette gjelder både maskiner/transportmidler og bygninger. Den langvarige nedgangen i investeringene i forretningsmessig tjenesteyting avtok noe i styrke gjennom 1991, men har fortsatt inn i 1992. Det ser ennå ikke ut til at vi har sett bunnpunktet i den sterke nedgangen for disse investeringene. Nivået de tre første kvartalene i år lå om lag 15 prosent under årsgjennomsnittet for 1991, justert for normale sesongvariasjoner.

Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) for de tre første kvartalene i år, sank antall sysselsatte i privat tjenesteyting med nesten 1/2 prosent sammenlignet med tilsvarende periode i 1991. Innenfor bank og forsikring har antall sysselsatte endret seg lite de siste kvartalene, etter en betydelig nedgang i andre halvår i 1991. Også i varehandel og innenlands samferdsel har sysselsettingen endret seg lite de siste kvartalene. Det kan spores tegn til en svak sysselsettingsøkning i hotell- og restaurantvirksomhet og forretningsmessig tjenesteyting. Fordi AKU er en utvalgsundersøkelse er tallene usikre og må tolkes med særlig forsiktighet på detaljert nivå.

OFFENTLIG FORVALTNING

I følge foreløpige anslag lå det offentlige konsumet målt i faste priser i de tre første kvartalene av 1992 3,9 prosent over nivået fra samme periode i 1991. Veksten har vært spesielt sterk i sivil statlig virksomhet, men også det kommunale konsumet har vist markert oppgang. Offentlig sysselsetting målt i utførte timeverk økte med 3,3 prosent i dette tidsrommet, mens vareinnsatsen til offentlig forvaltning økte med 5,3 prosent i volum. De statlige og kommunale bruttoinvesteringene i fast kapital har vist sterk vekst det siste året. I de tre første kvartalene i 1992 lå de offentlige investeringene målt i faste priser 9,3 prosent over nivået fra samme periode i 1991.

Statsforvaltningen

Det statlige konsumet økte med 3,5 prosent i volum fra 3. kvartal 1991 til 3. kvartal 1992. Sammenliknet med de tre første kvartalene av 1991 har det i år vært en vekst i statlig konsum på 4,0 prosent. Det sivile konsumet har økt med 6,7 prosent, mens det militære konsumet har gått ned med 1,1 prosent i denne perioden. Veksten i det sivile konsumet har vært sterkest under forvaltningsområdet undervisning, hvor konsumet de tre første kvartalene av 1992 lå 11,8 prosent over nivået fra samme periode i 1991. Under forvaltningsområdene helse og annen tjenesteyting økte konsumet med henholdsvis 4,9 og 5,2 prosent. En volumvekst i sivil vareinnsats på 10,0 prosent har bidratt til den sterke veksten i det sivile konsumet i de tre første kvartalene av 1992.

Den sivile sysselsettingen, målt i utførte timeverk, økte med 5,1 prosent fra 3. kvartal 1991 til 3. kvartal 1992. Antall timeverk utført i forsvaret var om lag uendret i samme periode. I årets tre første kvartaler har den sivile sysselsettingen ligget 5,5 prosent over nivået i tilsvarende periode i 1991, mens den militære sysselsettingen viste en nedgang på 3,6 prosent.

I Revidert nasjonalbudsjett for 1991 la Regjeringen opp til et tre-årsprogram med innsparinger i overføringsordninger og økte offentlige kjøp av varer og tjenester- med vekt på investeringer i infrastruktur. Iverksettingen av dette programmet førte til en svært sterk vekst i de statlige bruttoinvesteringene i fast kapital i 3. og 4. kvartal av 1991. Nedgangen i statlige investeringer på 16,3 prosent fra 3. kvartal av 1991 til 3. kvartal i år må ses i sammenheng med dette. Sammenliknet med de tre første kvartalene av 1991 har det likevel vært en vekst i statlige investeringer på 12,3 prosent så langt i 1992. I Nasjonalbudsjettet for 1993 er det lagt til grunn en volumvekst i statlig konsum og statlige bruttoinvesteringer i fast kapital på henholdsvis 2,8 og 4,7 prosent fra 1991 til 1992. Disse måltallene nås med et statlig konsum i 4. kvartal i år på om lag samme nivå som i 4. kvartal ifjor og en nedgang i investeringene med 7 prosent fra 4. kvartal av 1991 til 4. kvartal i år.

OFFENTLIG FORVALTNING - PRODUKSJON, KONSUM OG FAKTORETTERSPØRSEL
Prosentvis endring fra samme periode året før

	Stat Mrd.kr 1991	Komm. Mrd.kr 1991	Stats-forvaltn. Volum 92.3	Stats-forvaltn. Pris 92.3	Kommune-forvaltn. Volum 92.3	Kommune-forvaltn. Pris 92.3	Off.forvaltn. i alt Volum 92.3	Off.forvaltn. i alt Pris 92.3
Bruttoproduksjon	64,6	104,3	3,7	1,5	3,3	2,6	3,4	2,2
Konsum	58,4	88,9	3,5	1,5	2,8	2,6	3,1	2,2
Gebyrer	6,2	15,4	4,8	1,7	6,2	2,6	5,9	2,3
Vareinnsats	31,3	25,8	3,6	0,6	4,3	0,4	3,9	0,5
Bruttoprodukt	33,2	78,5	3,7	2,3	2,9	3,3	3,2	3,0
Sysselsetting[1)]			3,8	2,5	2,9	3,5	3,2	3,2
Bruttoinvestering	11,4	13,0	-16,3	0,0	7,1	-0,4	-3,3	-0,2

1) Utførte timeverk og lønnskostnader pr. utført timeverk.

Kommuneforvaltningen

Det kommunale konsumet økte med 2,8 prosent i volum fra 3. kvartal 1991 til 3. kvartal 1992. I de tre første kvartalene av 1992 lå konsumet i kommuneforvaltningen 3,8 prosent over nivået i samme periode ifjor. Veksten har vært jevnt fordelt mellom de tre forvaltningsområdene undervisning, helse og annen tjenesteyting.

De kommunale gebyrene økte med 6,2 prosent i volum fra 3. kvartal 1991 til 3. kvartal 1992. Sammenliknet med de tre første kvartalene av 1991 har det vært en vekst i gebyrvolumet på 3,5 prosent i de tre første kvartalene av 1992. Gebyrinntektene økte med 5,9 prosent i denne perioden. I Nasjonalbudsjettet for 1992 ble det lagt til grunn en økning i kommuneforvaltningens samlede gebyrinntekter på om lag 7,5 prosent i 1992 og en økning i gebyrtakstene på linje med den generelle kostnadsveksten.

Sysselsettingen i kommuneforvaltningen økte med 2,9 prosent målt i utførte timeverk, mens vareinnsatsen økte med 4,3 prosent fra 3. kvartal 1991 til 3. kvartal 1992.

De kommunale bruttoinvesteringene i fast kapital har vist en markert oppgang de siste fem kvartalene. Fra 3. kvartal 1991 til 3. kvartal 1992 økte investeringene i kommuneforvaltningen med 7,1 prosent målt i faste priser. Sammenliknet med de tre første kvartalene av 1991 har det vært en økning i de kommunale investeringene på 7,1 prosent så langt i 1992. Under forvaltningsområdene undervisning og annen tjenesteproduksjon økte bruttoinvesteringene med henholdsvis 9,8 og 10,6 prosent i denne perioden.

INNTEKTER OG UTGIFTER PÅ STATSBUDSJETTET

	Regnskap Mrd.kr	Anslag på regnskap[1]	Gul bok	Vekst fra foregående år, pst.	
	1991	1992	1993	1992	1993
Inntekter i alt	316,5	311,4	322,6	-1,6	3,6
Skatter, avgifter og andre inntekter fra petroleumsvirksomheten	46,5	40,5	46,5	-12,8	14,8
Inntekter i alt utenom oljeinntekter	270,0	270,9	276,1	0,3	1,9
Skatter og avgifter fra fastlands-Norge	198,5	202,6	201,4	2,1	-0,6
- Direkte skatt og trygdeavgifter	99,9	95,4	90,7	-4,6	-4,9
- Avgifter	98,6	107,3	110,7	8,8	3,2
Andre inntekter inkl. renteinntekter og overføringer fra Norges Bank	71,5	68,3	74,7	-4,5	9,3
Utgifter i alt[2]	336,2	352,2	371,8	4,8	5,5
Utgifter til statlig petroleumsvirkosmhet	7,0	14,1	20,3	101,7	43,8
Utgifter i alt utenom oljevirksomhet[2]	329,2	338,1	351,5	2,7	4,0
Kjøp av varer og tjenester	80,5	82,2	84,5	2,2	2,7
Overføringer[2]	248,7	255,9	267,0	2,9	4,3
- Til kommuneforvaltningen	49,0	52,8	52,9	7,7	0,2
- Andre overføringer[2]	199,7	203,1	214,1	1,7	5,4
Overskudd før lånetransaksjoner	-19,7	-40,8	-49,2		
Overskudd før lånetransaksjoner korrigert for oljeskatter og statlig petroleumsvirksomhet	-59,2	-67,2	-75,4		
Overskudd ekskl. kapitalinnskudd i forretningsdriften	-16,0	-33,9	-34,3		
MEMO:					
Netto kapitalinnskudd i forretningsdrift	3,7	6,9	14,8	84,5	114,1
- Netto kapitalinnskudd i oljevirksomhet	6,4	10,0	17,6	55,0	76,5
- Netto kapitalinnskudd i annen forretningsdrift	-2,7	-3,1	-2,8	13,9	-8,7

1) Nasjonalbudsjettet for 1993.
2) Tallene for 1991 inkluderer bevilgninger til Statens Banksikringsfond og Sparebankenes Sikringsfond.
Kilde: Finansdepartementet.

Den økonomiske politikken

Finanspolitikken

I Nasjonalbudsjettet for 1993 er statsbudsjettets underskudd før lånetransaksjoner anslått til 40,8 mrd. kroner i 1992. Det oljekorrigerte budsjettunderskuddet er beregnet til å bli på 67,2 mrd. kroner. Det har vært en markert økning i det oljekorrigerte budsjettunderskuddet de siste fire årene. Dette har sammenheng med konjunktursituasjonen i norsk økonomi. Det lave nivået på innenlandsk etterspørsel og den økende arbeidsledigheten har ført til en svak utvikling i skatte og avgiftsinntektene og økte utbetalinger av arbeidsledighetstrygd. Av hensyn til sysselsettingen har Regjeringen i tillegg valgt å holde et høyt nivå på veksten i offentlige utgifter. En underliggende vekst i overføringer til private har også bidratt til økningen i budsjettunderskuddet.

I Regjeringens forslag til statsbudsjett for 1993 er det lagt opp til et underskudd før lånetransaksjoner på 49,2 mrd. kroner. En del av økningen i budsjettunderskuddet fra 1992 til 1993 motsvares av økte kapitalinnskudd i forretningsdriften, hovedsakelig som følge av at investeringene i statlig petroleumsvirksomhet forventes å øke med 8,0 mrd. kroner fra 1992 til 1993. Budsjettunderskuddet eksklusive kapitalinnskudd i forretningsdriften anslås å øke med 0,5 mrd. kroner fra 1992 til 1993. Det oljekorrigerte budsjettunderskuddet øker med 8,2 mrd. kroner fra 1992 til 75,4 mrd. kroner i Regjeringens budsjettforslag for 1993.

Underskuddet på statsbudsjettet i 1992 og 1993 er anslått å føre til en økning i statsbudsjettets renteutgifter med 3 mrd. kroner fra 1992 til 1993. Videre øker folketrygdens utgifter automatisk med 2-3 mrd. kroner pr. år som følge av befolkningsendringer og opparbeidede rettigheter. I Regjeringens forslag til statsbudsjett er det samlede skatte- og avgiftsnivået om lag uendret fra 1992 til 1993.

I Revidert nasjonalbudsjett for 1991 la regjeringen fram et tre-års program for innsparinger i overføringsordninger og økte offentlige kjøp av varer og tjenester. I Regjeringens forslag til statsbudsjett for 1993 legges det opp til en videreføring av dette programmet. I forhold til vedtatt budsjett for 1992 foreslår regjeringen å øke bevilgningene til utdanning og forskning med 2,1 mrd. kroner. Det fremmes videre forslag om økte bevilgninger til investeringer i veier og jernbane med 0,16 mrd. kroner fra et høyt nivå i 1992. Bevilgningene til statlige bygg, kommunalt vedlikehold, sykehus og eldreomsorg økes med totalt 0,8 mrd. kroner. Bevilgningene til arbeidsmarkedstiltak og arbeidsmarkedsetaten øker med 1,3 mrd. kroner og antallet tiltaksplasser med ti tusen etter Regjeringens budsjettforslag. Totalt øker bevilgningene til prioriterte formål med 4,9 mrd. kroner i forhold til vedtatt budsjett for 1992. For å finansiere de økte bevilgningene, fremmer Regjeringen forslag om å stramme inn regelverket og justere retningslinjene for enkelte overføringsordninger samt å redusere bevilgningene på andre områder. Samlet gir Regjeringens forslag innsparinger på 4,7 mrd. kroner i forhold til en videreføring av regelverket og vedtatt budsjett for 1992.

Vurdert ved utviklingen i det olje,- rente og aktivitetskorrigerte budsjettunderskuddet vil finanspolitikken i 1993 ifølge Regjeringens budsjettforslag virke om lag nøytralt på den innenlandske etterspørselen etter varer og tjenester.

ARBEIDSMARKEDET

I følge Statistisk sentralbyrås Arbeidskraftundersøkelser - AKU - har arbeidsledigheten økt gjennom hele 1991 og så langt i 1992, etter tegn til nedgang i 1990. Også utviklingen i antall registrerte ledige ved arbeidskontorene og antall personer sysselsatt på arbeidsmarkedstiltak viser at ledigheten fortsatt er økende. Nedgangen i antall sysselsatte kan likevel være i ferd med å stoppe opp, men dette vil trolig ikke være nok til å stoppe veksten i ledigheten. Endringer i befolkningens aldersstruktur gir en underliggende tendens i retning av vekst i arbeidsstyrken, som trolig vil bli mer synlig i tiden framover.

Sysselsettingen

Justert for normale sesongvariasjoner falt sysselsettingen betydelig gjennom 1988 og 1989. Mot slutten av 1989 ble nedgangen svakere, og gjennom 1990 var det visse tegn til vekst i tallet på sysselsatte. Mot slutten av 1990 og inn i 1.halvår 1991 var det et nytt betydelig fall i sysselsettingen, men nedgangen kan deretter se ut til å ha flatet ut. Ifølge AKU var det i 3.kvartal 1992 sysselsatt 2 035 000 personer, 11 000 færre enn i 3.kvartal 1991. Denne observerte nedgangen er trolig ikke reell. Undersøkelsesuken for AKU i august 1992 ble lagt nesten en uke senere enn i 1991. Dette gir en tilsynelatende nedgang i feriefraværet og antallet ferievikarer mellom 3.kvartal 1991 og 3.kvartal 1992. En feil i anslaget på ferievikarer vil slå direkte ut i tallet på sysselsatte. Utviklingen i utførte ukeverk er vanskeligere å anslå, men det er grunn til å tro at disse fortsatt faller.

BEFOLKNING I YRKESAKTIV ALDER
Tusen personer

	Nivå	Endring fra samme kvartal året før	
	1992.3	1991.3	1992.3
16-74 år i alt	3115	12	12
25-54 år	1784	30	30
Arbeidsstyrken	2166	4	-3
Arbeidssøkere	131	8	8
Sysselsatte	2035	-4	-11
Utførte ukeverk[1)]	1454	-27	-8

Kilde: AKU 3.kvartal 1992.
1) à 37,5 timer/uke
Utførte ukeverk for 3.kvartal 1992 er justert.

ARBEIDSSTYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE UKEVERK I ALT IFLG. ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN 1987=100. Sesongjusterte og glattede månedstall

Kilde: SSB.

De siste årene har det vært en betydelig tilbakegang i sysselsettingen i vareproduserende næringer. Denne utviklingen har fortsatt i 1992, men kanskje i noe redusert tempo. I bygge- og anleggsvirksomhet og primærnæringene falt antallet sysselsatte med 17 000 fra 3.kvartal 1991 til 3.kvartal 1992. For industrien var det for første gang på mange år en økning i antall sysselsatte målt i forhold til samme kvartal året før. Selv om utslaget er kraftig, kan det likevel skyldes tilfeldigheter i AKU. Innen privat tjenesteyting var det bare små endringer. Samlet viste sysselsettingen i offentlig tjenesteyting fortsatt vekst, til tross for nedgang innen helsetjenester. Veksten var tilsvarende sterkere innen sosialtjenester, med en økning i tallet på sysselsatte med 18 000 personer fra 3.kvartal 1991 til 3.kvartal 1992. Noe av denne økningen kan forklares med overføring av helsetjenester til det som regnes som sosialsektoren i kommunene. Spesielt HVPU-reformen trekker i denne retningen.

Arbeidsstyrken

Også arbeidsstyrken har falt gjennom de siste årene, men nedgangen har vært svakere enn for antallet sysselsatte. Store kull fra slutten av 1960-tallet skal nå inn på arbeidsmarkedet og små kull fra mellomkrigstiden skal over på alderstrygd. De demografiske faktorer trekker derfor i retning av vekst i arbeidsstyrken. Sterk vekst i antall unge under utdanning har så langt motvirket disse demografiske faktorene. Hvis denne tilveksten til utdanningssystemet avtar i tiden framover, er det også grunn til å regne med at arbeidsstyrken vil øke. Ifølge AKU var det i 3.kvartal 1992 i alt 2 166 000

personer i arbeidsstyrken, 3 000 færre enn samme kvartal året før. Forskyvningen av undersøkelsesuken for AKU i august 1992, kan også forklare den svake utviklingen i arbeidsstyrken det siste året.

I 3.kvartal 1992 utgjorde arbeidsstyrken 69,5 prosent av befolkningen i alderen 16 til 74 år (yrkesprosenten), og dette var 0,4 prosentpoeng lavere enn i 3.kvartal 1991. Med en antakelse om konstant yrkesdeltaking etter kjønn og alder, skulle det de siste årene ha funnet sted en økning i den gjennomsnittlige yrkesprosenten. Målt i antall personer tilsier den demografiske utviklingen ut fra dette en økning i arbeidsstyrken på 10-15 000 personer i året. Hvis kvinner fortsetter å øke sin yrkesdeltaking, vil økningen i arbeidsstyrken bli enda sterkere.

Ledigheten

Fra slutten av 1990 har det på ny vært en markert økning i arbeidsledigheten. Ifølge AKU var det i 3.kvartal 1992 ialt 131 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt, som tilsvarer 6,0 prosent av arbeidsstyrken. Dette er en økning på 8 000 personer fra 3.kvartal 1991.

Utviklingen i den registrerte ledigheten er sterkt påvirket av svingningene i nivået på arbeidsmarkedstiltakene. Korrigert for dette har den registrerte ledigheten og AKU utviklet seg ganske parallelt de siste tre årene. Den noe svakere veksten i registrert ledighet gjennom høsten 1992 kan i stor grad tilskrives en opptrapping av arbeidsmarkedstiltakene. Ved utgangen av oktober var det registrert 103 000 helt ledige ved arbeidskontorene, og dette var 7 700 flere enn på samme tid året før.

I 3.kvartal 1992 var det ifølge AKU i gjennomsnitt 47 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt som hadde vært arbeidsledige i et halvt år eller mer, som regnes som grensen for langtidsledighet. Dette var 5 000 personer flere enn i 3.kvartal 1991. Andelen som er langtidsledige, har også gått opp det siste året, og utgjør nå vel 40 prosent av gjennomsnittlig antall arbeidssøkere uten arbeidsinntekt med kjent søketid i samme periode. Det ser dermed ut til at omfanget av langstidsledighet har begynt å øke igjen. Dette skjer til tross for en særlig innretting av sysselsettingstiltakene mot langtidsledige.

ARBEIDSLEDIGE, 1000 PERSONER
Sesongjusterte månedstall

Kilde: SSB.

ARBEIDSLEDIGHET OG LEDIGE PLASSER
Tusen personer

	Okt. 1992	Endring fra okt. 1991
Registrerte ledige	103,0	7,7
- permitterte	7,3	-0,2
Innskrenket arbeidstid	5,1	-0,6
Personrettede arbeidsmarkedstiltak	61,2	6,6
Tilgang ledige plasser	16,0	-0,9
Beholdning ledige plasser	5,0	-0,5

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

Forskjeller mellom ledighetsmål

Normalt har AKU-ledigheten vært høyere enn den registrerte ledigheten fordi ikke alle arbeidssøkere har registrert seg ved arbeidskontorene. Forrige gang ledigheten var høy, i 1983, var denne forskjellen liten. Når AKU-ledigheten denne gangen ligger klart over den registrerte ledigheten, har det sammenheng med en endring i typen av arbeidsmarkedstiltak. I 1983 bestod tiltakene i større grad enn nå av sysselsettingstiltak hvor deltakerne fikk lønn. I dagens situasjon utgjør kvalifiseringstiltak en større andel av de samlede tiltakene, og deltakere her vil oftere være arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Dette kan tydelig ses ved at AKU rapporterer et betydelig høyere nivå når det gjelder langtidsledighet og ledighet blant ungdom under 20 år, enn registreringen ved arbeidskontorene skulle tilsi. Disse to gruppene av arbeidsledige er ifølge Arbeidsdirektoratet viktige målgrupper for arbeidsmarkedstiltakene. Forskjellen mellom AKU og den registrerte ledigheten er også minst i sommermånedene, da tiltakene trappes kraftig ned.

Ved utgangen av oktober i år var det 7 300 helt permitterte personer ifølge Arbeidsdirektoratet, om lag det samme som for et år siden. Samtidig var 5 100 personer berørt av innskrenket arbeidstid, 600 færre enn for ett år siden. Justert for normale sesongvariasjoner har tilgangen på ledige plasser holdt seg rundt 20 000 pr. måned siden slutten av 1989. Sesongjustert har beholdningen av ledige plasser ligget mellom 5 000 og 8 000 siden slutten av 1988. I gjennomsnitt er dette bare vel halvparten av nivået i 1987.

Arbeidsmarkedstiltakene

Ordinære personrettede tiltak utenom attføring og bedriftsrettede tiltak, sysselsatte i gjennomsnitt 45 000 personer i 1991. Utviklingen så langt i 1992 tyder på at nivået på tiltakene har blitt trappet noe opp. I de 10 første månedene av 1992 har tiltakene i gjennomsnitt omfattet 2 300 flere personer enn i de tilsvarende månedene i 1991. Ved utgangen av oktober omfattet tiltakene 61 200 personer, 6 600 flere personer enn for et år siden. Kvalifiseringstiltak var den viktigste gruppen med omlag 72 prosent av alle tiltakene. 11 600 ungdommer under 20 år var sysselsatt ved ordinære personrettede tiltak ved utgangen av oktober i år, mot bare 3 800 registrerte ledige i samme aldersgruppe på samme tidspunkt.

ARBEIDSMARKEDSTILTAK
Tusen personer

	Okt. 1992	Endring fra okt. 1991
Personrettede arbeidsmarkedstiltak i alt	61,2	6,6
Off.sysselsettingstiltak	12,3	2,0
Herav Arbeid for trygd	7,7	-0,5
Lønnstilskudd til arb.givere	4,6	0,6
Kvalifiseringstiltak	44,2	4,0
Arbeidsmarkedskurs	26,9	2,8
Praksisplasser	17,2	1,1
Andre tiltak	0,1	0,0

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

Summen av registrerte helt ledige og personer på personrettede tiltak har sesongjustert vist en klar økning siden slutten av 1990. Ved utgangen av oktober 1992 var det 164 200 personer som var registrert helt ledige eller sysselsatt ved tiltak. Dette var 14 300 flere enn ved utgangen av oktober 1991 og utgjorde omlag 7,5 prosent av arbeidsstyrken.

LØNNS- OG PRISUTVIKLINGEN

Lønnsutviklingen

Resultatene fra årets lønnsoppgjør og annen statistikk for første halvår, peker i retning av en markert nedgang i lønnsveksten fra 1991 til 1992. Ifølge nasjonalregnskapet var timelønnsveksten i fjor 5,0 prosent for økonomien som helhet, mens årets lønnsvekst ser ut til å kunne bli omlag 3,5 prosent.

De sentrale tilleggene i lønnsoppgjøret sammen med lønnsoverhenget, er anslått å bidra til en gjennomsnittlig årslønnsvekst for arbeidere i LO/NHO-området på i underkant av 2 prosent, mot vel 3 prosent i fjor. Konjunktursituasjonen generelt tilsier at lønnsglidningen blir lavere i år enn i fjor. Statistisk sentralbyrås indeks for gjennomsnittlig timefortjeneste for industriarbeidere viser en vekst på 3,4 prosent fra 2. kvartal i fjor til 2. kvartal i år, mot 8,1 prosents vekst i samme periode året før. Den høye veksten i 2. kvartal 1991 har sitt opphav i at lønnsoppgjøret i 1990 ikke kom i havn før i 3. kvartal, mot normalt i 2. kvartal som tilfellet var i 1991. Den gjennomsnittlige lønnsveksten for industriarbeidere fra 1990 til 1991 var 5,3 prosent.

På bakgrunn av et overheng inn i 1992 på 3,6 prosent, ble det for de statsansatte ikke gitt sentrale tillegg ved årets lønnsoppgjør. Derimot innebærer avtalen at det lokalt og sentralt skal forhandles om potter på til sammen 0,2 prosent. Oppgjøret i kommunesektoren resulterte for YS og AF i en avtale som innebærer en gjennomsnittlig årslønnsvekst på om lag 2 3/4 prosent, når en ser bort fra lønnsglidningen. For LO, som brøt meklingen, ble oppgjøret avgjort av Rikslønnsnemnda. Kjennelsen ga de LO organiserte de samme tilleggene som AF og YS hadde oppnådd for sine medlemmer. Tilleggene ble imidlertid først gjort gjeldende fra 16. juni, mens de andre gruppene fikk sine fra 1. mai. Rikslønnsnemnda avgjorde også tilleggene for hjelpepleierne, som fikk ett markert bedre resultat enn det som lå i meklingsforslaget, med lønnsopprykk fra ett til tre lønnstrinn. De to kjennelsene fra Rikslønnsnemnda er beregnet å oppveie hverandre når det gjelder lønnsveksten i kommunesektoren for 1992, slik at årslønnsveksten totalt kan anslås til vel 3 prosent.

Timefortjenesten for arbeidere i bygge- og anleggsvirksomhet økte med 3,3 prosent fra 2. kvartal 1991 til 2. kvartal 1992. Den tilsvarende veksten i fjor var på 5,4 prosent. Anleggsarbeidere utgjør en økende andel av totalsysselsettingen innenfor bygge- og anleggsvirksomheten. Dette viser seg i at veksten i gjennomsnittsfortjenesten er høyere enn veksten for de to enkelt gruppene, ettersom lønnsnivået innenfor anlegg ligger betydelig høyere enn i byggebransjen. Veksten i 2. kvartal i år var 1,0 prosent for ansatte i byggevirksomhet og 1,3 prosent for anleggsarbeidere. Innenfor anleggsvirksomheten har nedgangen i lønnsveksten vært meget sterk. Årsveksten i 1991 var på hele 12,8 prosent. Dette må ses i sammenheng med store variasjoner på grunn av betydelig innslag av akkordlønn og bonusordninger i bransjen.

Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene anslo lønnsoverhenget for økonomien som helhet inn i 1992 til 1,9 prosent, mot 2,6 prosent året før. Overhenget inn i 1993 blir etter alt og dømme enda lavere, kanskje ned mot 1,0 prosent. I statssektoren blir overhenget trolig ubetydelig, mens det i kommunesektoren sannsynligvis vil ligge på omlag 1,0 prosent. I privat sektor var inntektsoppgjøret moderat og det er heller ikke noe som tyder på at lønnsglidningen i annet halvår blir særlig sterk. Lavt overheng sammen med utsikter til fortsatt lav prisstigning og et svakt arbeidsmarked, peker i retning av at lønnsveksten til neste år kan gå ytterligere ned.

Konsumprisindeksen

Fra oktober i fjor til oktober i år steg konsumprisindeksen med 2,2 prosent. Regnet som gjennomsnitt over de ti første måneder var veksten 2,4 prosent i år, mot 3,6 prosent i fjor. Som årsgjennomsnitt vil prisene vokse med 2,3 prosent, med mindre utviklingen i november og desember blir høyere enn den underliggende veksttakten i de siste seks måneder. I såfall blir årsveksten i 1992 2,4 prosent. Man må tilbake til 1960 for å finne en lavere prisvekst. Siden 1950 har det bare vært 3 år

KONSUMPRISVEKSTEN ETTERKONSUMKATEGORI
Prosentvis endring fra samme periode året før

	Jan.-okt. 1992
I alt	2,4
Matvarer	1,8
Drikkevarer og tobakk	9,0
Klær og skotøy	1,8
Bolig, lys og brensel	2,3
Møbler og husholdningsartikler	0,3
Helsepleie	5,8
Reiser og transport	1,9
Fritidssysler og utdanning	3,4
Andre varer og tjenester	2.1

KONSUMPRISVEKST
Vekst i konsumprisindeksen i prosent

Kilde: SSB.

KONSUMPRISVEKSTEN I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR

Kilde: SSB.

med lavere prisstigning og den gang var det ofte en utstrakt bruk av subsidier som holdt prisveksten nede.

Utsikter til ytterligere reduksjon av veksten i timelønnskostnader, høy produktivitetsvekst og moderat prisvekst hos våre handelspartnere antyder muligheter for en ytterligere nedgang i prisveksten i Norge. Nedjusteringen av kursen på finske mark, engelske pund og svenske kroner trekker i samme retning. Den senere tids depresiering av norske kroner i forhold til amerikanske dollar, tyske mark og japanske yen, trekker imidlertid i motsatt retning. På kort sikt er det primært en eventuell devaluering av norske kroner som raskt vil kunne slå ut i økte priser.

Konsumprisindeksens delindekser viser at de fleste vare- og tjenestegrupper hadde en prisvekst rundt gjennomsnittet i årets ti første måneder. Unntakene er indeksen for gruppen møbler og husholdningsartikler som bare viste ubetydelig oppgang og indeksene for gruppene helsepleie og drikkevarer og tobakk som gikk opp klart mer enn gjennomsnittet. Økningen i husleiene avtok fra 4,5 prosent i oktober i fjor til 3,7 prosent i oktober i år, men ligger fremdeles over veksten i totalindeksen. Indeksen for lys, brensel og vedlikehold går imidlertid ned, slik at prisindeksen for bolig, lys og brensel samlet utvikler seg i tråd med totalindeksen. Prisveksten på importerte konsumvarer har normalt vært betydelig lavere enn veksten i totalindeksen, og fortsetter å bidra til å trekke konsumprisveksten ned.

Det har de siste to årene vært en klar nedgang i konsumprisveksten hos våre viktigste handelspartnere. Fra et nivå på om lag 6 prosent mot slutten av 1990 har veksttakten falt betydelig og i september i år var den nede på 2,9 prosent. Denne utviklingen har vært forholdsvis lik i de fleste land, men mest markert i Sverige, Storbritannia og Canada. På grunn av depresieringen av valutaen i Finland, Storbritannia, Italia og Sverige vil en kunne oppleve en økning i prisstigningen i disse landene i 1993, selv om disse økonomiene nå er preget av meget lav kapasitetsutnyttelse.

HUSHOLDNINGENE

Disponibel realinntekt: Sterk vekst fra 1991 til 1992.

En økning i offentlige overføringer til husholdningene på 8,7 prosent vil gi det største bidraget til veksten i husholdningenes disponible realinntekter fra 1991 til 1992. Dette anslaget ligger et halvt prosentpoeng over det som ble gitt i Nasjonalbudsjettet for 1993. Med en prisstigning på 2,3 prosent gir dette en reell økning på godt over 6 prosent. Den sterke veksten i overføringene henger dels sammen med en trendmessig økning i tilleggspensjonene under folketrygden og dels med en konjunkturavhengig økning i utbetalinger av arbeidsledighetstrygd. Foreløpige tall fra Statsregnskapet viser at utbetalt uføretrygd gikk opp med 4,5 prosent nominelt fra de tre første kvartalene i 1991 til tilsvarende periode i år. En tilstramming av regelverket for uførhetstrygd, som har ført til at veksten i antall uføretrygdede har stanset opp, er årsaken til at utbetalt uføretrygd nå vokser med en betydelig lavere rate enn overføringene til husholdningene totalt sett.

Husholdningenes lønnsinntekter vil gå opp med om lag 1,5 prosent reelt fra 1991 til 1992. Bak denne utviklingen ligger en vekst i gjennomsnittlig timelønn på om lag 3,5 prosent og en svak økning i antall utførte timeverk.

Husholdningenes høye finanssparing trekker deres nettorenteutgifter ned. Dette vil også bidra til veksten i husholdningenes disponible inntekter fra 1991 til 1992. Skattelettelsen som fant sted i sammenheng med skattereformen trekker i samme retning. Husholdningenes innbetaling av direkte skatt utenom arbeidsgiveravgift til folketrygden vil nominelt gå noe ned fra 1991 til 1992. Utviklingen i husholdningenes næringsinntekter bidrar derimot

GJENNOMSNITTLIGE RENTE- OG PROVISJONSSATSER FOR FORRETNINGS- OG SPAREBANKER

Kilde: Norges Bank.

HUSHOLDNINGENES INNTEKTER, UTGIFTER OG SPARING 1990, 1991 og 1992
Milliarder 1990-kroner

				Bidrag til vekst fra foregående år. Prosentpoeng	
	1990	1991	1992[1]	1991	1992[1]
Lønn[2]	291,4	291,9	296,1	0,1	1,2
Driftsresultat	57,5	57,2	56,0	-0,1	-0,4
Offentlige stønader	129,0	135,8	144,3	2,0	2,5
Netto renteutgifter mv.	22,3	21,9	19,5	0,1	0,7
Direkte skatt[2]	116,9	116,1	113,1	0,3	0,9
Disponibel realinntekt	338,7	346,9	363,8	2,4	4,9
Privat konsum	337,3	336,3	342,4		
Sparing	1,4	10,6	21,4		
Sparerate i prosent	0,4	3,1	5,9		
Memo:					
Konsumprisvekst ifølge deflatoren	4,3	3,7	2,3		

1) Anslag.
2) Utenom arbeidsgiveravgift.

til å trekke veksten i disponibel realinntekt ned. Anslagsvis vil husholdningenes næringsinntekter få en realnedgang fra 1991 til 1992.

Samlet vil husholdningenes disponible realinntekter gå opp med knapt 5 prosent fra 1991 til 1992.

Spareraten: 6 prosent i 1992?

Husholdningenes sparerate, som gikk opp med 2,7 prosentpoeng fra 1990 til 1991, vil også få en betydelig vekst fra 1991 til 1992. En vekst i husholdningssektorens realinntekt på om lag 5 prosent sammen med en vekst for privat konsum på knapt 2 prosent, vil gi en sparerate på om lag 6 prosent i inneværende år. Som i 1991 vil husholdningssektoren trolig også i år ha negative nettorealinvesteringer i fast realkapital, slik at nettofinansinvesteringene vil overstige den samlede sparingen.

Gjennom flere år har privat konsum hatt en lavere veksttakt enn husholdningenes disponible realinntekter. Sammen med lave nettorealinvesteringer har dette ført til en betydelig økt finanssparing i husholdningssektoren. Dette kan være en reaksjon på den uvanlig sterke konsumoppgangen midt på 1980-tallet, som førte til en betydelig gjeldsstiftelse. I tillegg har en sterk vekst i realrenta etter skatt gjort det mer lønnsomt å spare. Videre har nedgangen i prisstigningstakten og endringer i skattesystemet økt avkastningen på finanskapital relativt til realkapital. På grunn av usikkerheten knyttet til arbeidsmarkeds- og renteutviklingen råder det imidlertid fortsatt stor usikkerhet om hvilket nytt nivå spareraten vil legge seg på.

Privat konsum: Uendret fra 2. til 3. kvartal

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall holdt privat konsum seg uendret fra 2. til 3. kvartal i år justert for normale sesongsvingninger. På grunn av en betydelig vekst i utlendingers konsum i Norge gikk likevel både vare- og tjenestekonsumet noe opp (sesongjustert). Med uendret nivå for privat konsum fra 3. til 4. kvartal (sesongjustert) vil privat konsum gå opp med 1,6 prosent fra 1991 til 1992. For å komme opp i en årsvekst på 2 prosent fra 1991 til 1992 må privat konsum vokse med om lag 1,5 prosent fra 3. til 4. kvartal 1992 (sesongjustert).

PRIVAT KONSUM
Sesongjustert. 1988 = 100

Kilde: SSB.

PRIVAT KONSUM
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd.kr 1991	Volumendring 91.4	92.1	92.2	92.3	Prisendring 91.4	92.1	92.2	92.3
Varer	215,4	-0,3	-0,2	1,4	0,5	0,7	0,2	0,9	0,2
Varige	29,2	0,9	-0,4	-1,5	4,0	0,5	-0,1	0,4	0,2
Andre	186,2	-0,5	-0,2	1,9	-0,1	0,7	0,2	1,0	0,2
Tjenester	122,9	0,2	-1,3	2,3	0,1	0,7	0,8	0,6	0,9
Boligtjenester	46,2	0,0	0,2	0,2	0,0	1,0	0,6	0,5	0,8
Andre	76,7	0,3	-2,2	3,6	0,1	0,6	0,9	0,7	1,0
Spesifisert konsum	338,3	-0,1	-0,6	1,7	0,3	0,7	0,4	0,8	0,4
+ Nordmenns konsum i utlandet	22,2	12,3	-5,5	1,9	1,0	0,4	1,1	0,2	0,1
- Utlendingers konsum i Norge	11,8	1,4	-13,9	10,9	12,2	0,3	0,7	1,4	0,9
Privat konsum	348,7	0,6	-0,5	1,5	0,0	0,7	0,4	0,7	0,4
- tendens[1)]		0,5	0,5	0,5	0,3	0,7	0,4	0,7	0,4

1) Endring i sesongjustert og glattet serie.

Varekonsumet: Svak vekst

Om lag uendret konsum av ikke-varige forbruksgoder og en vekst i kjøpet av varige forbruksgoder på 4 prosent førte til at varekonsumet gikk opp med 0,5 prosent fra 2. til 3. kvartal 1992 justert for normale sesongsvingninger.

Det var vekst for alle de tre hovedkomponentene av varige forbruksgoder (sesongjustert), men veksten var sterkest for kjøp av møbler og elektriske artikler som gikk opp med nesten 6 prosent fra 2. til 3. kvartal.

Ifølge opplysninger fra Vegdirektoratet har det blitt førstegangsregistrert om lag 57.300 personbiler i løpet av de første 11 månedene i år. Dette er en økning på 10 prosent fra tilsvarende periode i fjor. Med uendret nivå på førstegangsregistreringene ut året (sesongjustert), vil årsveksten fra 1991 til 1992 bli på mellom 11 og 12 prosent. Siden 1. kvartal 1992 har registreringsnivået holdt seg tilnærmet uendret (sesongjustert). Årsveksten fra 1991 til 1992 henger derfor sammen med en betydelig vekst i 1. kvartal i år.

Kjøpene av varige forbruksgoder har siden 1989 ligget på et svært lavt nivå. Dette har ført til at det etter hvert har bygget seg opp et erstatningsbehov. Blant annet som følge av skattereformen har imidlertid brukerprisen på konsumkapital økt relativt til prisen på annet konsum i 1992, og denne relative prisen ligger nå på et historisk sett svært høyt nivå. Dette taler for at den sterke veksten i kjøpene av varige goder fra 2. til 3. kvartal 1992 (sesongjustert) mer er et utslag av spesielle forhold, enn et tegn på en klar underliggende oppgang. En prognose fra Skattedirektoratet viser at restskatten ble redusert med 800 millioner kroner og tilgodebeløpene ble økt med om lag 1 milliard kroner fra 1991 til 1992. Denne likviditetseffekten sammen med tilfeldige variasjoner fra kvartal til kvartal, kan ligge bak den høye vekstraten for kjøp av varige goder fra 2. til 3. kvartal (sesongjustert).

REGISTRERTE NYE PERSONBILER
1000 stk. Sesongjustert.

En nedgang i konsumet av tobakk og drikkevarer på nesten 8 prosent og i driftsutgifter til egne kjøretøy (regnet i volum) på om lag 4,5 prosent bidro til en svak nedgang i forbruket av ikke-varige konsumgoder fra 2. til 3. kvartal i år (sesongjustert). Nedgangen for de to konsumgruppene må ses i lys av at begge hadde betydelig vekst fra 1. til 2. kvartal. Begge konsumkategoriene har dessuten de siste årene hatt en prisstigning som har vært høyere enn prisstigningen for privat konsum totalt sett pga. økte avgiftssatser. Den siste avgiftsøkningen fant sted 1. juli i år og førte til at konsumprisindeksen for tobakk og drikkevarer gikk opp med 2,4 prosent fra juni til juli. Den sterke nedgangen i konsumet av tobakk og drikkevarer hang trolig også sammen med økt grensehandel som følge av at Sverige gjennomførte en avgiftslettelse på alkoholvarer fra 1. juli i år. Dette vil mest sannsynlig være en kortvarig effekt siden en generell økning i den svenske merverdiavgiften vil bli gjennomført fra 1. januar 1993.

For de fleste øvrige ikke-varige konsumgoder var det oppgang fra 2. til 3. kvartal (sesongjustert). Forbruket av klær og skotøy gikk opp med 4,7 prosent. På grunn av lavt konsumnivå i første halvår, vil en likevel med uendret nivå (sesongjustert) fra 3. til 4. kvartal få en nedgang på 4 prosent fra 1991 til 1992. Denne nedgangen må imidlertid ses i lys av at denne konsumkategorien har hatt sterk vekst de siste årene. Konsumet av matvarer gikk opp med i underkant av 0,5 prosent fra 2. til 3. kvartal (sesongjustert). Med uendret konsumnivå ut året vil denne konsumgruppen gå opp med hele 6 prosent fra 1991 til 1992. Denne betydelige konsumveksten kan henge sammen med at mens privat konsum totalt sett har hatt en prisvekst på 6,4 prosent siden 1990, så har prisveksten på matvarer bare vært på 2,8 prosent.

Husholdningenes forbruk av elektrisitet og brensel gikk samlet opp med om lag 4,5 prosent fra 2. til 3. kvartal (sesongjustert). Konsumnivået for energivarene i de tre første kvartalene i år var uendret fra nivået i tilsvarende periode i fjor. Denne beskjedne konsumutviklingen må ses i sammenheng med at middeltemperaturen i de tre første kvartalene i år har vært høyere enn i den tilsvarende perioden i 1991.

Tjenester: Om lag uendret fra 2. til 3. kvartal

Oppgavene for utviklingen i tjenestekonsumet må tolkes med forsiktighet siden det er særlig stor usikkerhet knyttet til indikatorene for denne delen av konsumet.

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at tjenestekonsumet gikk opp med 0,1 prosent fra 2. kvar-

KORREKSJONSPOSTER
Sesongjustert. 1988 = 100

Kilde: SSB.

tal til 3. kvartal (sesongjustert). Bak denne utviklingen lå en nullvekst i konsumet av boligtjenester og en svak vekst i konsumet av andre tjenester enn boligtjenester. Fordi boliginvesteringene etter hvert har kommet ned på et rekordlavt nivå, vil konsumet av boligtjenester bare vokse med om lag 0,5 prosent fra 1991 til 1992.

Blant andre tjenester enn boligtjenester var det sterkest vekst for hotell- og restauranttjenester. Disse økte med 2 prosent fra 2. til 3. kvartal (sesongjustert). Konsumet av diverse transporttjenester gikk noe tilbake fra 2. til 3. kvartal, men på grunn av betydelig vekst fra andre halvår 1991 til første halvår i år, vil en med uendret konsumnivå ut året få en årsvekst på om lag 4 prosent. Denne konsumkategorien har i de siste årene hatt sterk vekst som følge av prisnedgang på teletjenester.

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall gikk nordmenns konsum i utlandet og utlendingers konsum i Norge opp med henholdvis 1 og 12,2 prosent fra 2. til 3. kvartal 1992 (sesongjustert). Opplysninger fra Luftfartsverket viser at antall selskapsreiser foretatt med charterfly gikk opp med 31,4 prosent fra de tre første kvartalene av 1991 til de tre første kvartalene av 1992. Denne sterke veksten skyldes den lave reiseaktiviteten i første kvartal 1991 som følge av krisen i Midt-Østen. Nivået i de ni første månedene i år lå fortsatt 6,7 prosent under nivået i tilsvarende periode i 1990. Tall fra SSBs overnattingsstatistikk viser at antall overnattinger foretatt av utlendinger gikk opp med 10 prosent fra de tre første kvartalene av 1991 til tilsvarende periode i år. Ifølge de foreløpige nasjonalregnskapstallene vil en med uendret nivå for utlendingers konsum i Norge fra 3. til 4. kvartal få en årsvekst for denne korreksjonsposten på over 6 prosent fra 1991 til 1992.

Boliginvesteringene

Fallet i boliginvesteringene har fortsatt så langt i 1992. Sesongjusterte tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet viste en volumnedgang på 2,8 prosent fra 2. til 3. kvartal i år etter en nedgang på 3,4 prosent kvartalet før.

SSBs byggearealstatistikk er for tiden vanskelig å tolke fordi Oslo midlertidig er tatt ut av statistikken pga. mangelfull rapportering. Tallene for hele landet unntatt Oslo viste at det ble igangsatt 11 149 boliger i perioden januar - oktober 1992 mot 12 200 i samme periode året før, en nedgang på 8,6 prosent. Den tilsvarende reduksjonen i igangsatt areal var enda større, 10,9 prosent, slik at det fortsatt er en tendens til at størrelsen på de nye boligene reduseres. De foreløpige tallene kan imidlertid systematisk undervurdere den faktiske aktiviteten. De foreløpige tallene for hele landet unntatt Oslo viser likevel at nedgangen i igangsettingen har avtatt gjennom 1992. Igangsatt bruksareal i perioden august - oktober 1992 lå 6,9 prosent lavere enn i samme periode året før. Imidlertid lå tallet på igangsatt bruksareal i oktober lavt, hele 29,1 prosent lavere enn i samme periode året før. Det er derfor fortsatt for tidlig å si at boligbyggingen har nådd bunnen.

I perioden januar - oktober 1992 ble det i hele landet unntatt Oslo fullført 12 968 boliger, 10,2 prosent færre enn i samme periode året før. Den tilsvarende reduksjon i fullført areal var 13,9 prosent. Antall boliger under arbeid lå pr. 30. oktober 20,8 prosent under tallet på samme tidspunkt i 1991.

Antall prosjekterte nye eneboliger godkjent av kommunale myndigheter i løpet av første halvår 1992 lå 17 prosent under tilsvarende nivå for 1991. Sammenligninger av godkjent areal gir om lag samme nedgang. Det er imidlertid en klar tendens til at nedgangen i tallet på godkjente boliger i forhold til tilsvarende periode året før, har avtatt gjennom 2. kvartal i år.

Boligprisstatistikken fra Norges Eiendomsmeglerforbund/ECON viser at formidlingstiden for eneboliger og leiligheter har ligget tilnærmet konstant på henholdsvis 103 og 96 dager som sesongjusterte gjennomsnitt gjennom 1992. For delte boliger har den gjennomsnittlige formidlingstiden økt noe gjennom 1992. Videre viser denne statistikken at markedsprisene pr. kvadratmeter på boliger fortsetter å falle men med tegn til en viss utflating. Fra 1. til 2. tertial falt gjennomsnittsprisen på enebolig med 2,9 prosent til om lag 5 000 kroner pr. kvadratmeter. Prisene på delte boliger og leiligheter falt over samme tidsrom med henholdsvis 0,8 prosent og 4,7 prosent. Det er imidlertid grunn til å tro at boliger i tettbygde strøk er overrepresentert i denne statistikken. Ifølge SSBs nye statistikk for bruktboligpriser, lå kvadratmeterprisen som gjennom-

BOLIGINVESTERINGER OG -IGANGSETTING
Sesongjustert. 1988 = 100

Kilde: SSB.

IGANGSATT BOLIGAREAL (m2) OG EN INDIKATOR FOR REALPRISEN PÅ BOLIGER (1987 = 100)

Kilde: Norges Eiendomsmeglerforbund/ECON Bygganalyser A/S og SSB.

snitt for hele landet i 1991 på 4070 kroner for eneboliger. En sammenlignbar kvadratmeterpris for nye boliger lå vel 1000 kroner høyere. Kvadratmeterprisforskjellen mellom nye og brukte eneboliger varierer imidlertid betydelig mellom geografiske områder. I Oslo og Bærum tyder tallene på at forskjellen ligger i området rundt 3000 kroner. Til sammenligning er forskjellen i Stavanger, Bergen og Trondhjem gjennomsnittlig om lag 1000 kroner.

Antall innkomne søknader (antall boliger) til Husbanken falt med 13,8 prosent fra 3. kvartal 1991 til 3. kvartal 1992. Her må en imidlertid ta hensyn til at tallet for 3. kvartal 1991 var uvanlig høyt. De sesongjusterte tallene viser at søknadsmassen har variert rundt en relativt konstant trend de siste kvartalstallene, etter oppgang gjennom 1991. Sesongjusterte tall for antall innvilgede Husbanklån viste en nedgang på 16,7 prosent fra 2. til 3. kvartal iår. Ser en disse tallene for de siste kvartaler i sammenheng, viser de en klar negativ tendens siden 4. kavrtal 1991, og antall innvilgede Husbanklån i 3. kvartal 1992 lå vel 35 prosent lavere enn i samme periode året før.

Til tross for tendenser til nedgang i antall innvilgede Husbanklån de siste kvartaler, tilsier en sammenligning med igangsetingstallene at nybyggingen i det store og hele er finansiert av Husbanken eller andre statsbanker de siste år. De effektive bokostnadene knyttet til Husbankfinansierte boliger er derfor i økende grad blitt den relevante målestokken for beregningen av bokostnadene for nye boliger. I beregningen av de effektive bokostnadene må man ta hensyn til Husbankens rentesubsidiering. Utviklingen i rentesubsidieringen bidrar dermed til å holde nybyggingen og boligmassen oppe på et høyere nivå enn det man ellers ville hatt. Samtidig bidrar rentesubsidieringen også til å redusere prisene på brukte boliger siden disse står i et konkurranseforhold til de nye boligene. Dermed har politikken også bidratt til å øke forskjellen mellom prisen på brukte boliger og prisen på nye boliger som ikke får nyte godt av Husbankfinansiering.

En annen side ved politikken som har bidratt til å holde boligbyggingen oppe de siste årene, er byggingen av spesialboliger for eldre og funksjonshemmede. Dette er en følge av HVPU-reformen og en sterkere prioritering av at eldre og funksjonshemmede skal ha egne boliger fremfor institusjonsplass. I første halvår 1992 finansierte Husbanken 1 071 nye spesialboliger. Dette utgjør vel 12 prosent av Husbankens samlede tilsagn for nye boliger i samme periode. Antall Husbankfinansierte spesialboliger falt imidlertid med hele 35 prosent fra 1. halvår 1991 til 1. halvår 1992.

UTENRIKSØKONOMI OG DISPONIBEL INNTEKT FOR NORGE

Utenriksøkonomi

Foreløpige anslag for utenriksregnskapet viser et overskudd på driftsbalansen overfor utlandet for de tre første kvartalene i år på 15,2 mrd. kroner. Overskuddet er nesten halvert fra samme periode i fjor. Den store nedgangen skriver seg først og fremst fra en reduksjon i overskuddet på vare- og tjenestebalansen på 11,4 mrd. kroner. I tillegg har underskuddet på rente- og stønadsbalansen økt med 3,5 mrd. kroner. Det må understrekes at på grunn av omlegging av statistikken er usikkerheten omkring de foreløpige tallene for 1992 større enn normalt.

Nedgangen i overskuddet på vare- og tjenestebalansen kan først og fremst forklares med at prisene har falt på mange av våre betydeligste eksportvarer. Eksportprisene på råolje og naturgass har gått betydelig ned de første tre kvartalene i år i forhold til samme periode i fjor. Dette har blitt motvirket av en økning i eksportvolumet, slik at eksportverdien har vist en liten økning. Prisene på tradisjonelle eksportvarer har også sunket hittil i år i forhold til de tre første kvartalene i fjor. Prisnedgangen på eksporten av metaller, raffinerte oljeprodukter og kjemiske råvarer har gitt store utslag på eksportverdien av tradisjonelle varer. Også andre viktige eksportvarer som fisk, trevarer og treforedlingsprodukter har hatt betydelige prisfall. Til tross for en viss økning i eksportvolumet av tradisjonelle varer, har verdien av denne eksporten i de tre første kvartalene sunket med 3,7 mrd. kroner i år i forhold til samme periode i 1991.

Også for eksporterte tjenester har vi hatt en sterk prisnedgang fra de første tre kvartaler i fjor til samme periode i år. Nedgangen kan for en stor del tilskrives fallet i fraktratene for skipsfart, som har vært på nesten 14 prosent. Også volumet av frakttjenester ved skipsfart er redusert betydelig. Når verdien av den totale tjenesteeksporten går såpass lite ned, skyldes det en markant volumoppgang i posten "andre tjenester". Imidlertid er det skjedd store omlegginger i statistikkgrunnlaget for denne posten fra og med januar 1992, slik at anslagene for 1992 ikke kan sammenlignes med tidligere års tall. Eksportverdien av tjenester utenom "andre tjenester" er redusert betraktelig.

Alt i alt har verdien av total eksport gått ned med 4,5 prosent i de tre første kvartalene i år i forhold til samme periode i fjor, når vi holder posten "andre tjenester" utenom. Samtidig har verdien av den

DRIFTSBALANSEN
Mrd. kroner

									Endring 1991-92 Tre første kvartaler		
	1991	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	Verdi	Volum-bidrag	Pris-bidrag
Eksport	308,6	73,5	80,1	77,2	77,8	771	7,9	73,8	-3,9	15,8	-19,7
Skip og oljeplattformer mv.	14,2	1,9	4,1	4,4	3,8	5,5	2,4	1,6	-0,8	0,3	-1,2
Råolje og naturgass	96,7	24,1	24,3	22,6	25,7	23,6	24,9	23,8	1,3	8,8	-7,6
Tradisjonelle varer	112,3	28,6	29,6	26,5	27,6	27,4	27,5	26,2	-3,7	2,6	-6,3
Tjenester	85,4	19,0	22,0	23,6	20,7	20,6	21,1	22,3	-0,6	4,0	-4,6
Import	249,1	56,3	63,7	61,2	68,0	60,3	66,1	62,3	7,4	7,9	-0,5
Skip og oljeplattformer mv.	18,1	4,1	5,0	3,5	5,5	1,5	4,8	1,9	-4,4	-4,7	0,2
Råolje	1,6	0,3	0,7	0,2	0,4	0,2	0,3	0,3	-0,4	-0,4	0,0
Tradisjonelle varer	150,5	35,4	39,1	35,0	41,0	39,0	37,8	37,1	4,5	5,6	-1,2
Tjenester	79,0	16,6	18,9	22,5	21,0	19,6	23,2	23,1	7,8	7,3	0,5
Vare- og tjenestebalansen	59,5	17,2	16,3	16,0	9,9	16,9	9,8	11,5	-11,4	..	..
Rente- og stønadsbalansen	-27,1	-10,3	-5,5	-3,7	-7,5	-11,6	-9,4	-2,1	-3,5	..	..
Driftsbalansen	32,4	6,9	10,8	12,3	2,4	5,3	0,5	9,4	-14,8	..	..

totale importen, regnet utenom "andre tjenester", holdt seg tilnærmet uendret. En stor nedgang i importvolumet av skip og oljeplattformer mv. har snudd vår rolle fra å være nettoimportører av denne varegruppen i de tre første kvartalene i 1991 til å være nettoeksportører i de samme tre kvartaler i år. Importnedgangen her er imidlertid motvirket av en økning i importen av tradisjonelle varer. Prisindeksen for totalimporten har holdt seg tilnærmet uendret fra de tre første kvartalene i fjor til samme periode i år. Imidlertid har prisindeksen for tradisjonelle importvarer falt noe. Særlig har prisreduksjoner på metaller og kjemiske råvarer trukket indeksen nedover. På den annen side har prisene på endel viktig tjenesteimport steget, blant annet innenfor handels- og transporttjenester og nordmenns konsum i utlandet. Alt i alt har prisendringene på verdensmarkedene virket til å redusere Norges bytteforhold overfor utlandet med hele 8 prosent fra fjorårets tre første kvartaler til samme periode i år. Bytteforholdet er definert ved forholdet mellom prisindeksene for henholdsvis totaleksporten og totalimporten.

Underskuddet på rente- og stønadsbalansen økte med 3,5 milliarder kroner fra de tre første kvartalene i fjor til samme periode i år, til om lag 23 milliarder. Økningen i underskuddet fra i fjor til i år skyldes i sin helhet økt utbetaling av aksjeutbytte mv., først og fremst fordi oljeselskapene i begynnelsen av dette året utbetalte aksjeutbytte til utlandet av overskudd som har vært tilbakeholdt fra tidligere års drift.

Disponibel inntekt og sparing for Norge

Disponibel inntekt for Norge er definert som bruttonasjonalproduktet i løpende priser fratrukket kapitalslit og netto overføringer til utlandet (renter, stønader og aksjeutbytte mv.). Ved å deflatere med en prisindeks for netto innenlandsk bruk av varer og tjenester, kommer en fram til Norges disponible realinntekt.

Disponibel realinntekt for Norge er redusert med 2,8 prosent i årets første tre kvartaler i forhold til samme periode i fjor. Reduksjonen fant sted i første halvår og skyldes først og fremst bytteforholdstapet og den sterke veksten i aksjeutbetalingene fra aksjeselskapene..

Samlet sparing for Norge, definert som disponibel inntekt fratrukket privat og offentlig konsum, gikk ned med 34 prosent fra de tre første kvartalene i fjor til de tre første kvartalene i år. Dette skyldes dels den svake utviklingen i disonibel inntekt, dels en oppgang i konsumet. Spareraten for Norge, dvs. sparingen for landet som andel av disponibel inntekt, var i de ni første månedene i år 8,5 prosent, mot 11,2 prosent i hele 1991.

Utsiktene for 1992 og 1993

I dette avsnittet presenteres anslag for den makroøkonomiske utviklingen i Norge for 1992 og 1993. Beregningene er gjort ved hjelp av SSBs makroøkonomiske kvartalsmodell KVARTS. Hovedresultatene fra analysen er presentert i tabellen nedenfor, hvor det også er tatt med anslag fra andre institusjoner. For enkelte sentrale variable er resultatene fra KVARTS-beregningene også vist i figurer som sesongjusterte nivåtall.

Etterspørselen fra fastland-Norge er i beregningen anslått til å øke med 1,4 prosent i 1992 og 1,9 prosent i 1993. Den anslåtte veksten i 1992 er den høyeste siden 1986. Vekst i offentlig konsum og investeringer samt i investeringsaktiviteten i olje- og gassvirksomheten, bidrar positivt til veksten i norsk økonomi i 1992. Oljeinvesteringene vil bidra til vekst i norsk økonomi også i 1993, og det samme vil etterhvert økt etterspørsel fra våre handelspartnere og en forventet oppgang i investeringene i fastlands-Norge gjøre. Offentlig sektors etterspørsel og overføringer til husholdninger antas å vokse klart langsommere i 1993 enn i år, og dette bidrar til at det ikke blir noe særlig høyere vekst i etterspørselen fra fastlands-Norge til neste år.

Framskrivningen gir en vekst i BNP for fastlands-Norge på 0,6 prosent for inneværende år og 2,4 prosent neste år. Den økte veksten i BNP for fastlands-Norge skyldes at innenlandsk etterspørsel vris mot norsk produksjon og veksten kommer hovedsaklig i de tjenesteytende næringer samt i primærnæringene. En betydelig del av vekstforskjellen mellom 1992 og 1993 (vel en halv prosent) skyldes at vi for 1993 legger til grunn en mer normal jordbruksproduksjon i 3. kvartal enn hva tilfellet var i 1992.

Økt markedsvekst i 1993

Modellberegningen er basert på at oppgangen i USA fortsetter inn i 1993 og at den økonomiske veksten i Vest-Europa tar seg opp i andre halvår 1993. Tatt i betraktning den svake internasjonale konjunkturutviklingen, har oppgangen i eksporten av tradisjonelle varer vært sterk i 1992. Vi venter at veksten i tradisjonell eksport eksklusive energivarer vil holde seg i overkant av 2,5 prosent både i år og neste år, men at den underliggende veksten tar seg opp mot slutten av 1993, spesielt i konjunkturfølsomme næringer. Særlig enkelte eksportpriser, men også importprisene, ventes å øke i andre halvår i 1993, som følge av det antatte konjunkturoppsvinget.

Svak vekst i offentlig konsum og investeringer

I fremskrivningen er anslagene for offentlig konsum og investeringer i hovedsak basert på Nasjonalbudsjettet for 1993. Der er veksten i offentlig konsum omlag 3 prosent i 1992 og 1 prosent i 1993. Tallene for offentlig konsum i 1992 og 1993 er påvirket av nedtrappingen i programmet for større militære anskaffelser (ubåter). Det blir derved nedgang i militært konsum i begge årene. Vi legger til grunn at veksten i det statlige sivile konsumet blir

KONSUM
1986 = 100. Sesongjustert og glattet volumindeks

— Privat konsum

Kilde: SSB

INVESTERINGER
1986 = 100. Sesongjustert og glattet volumindeks

— Bruttoinvesteringer i fastlands-Norge

Kilde: SSB

uendret fra 1992 til 1993, mens veksten i det kommunale konsumet avtar noe. Veksten i offentlige investeringer er antatt å bli omlag 5 prosent i 1992, mens de vil falle med i underkant av 1 prosent i 1993.

Lav pris og lønnsvekst

Pris- og lønnsveksten vil bli klart lavere i 1992 enn i fjor. I framskrivningen er konsumprisveksten i 1992 anslått til 2,3 prosent, mens gjennomsnittlig timelønn er beregnet til å vokse med 3,5 prosent. Den vedvarende høye arbeidsledigheten medfører at veksten i både priser og lønninger i 1993 ventes å falle noe. Virkningene av den lave veksten i lønnskostnadene på innenlandske priser motvirkes delvis av en viss økning i prisstigning på importerte varer mot slutten av 1993. Moderat vekst i avgiftene og høyere produktivitetsvekst bidrar også til en noe lavere konsumprisvekst i 1993.

Omslag i fastlandsinvesteringene i andre halvår 1993

Nedgangen i sentrale komponenter i realinvesteringene har fortsatt så langt i 1992. Etter en nedgang i industriinvesteringene hittil i år, regner vi med en moderat økning i 1993. Viktigere for innenlandsk etterspørsel er imidlertid boliginvesteringer og investeringer innenfor privat tjenesteyting, særlig forretningsbygg. Vi regner fortsatt med at nedgangen i disse investeringene vil stoppe opp i første halvår 1993, for så å ta seg noe opp mot slutten av året. Både i 1992 og 1993 vil det komme betydelige vekstimpulser til fastlandsøkonomien fra (påløpte) oljeinvesteringer.

Husholdningenes etterspørsel

Det private konsumet gikk svakt ned i 1991, mens det er en oppgang i 1992. For 1992 er skattelette, økning i overføringer fra det offentlig og en fortsatt reallønnsvekst, viktige faktorer bak den forventede veksten i husholdningenes inntekter og privat konsum. Husholdningene vil fortsette å bedre sin netto fordringsposisjon i prognoseperioden. I følge beregningene vil en vekst i realdisponibel inntekt på knapt 5 prosent i år gi en vekst i privat konsum på 1,8 prosent, og en oppgang i spareraten til nesten 6 prosent. Veksten i husholdningenes realinntekter vil avta i 1993. De viktigste bidragene til veksten i realinntekten i 1993 kommer fra vekst i netto renteinntekter som følge av økte netto fordringer samt økt overskudd i personlige foretak. Lav vekst i lønnsatser og sysselsetting målt i timeverk gjør at lønnsinntektene ikke gir særlig bidrag til økt realinntekt. Veksten i privat konsum i 1993 er beregnet

EKSPORT OG IMPORT AV TRADISJONELLE VARER
1986 = 100. Sesongjusterte og glattede volumindekser

Kilde: SSB

BRUTTONASJONALPRODUKT
1986 = 100. Sesongjusterte og glattede volumindekser

Kilde: SSB

å bli om lag uendret fra 1992, mens spareraten fortsetter å øke til nærmere 7 prosent.

Økt produksjonsvekst, men små utslag i ledigheten

Oppsvinget i fastlandsøkonomien vil bli beskjedent i år, men produksjonsveksten vil ta seg opp gjennom 1993 som følge av økt etterspørselsvekst både på eksport- og hjemmemarkedet. Beregningene viser at sysselsettingen i 1992 blir om lag som ifjor. Det økte arbeidstilbudet slår derved ut i økt arbeidsledighet. Produksjonsøkningen neste år er heller ikke sterk nok til å øke sysselsettingen i særlig grad. Sterk produktivitetsvekst bidrar til at produksjonsveksten bare i beskjeden grad fører til økning i sysselsettingen i 1993. Arbeidstilbudet øker omlag like mye slik at ledigheten blir omlag uendret året sett under ett. Det er likevel grunn til

å tro at den underliggende veksten i ledighetsraten vil snu i løpet av 1993 slik at ledighetsraten vil kunne bli lavere mot slutten av 1993 enn den ser ut til å bli ved utgangen av 1992.

Utenriksøkonomi

Oljeproduksjonen forventes å øke med omlag 14 prosent i 1992 og for 1993 har vi anslått at den vil øke med ytterligere 5 prosent. Til grunn for framskrivningen ligger en råoljepris på i gjennomsnitt 121 kroner pr. fat i 1992 og 122 kroner i 1993. Økning i innenlandsk etterspørsel og produksjon vil føre til økt import i prognoseperioden. Overskuddet på driftsbalansen er anslått til å bli omlag 19 mrd. kr. i 1992 og øke til 25 mrd. i 1993. Overskuddet på driftsbalansen gjør at Norges gjeld og netto renteutgifter ovenfor utlandet reduseres. Aksjeutbyttene fra oljeselskapene antas å bli noe lavere i 1993 enn i 1992. Videre er det i beregningene anslått at salg av brukt realkapital og import av skip og oljeplattformer vil bidra til en forverring av driftsbalansen, slik at handelsbalansen eksklusive disse varene bedres med omlag 5 milliarder kroner fra 1992 til 1993.

UTVIKLINGEN I NOEN ØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER
Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår[1)]

	1991	1992			1993		
	Regnskap	SSB	FD	NB	SSB	NB	FD
Privat konsum	-0,3	1,8	2,0	1 1/2	2,0	1/2	1,7
Offentlig konsum	2,3	3,0	3,0	3	1,2	1	1,0
Bruttoinv. i fast realkapital[2)]	1,0	4,4	-3,5	-1 1/2	17,9	5 1/2	26,7
- fastlands-Norge	-2,1	-2,4	-1,4	-3/4	2,4	1 1/2	0,9
Eksport	6,3	6,7	4,8	2 3/4	3,1	1/2	1,0
-råolje og naturgass	20,0	12,0	8,9	10,0	4,7	0	1,6
- tradisjonelle varer	-3,0	3,4	2,0	2 1/2	2,3	4	4,0
Import	1,3	3,2	3,2	0	3,9	3 1/4	3,4
- tradisjonelle varer	0,0	4,5	2,8	3	4,3	4 3/4	3,1
Bruttonasjonalprodukt	1,9	2,3	2,4	2 1/4	2,9	1 1/2	1,4
- fastlands-Norge	0,1	0,6	0,9	1	2,4	2	1,8
Utførte timeverk lønnstakere	-1,1	0,3	-	-1/23)	-0,1	1/23)	-
AKU-ledighetsprosent	5,5	6,0	-	-	6,0	-	-
Lønn pr. timeverk	5,0	3,5	3,0	3 1/2	2,6	-	2 1/4
Konsumprisindeksen	3,4	2,3	2,5	2 1/4	2,0	2 1/4	2
Driftsbalansen (nivå) mrd. kroner	32,4	19,6	15,9	24	25,4	18	17,6
MEMO:							
Etterspørsel fra fastlands-Norge[4)]	0,1	1,4	1,7	-	2,0	-	1,1
Påløpte investeringer i oljesektoren[5)]	26,6	15,2	-	7 1/2	10,9	12	-
Råoljepris (nivå) i kroner	133	121	120	121	122	124	127

1) SSB: Anslag ifølge Statistisk sentralbyrå, Økonomiske analyser nr. 9-1992.
FD: Anslag ifølge Finansdepartementet, Nasjonalbudsjett 1993.
NB: Anslag ifølge Norges Bank, Økonomisk oversikt 1992/2.
2) Omfatter oljeplattformer, som i nasjonalregnskapet blir regnet som investert på det tidspunktet disse blir plassert på feltene. Vekstraten kan derfor endres mye fra år til år.
3) Fastlands-Norge
4) Privat konsum + offentlig konsum + bruttoinvesteringer i fastlands-Norge.
5) Oljesektorens realinvesteringer + endring i lager av oljeplattformer under arbeid.

Økonomisk-politisk kalender 1992

September

3. Norwegian Contractors, som er et datterselskap av Aker-konsernet, legger fram anslag på regnskap som viser et underskudd på 400 millioner kroner for hele året 1992. Det store underskuddet skyldes i hovedsak overskridelser på bygging av plattform til Heidrun-feltet.

4. Gro Harlem Brundtland skifter ut seks medlemmer av regjeringen, og foretar omplassering av et par av de øvrige statsrådene.

7. Norges Bank hever dagslånsrenten for lån til private banker fra 10 til 11 prosent. Kreditrenten, som er renten på bankenes innskudd i Norges Bank, økes til samme nivå.

8. Den svenske sentralbanken hever dagslånsrenten med 8 prosentenheter til 24 prosent. Renteøkningen etterfølger sterk valutautgang de siste dagene som en følge av forventninger om devaluering av svenske kroner. Dette presset forsterkes etter at den finske regjeringen samme dag vedtar at finske mark skal flyte fritt. Dagen etter (9/9) heves den svenske sentralbankrenten til 75 prosent.

13. Den tyske Bundesbank setter ned den tyske diskontoen med 0,5 prosentpoeng - til 9,0 prosent, og Lombard-renten (utlåndsrente til private banker) senkes med 0,25 prosent. Samtidig foretas en justering av kursene innenfor ERM-samarbeidet, ved at italienske lire skrives ned med 7 prosent. For Norge innebærer dette en effektiv nedskriving av kroner på 0,5 prosent.

16. Etter sterk uro på det europeiske valutamarkedet og massive salg av utsatte valutaer som italienske lire og engelske pund, blir EF-landene enige om at lire og pund skal frikoples fra ERM og "flyte fritt". I tillegg blir spanske pesetas skrevet ned med 5 prosent. Begivenhetene ses i sammenheng med usikkerhet omkring resultatet av den forestående franske avstemmingen om Maastricht-avtalen.

16. Spekulasjonene mot svenske kroner tiltar igjen i styrke, og den svenske sentralbanken svarer med å heve dagslånsrenten til hele 500 prosent. De store bankene følger neste dag opp dette signalet med å sette opp renten på dag-til-dag utlån til 550 prosent.

16. Det varsles at Kværner (sammen med det fanske selskapet Doris Engineering) får oppdraget med å bygge betongfundamentene til Heidrun-plattformen. Oppdraget gir arbeid til 600-700 personer i Bergens-regionen.

18. Konsernsjef Helge Kvamme i Gjensidige Forsikring utevnes til styreformann i Statoil.

20. Regjeringspartiene i Sverige blir enige med Socialdemokratene om en innstrammingspakke på 40 milliarder kroner. Tiltakene innebærer isolert sett en reduksjon i budsjettunderskuddet neste år på 28 milliarder kroner, men får først full effekt i 1997. 3/4 av beløpet på 40 milliarder er innsparinger på utgiftssiden.

20. Frankrike sier i en folkeavstemming ja til Maastricht-avtalen. Med bakgrunn i det knappe flertallet (51 prosent), regnes det nå som svært sannsynlig at Maastricht-avtalen vil bli revidert på enkelte punkter.

21. NSB presenterer Norsk Jernbaneplan 1994-1997. Fram til år 2005 ønsker NSB å investere for 40 milliarder kroner. Statsbanene ønsker å finansiere deler av disse prosjektene i det private markedet.

23. Den norske delen av firmaet ABB (Asea Brown Boveri) får en kontrakt på 1,5 milliarder kroner på levering av elektronisk utstyr til vannkraftutbygging i Cincinatti, USA.

24. Gassforhandlingsutvalget innleder forhandlinger om leveranser på mellom 1,5 og 2 milliarder kubikkmeter gass årlig til to nye britiske kjøpere - Alliance Gas og United Gas. Disse leveransene kommer i tillegg til nye leveranser til British Gas og National Power (hhv. 5 og 2,2 milliarder kubikkmeter gass årlig) som det stadig forhandles om. I 1991 utgjorde den totale eksporten av gass til Storbritannia rundt 6,5 milliarder kubikkmeter.

28. Det amerikanske selskapet Philip Moris ønsker å kjøpe alle aksjene i Freia Marabou, til en samlet verdi av 8,8 milliarder kroner. Styret i Freia Marabou anbefaler aksjonærene å godta tilbudet. Salget krever konsesjon fra myndighetene.

29. Block Watne får en kontrakt på levering av 140 boliger til Tyskland, til en samlet verdi på 225 millioner kroner.

30. Den svenske regjeringen og opposisjonen blir enige om nye finanspolitiske tiltak. Arbeidsgiveravgiften senkes med 4 prosentpoeng, og to feriedager inndras. Den varslede senkningen av momsen fra og med 1. januar 1993 legges på is, samtidig som momssatsen for matvarer økes fra 18 til 21 prosent.

Oktober

6. Regjeringen legger frem forslag til statsbudsjett for 1993. Budsjettforslaget er gjort opp med et underskudd før lånetransaksjoner på 49,2 milliarder kroner. Underskuddet for hele statsforvaltningen, korrigert for kapitalinnskudd i forretningsdriften, er 23,2 milliarder kroner - en nedgang på 2,8 milliarder kroner fra 1992.

8. Stortinget vedtar utbygging av Gardemoen som ny hovedflyplass.

12. Norsk Hydro selger sin andel på 44 prosent av aksjene i Freia til Philip Moris. Samtidig aksepterer Hydro salg av aksjer på vegne av svenske Procordia og finske Paulig. Samlet er det dermed aksepert salg av tilsammen 55 prosent av aksjene i Freia Marabou A/S til det amerikanske selskapet.

13. Oljeselskapet Conoco gir Haugesund Mekaniske Verksted kontrakt på levering av prosessmodul til Heidrun-feltet i Nordsjøen. Oppdraget har en samlet verdi på 750 millioner kroner.

13. Rikslønnsnemnda avgir kjennelse i oppgjøret for hjelpepleierne, som innebærer at laveste lønnsrammekode blir ett lønnstrinn høyere uansett ansiennitet. Begynnerlønningene økes fra 128905 kroner til 133391, mens topplønnen justeres opp med om lag 7000 kroner til 160800 kroner. Samtidig skal topplønnen nås etter 8 år, mot tidligere 16 år.

16. Stortinget ratifiserer EØS-avtalen.

17. Det amerikanske handelsdepartementet senker utjevningstollsatsen på magnesium produsert i Norsk Hydros anlegg i Canada (se 7. juli) fra 21,6 til 7,6 prosent. Bakgrunnen for tiltaket er at Hydro Magnesium har reforhandlet sin kraftavtale med Hydro Quebec. Den amerikanske straffetollen på ren magnesium produsert i Hydros anlegg i Canada på 31,3 prosent opprettholdes imidlertid.

21. Elkem beslutter å redusere produksjonen med 50 000 tonn, fordelt på ferrosilisiumsverkene i Salten og Bjølvefossen ((24000 tonn) og ferrokromverket i Rana (26000 tonn). Bakgrunnen for tiltakene er lave priser på eksportmarkedet som følge av fortsatt stort tilbud fra Øst-Europa og Kina.

23. Regjeringen legger frem Stortingsproposisjon nr. 8/92 "Landbruk i utvikling". Meldingen signaliserer kutt i overføringene til jordbruket, ytterligere reduksjon av komprisene og en videreføring av politikken hvor mer av støtten gis uavhengig av produksjonsnivå.

26. Norges Bank senker renten på bankenes innskudd i sentralbanken - den såkalte kreditrenten - fra 11 til 10 prosent.

26. En handelsdomstol i USA vedtar i en kjennelse at straffetollen på 26 prosent på salg av norsk laks til USA skal oppheves. Dommen er ikke endelig, men innebærer at spørsmålet om straffetoll på norsk laks igjen blir tatt opp til vurdering i den amerikanske handelskommisjonen.

27. Generalforsamlingen i Forenede forsikring opphever stemmrettsbegrensningen som sier at ingen eier kan stemme for mer enn 5 prosent av aksjene. Med en eierandel i Forenede-gruppen på 82 prosent kontrolleres dermed Forenede av forsikringsselskapet Gjensidige (jfr. også 1. juli). I tillegg har Gjensidige opsjon på kjøp av danske Codans gjenværende eierandel på 10 prosent av aksjene i Forenede.

27. Elkem vedtar full stans i produksjonen ved bedriften Sauda Smelteverk A/S i fire uker fra 20. november, og de 380 ansatte blir permittert i samme periode. Årsaken til produksjonsstansen er det svake markedet for ferromangan.

30. Etter nedgang i rentenivået i flere store europeiske land senker Norges Bank dagslånsrenten til private banker med 1/2 prosentpoeng, til 10,5 prosent. Samtidig reduseres kreditrenten til 9,5 prosent.

November

5. USA varsler innføring av straffetoll på 200 prosent på en del landbruksprodukter fra EF, i første rekke hvitvin. Begrunnelsen for tiltakene er EFs subsidiepolitikk overfor landbruket. De annonserte straffetiltakene vil bli iverksatt 5. desember 1992, og vil totalt sett ramme eksport fra EF til USA svarende til 300 mill. US dollar.

6. Gro Harlem Brundtland meddeler landsmøtet i Arbeiderpartiet at hun går av som leder i partiet. Landsmøtet velger senere Torbjørn Jagland som ny leder i Arbeiderpartiet.

8. Landsmøtet i Arbeiderpartiet vedtar en anbefaling om at Norge skal søke om medlemskap i EF.

9. Norges Bank setter sentralbankrentene ned ytterligere 1/2 prosentpoeng; dagslånsrenten til private banker til 10 prosent, og kreditrenten til 9 prosent.

11. Myndigheter i den tyske delstaten Niedersachsen godkjenner reguleringsplanene for Europipeprosjektet, som skal bringe gass fra Troll-feltet til Tyskland. Prosjektet har møtt motstand fra miljøvernhold fordi rørledningene legges gjennom våtmarksområder.

16. Kraftverksbeskatningsutvalget overleverer sin rapport til regjeringen. Utvalget foreslår en todelt beskatningsmodell for kraftverk. Utgangspunktet er en overskuddsskatt som om lag tilsvarer skattleggingen av aksjeselskaper, dvs. en skatt på 28 prosent på regnskapsmessig overskudd. Det andre hovedelementet består i at skatteinnbetalingen til kommunen fra et kraftverk fortsatt skal baseres på takstverdien av kraftselskapet. Avvik mellom betalte skatter fra kraftverket og kommunens skatteinntekter skal utjevnes via skattefordelingsfondet.

18. Eierne på Troll-feltet vedtar å ilandføre olje fra Troll til Mongstad-raffineriet. Flertallet besto av Statoil, Shell og Conoco. De andre oljeselskapene som er deleiere i Trollfeltet, Hydro, Saga, Elf og Total ønsket primært at oljen skulle føres iland til oljeterminalen i Sture i Øygarden.

19. Etter en ny runde med sterke spekulasjoner mot svenske kroner i valutamarkedet og renteoppgang, vedtar den svenske Riksbanken å la kronen flyte fritt. Kursen på svenske kroner faller ganske umiddelbart med 10 prosent. Tidligere på dagen hadde den svenske regjeringen annonsert en ny tiltakspakke, hvor det viktigste elementet er en ny reduksjon i arbeidsgiveravgiften på 7 prosentpoeng.

I Norge fører den svenske devalueringen til sterk renteoppgang. Norges Bank vedtar samme dag å begrense bankenes adgang til å ta opp dagslån i sentralbanken.

20. Som en konsekvens av den nye valutauroen og press mot norske kroner vedtar Norges Bank å øke dagslånsrenten til bankene fra 10 til 17 prosent.

20. Forhandlere fra USA og EF blir enige om vilkår for handel med lanndbruksprodukter og faren for en handelskrig ser dermed foreløpig ut til å være over.

22. Spanske pesetas og portugisiske escudos skrives ned med 6 prosent innenfor den europeiske valutamekanismen (ERM).

23. En gruppe norske kraftselskaper forhandler om leveranser av 4 TWh til Tyskland til priser på over 20 øre pr. kWh.

23. Norges Bank setter opp dagslånsrenten fra 17 til 25 prosent. Samtidig utvides bankenes adgang til lån med fast rente i sentralbanken (F-lån), for å lette presset på bankenes likviditet.

23. DNB beslutter å sett opp innskuddsrenten og renten på lån til næringslivet med inntil 2 prosentpoeng. Andre banker følger etter i løpet av de neste dagene.

23. Statens banksikringsfond presenterer en ny avtale med DNB, Fokus og Kredittkassen som blant annet innebærer at de tre bankene tilføres ytterligere 4 milliarder i statlig egenkapital. Staten gir også en egenkapitalgaranti på 800 millioner kroner. Sparebanken nord tilføres et ansvarlig lån på 300 millioner kroner.

25. Statsminister Gro Harlem Brundtland overleverer en søknad om norsk medlemskap i EF i London.

25. USAs handelsdepartement rapporterer en uventet sterk vekst i BNP fra 2 til 3. kvartal i år på 3,9 prosent sesongjustert årlig rate.

27. OPEC-landene blir enige om å redusere sin oljeproduksjon til 24,58 millioner fat pr. dag, og Ecuador går ut av organisasjonen.

30. Norges bank setter dagslånsrenten ned fra 25 til 17 prosent.

Tabell - og diagramvedlegg

Innhold Side

A. NASJONALREGNSKAP FOR NORGE [1)]

Tabell A1 Bruttoproduksjon, vareinnsats og bruttonasjonalprodukt. Løpende priser. Mill. kr ... 1*
Tabell A2 (1.1): Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Løpende priser. Mill. kr ... 2*
Tabell A3 (1.2): Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1990-priser. Mill. kr ... 3*
Tabell A4 (1.5): Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1990-priser. Mill. kr ... 4*
Tabell A5 (1.6): Produksjon og inntekt. Løpende priser. Mill. kr ... 5*
Tabell A6 (1.12): Utenriksregnskap. Sammendrag. Mill. kr ... 6*
Tabell A7 (4.1): Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Volum- og prisendringer i prosent ... 7*
Tabell A8 (4.2): Bruttonasjonalprodukt etter næring. Volumendringer i prosent ... 8*
Tabell A9 (4.3): Privat konsum. Volum- og prisendringer i prosent ... 9*
Tabell A10 (4.5): Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Volum- og prisendringer i prosent ... 10*
Tabell A11 (4.6): Eksport av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent ... 11*
Tabell A12 (4.7): Import av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent ... 12*
Tabell A13 (5.2): Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1990-priser. Mill. kr ... 13*
Tabell A14 (5.4): Vareinnsats etter næring. Faste 1990-priser. Mill. kr ... 14*
Tabell A15 (6.1): Privat konsum. Løpende priser. Mill. kr ... 15*
Tabell A16 (6.2): Privat konsum. Faste 1990-priser. Mill. kr ... 16*
Tabell A17 (6.9): Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Løpende priser. Mill. kr 17*
Tabell A18 (6.10): Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Faste 1990-priser. Mill. kr ... 18*
Tabell A19 (6.13): Eksport av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr ... 19*
Tabell A20 (6.14): Eksport av varer og tjenester. Faste 1990-priser. Mill. kr ... 20*
Tabell A21 (6.15): Import av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr ... 21*
Tabell A22 (6.16): Import av varer og tjenester. Faste 1990-priser. Mill.kr ... 22*

B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B1: Olje- og gassproduksjon ... 23*
Tabell B2: Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse ... 23*
Tabell B3: Industriproduksjon - produksjonsindeksen ... 23*
Tabell B4: Ordretilgang - industri ... 24*
Tabell B5: Ordrereserver - industri ... 24*
Tabell B6: Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning ... 25*
Tabell B7: Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen ... 25*
Tabell B8: Boligbygging ... 25*
Tabell B9: Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks ... 26*
Tabell B10: Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år ... 26*
Tabell B11: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen ... 26*
Tabell B12: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer ... 26*
Tabell B13: Timefortjeneste ... 27*
Tabell B14: Konsumprisindeksen ... 27*
Tabell B15: Engrospriser ... 27*
Tabell B16: Utenrikshandel - verditall ... 28*
Tabell B17: Utenrikshandel - indekser ... 28*

[1)] Tallene i parentes gir henvisning til tabellene i NOS NASJONALREGNSKAPSSTATISTIKK 1988

Diagrammer

Olje- og gassproduksjon 29*
Produksjonsindeksen 29*
Ordreindeksen - industri 30*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger 31*
Ordreindeksen - bygge- og anleggsvirksomhet 31*
Arbeidsledighet og sysselsetting 32*
Antatte og utførte investeringer i industrien 32*
Detaljomsetning mv. 32*
Lønninger 32*
Konsum- og engrospriser 33*
Nominell rente på tre-måneders plasseringer 33*
Utenrikshandel 33*

C. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt 34*
Tabell C2: Privat konsum 34*
Tabell C3: Offentlig konsum 34*
Tabell C4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital 34*
Tabell C5: Eksport av varer og tjenester 35*
Tabell C6: Import av varer og tjenster 35*
Tabell C7: Privat konsum 35*
Tabell C8: Arbeidsledighet 35*

D. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

Tabell D1: Sverige 36*
Tabell D2: Danmark 36*
Tabell D3: Storbritannia 36*
Tabell D4: Tyskland (vest) 36*
Tabell D5: Frankrike 37*
Tabell D6: USA 37*
Tabell D7: Japan 37*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A1 Bruttoproduksjon, vareinnsats og bruttonasjonalprodukt. Løpende priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Bruttoproduksjon	1275807	1317111	320321	329753	324219	342819	323813	335891	329201
Fastlands-Norge	1101452	1127499	273606	281665	277761	294468	278415	289561	284776
Vareinnsats	614144	630379	151935	159842	152212	166391	155934	162843	155132
Fastlands-Norge	553357	562211	135397	143015	134550	149249	138683	145800	138503
Bruttonasjonalprodukt ..	661666	686732	168386	169912	172007	176428	167879	173048	174069
Fastlands-Norge	548098	565288	138209	138651	143211	145219	139732	143761	146273

1) Uoverensstemmelsene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

REVISJONER AV DE KVARTALSVISE NASJONALREGNSKAPSTALLENE

De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene kan bli endret for hvert nytt kvartal som beregnes og publiseres. Dette skyldes hovedsakelig:

i) Ny informasjon.
Det tas løpende inn ny informasjon om alle kvartalene i inneværende år. Særlig gjelder dette siste kvartal hvor datagrunnlaget er ufullstendig, og beregningene derfor i større grad er basert på anslag.

ii) Skifte av basisår.
I det kvartalsvise nasjonalregnskapet skiftes basisåret en gang om året.

iii) Avstemming mot årlig nasjonalregnskap.
Det kvartalsvise nasjonalregnskapet avstemmes mot de årlige nasjonalregnskapene etterhvert som disse foreligger og publiseres. Denne avstemmingen medfører revisjoner av både sum fire kvartaler og kvartalsmønsteret.

iv) Metodeforbedringer.
Det arbeides kontinuerlig med å forbedre metodene benyttes i beregningsopplegget.

Tabell A2 (1.1) Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Løpende priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Bruttonasjonalprodukt ..	661663	686730	168385	169911	172006	176427	167879	173048	174069
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	612567	627272	151154	153575	155978	166564	151006	163201	162547
Konsum	476468	496005	116465	121074	123979	134488	121896	129061	129339
Privat konsum	337330	348722	82383	84073	87440	94826	85010	89525	90864
Spesifisert innenlandsk konsum	325138	338302	80343	82020	84461	91478	82468	86728	87598
Konsum i utlandet, netto	12192	10420	2040	2053	2979	3348	2542	2797	3266
Offentlig konsum	139139	147283	34081	37001	36539	39662	36886	39536	38475
Statlig konsum	56092	58375	12566	14995	14109	16704	13580	16063	14829
Sivilt	34070	36167	8444	9337	9384	9001	9612	10523	9635
Forsvar	22022	22208	4122	5658	4726	7703	3968	5540	5194
Kommunalt konsum	83047	88908	21515	22006	22429	22958	23306	23473	23646
Bruttoinvestering	136098	131267	34690	32501	32000	32076	29110	34140	33209
Bruttoinvestering i fast kapital	124620	126344	27869	32724	29924	35827	23410	48097	29496
Næringsvirksomhet....	103197	102032	22737	27664	24079	27553	18033	41558	23856
Oljevirksomhet	16142	28671	3786	11203	7677	6004	4374	24440	7044
Annen næringsvirksomhet	87055	73362	18951	16460	16402	21549	13659	17118	16812
Offentlig forvaltning	21423	24312	5132	5060	5845	8274	5377	6539	5640
Statlig	9339	11357	2163	2084	2603	4507	2175	3353	2179
Kommunal	12083	12955	2969	2976	3242	3767	3202	3187	3461
Lagerendring	11478	4922	6820	-223	2075	-3750	5700	-13957	3713
Oljeplattformer under arbeid	14411	11705	3825	1293	2383	4204	4939	-7489	4900
Annen lagerendring og statistiske avvik ...	-2933	-6783	2995	-1516	-308	-7954	761	-6468	-1187
Eksport	292760	308605	73506	80078	77205	77816	77123	75910	73845
Råolje og naturgass ...	88540	96704	24065	24317	22621	25701	23619	24880	23771
Eksport ellers	204220	211901	49441	55761	54584	52115	53504	51031	50074
-Import	243664	249147	56275	63742	61177	67953	60250	66064	62324

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A3 (1.2) Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Bruttonasjonalprodukt ..	661665	673975	165490	166036	168681	173769	169286	170570	172419
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	612570	609703	148818	149419	150521	160945	144184	154314	153892
Konsum	476469	478774	113780	117149	119077	128768	115980	121497	121428
Privat konsum	337330	336396	80409	81165	83962	90862	80938	84225	85231
Spesifisert innenlandsk konsum	325137	326988	78465	79363	81338	87821	78666	81745	82345
Konsum i utlandet, netto	12192	9408	1943	1801	2623	3040	2272	2479	2886
Offentlig konsum	139139	142378	33371	35985	35115	37906	35042	37272	36197
Statlig konsum	56092	56694	12422	14620	13581	16071	12942	15238	14062
Sivilt	34070	34983	8321	9074	8995	8592	9161	9909	9099
Forsvar	22022	21712	4101	5546	4586	7479	3780	5330	4964
Kommunalt konsum	83047	85683	20949	21365	21535	21835	22100	22033	22134
Bruttoinvestering	136101	130929	35038	32270	31445	32177	28204	32817	32464
Bruttoinvestering i fast kapital	124623	125885	28148	32637	29318	35782	22916	46418	29044
Næringsvirksomhet....	103200	101067	22890	27464	23358	27354	17421	39757	23282
Oljevirksomhet	16142	27210	3700	10710	6943	5858	4244	23269	6824
Annen næringsvirksomhet	87058	73856	19190	16755	16415	21497	13177	16488	16458
Offentlig forvaltning	21423	24819	5258	5173	5960	8428	5495	6661	5762
Statlig	9339	11599	2215	2131	2660	4592	2224	3419	2226
Kommunal	12084	13220	3042	3042	3300	3836	3271	3242	3536
Lagerendring	11478	5044	6890	-368	2127	-3605	5287	-13601	3420
Oljeplattformer under arbeid	14411	11521	3884	1272	2310	4056	4777	-7103	4662
Annen lagerendring og statistiske avvik ...	-2933	-6478	3006	-1639	-183	-7661	510	-6498	-1242
Eksport	292759	311099	73888	80026	77571	79615	84588	81986	81090
Råolje og naturgass ...	88540	103578	25372	26279	24483	27444	28896	28353	28362
Eksport ellers	204219	207520	48516	53746	53088	52171	55692	53633	52728
-Import	243664	246826	57216	63409	59411	66791	59486	65729	62563

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A4 (1.5) Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992 2)		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Bruttonasjonalprodukt ..	661668	673978	165491	166036	168681	173769	169287	170571	172420
Næringsvirksomhet	517614	525619	129976	129092	131940	134610	132578	132004	134574
Primærnæringer	19306	18699	3924	1698	9510	3566	4277	1808	7815
Jordbruk	11635	11002	1180	-351	8223	1950	1681	-142	6566
Skogbruk	3987	3693	1657	965	254	817	1556	987	254
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	3684	4003	1086	1084	1034	799	1039	964	994
Oljevirksomhet	95171	106776	26724	26646	24809	28598	30113	29209	29412
Råolje og naturgass	87208	97942	24489	24431	22808	26214	27624	26811	27010
Rørtransport	7962	8834	2235	2215	2001	2383	2489	2398	2402
Industri og bergverksdrift	92375	91466	23068	23732	21093	23573	23451	23277	21461
Bergverksdrift	1787	1748	411	465	427	445	444	458	434
Industri	90588	89718	22657	23267	20666	23128	23007	22819	21026
Skjermet industri	26826	27233	6623	7134	6475	7001	6632	7083	6385
Utekonkurrerende industri	18983	18654	4840	4755	4428	4632	4685	4639	4372
Hjemmekonkurrerende industri	44779	43830	11194	11378	9763	11496	11690	11098	10269
Elektrisitetsforsyning	25445	23287	7411	5523	4385	5968	6797	5597	5183
Bygge- og anleggsvirksomhet	27568	26652	6128	6322	6668	7535	5781	6605	6289
Varehandel	64541	64464	14855	15882	15880	17847	14486	15811	15542
Utenriks sjøfart og oljeboring	18397	18756	4781	4725	4675	4576	4495	4500	4384
Utenriks sjøfart ...	16910	17160	4373	4325	4281	4181	4181	4099	4042
Oljeboring	1487	1597	408	400	394	395	314	400	341
Samferdsel	40645	41454	9926	11105	10917	9506	9872	11387	10315
Boligtjenester	32086	32415	8081	8098	8111	8125	8133	8141	8148
Finansiell tjenesteyting	29207	27360	6903	6847	6825	6785	6733	6834	6810
Annen næringsvirksomhet	72873	74290	18177	18515	19067	18531	18440	18835	19218
Hotell- og restaurantdrift	8760	8958	1983	2208	2788	1979	1958	2253	2824
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	31628	32195	8061	8061	8022	8051	8104	8022	7905
Tjenesteyting ellers	32485	33137	8133	8246	8257	8500	8378	8561	8489
Offentlig forvaltning ..	104149	107313	26444	27143	26606	27120	27200	28139	27446
Statlig forvaltning ..	31674	32006	7772	8385	7787	8061	7816	8761	8076
Sivilt	23163	23721	5746	6220	5802	5952	5965	6648	6088
Forsvar	8511	8285	2025	2165	1985	2109	1851	2113	1988
Kommunal forvaltning .	72475	75307	18672	18758	18819	19059	19383	19378	19370
Korreksjonsposter	39905	41046	9071	9801	10135	12039	9509	10428	10399
Påløpt merverdi- og investeringsavgift ...	57859	58074	13577	13981	14344	16172	13649	14447	14600
Avgiftskorreksjoner ..	7246	7277	1616	1842	1900	1919	1840	2076	1880
Frie banktjenester ...	-25200	-24305	-6123	-6023	-6108	-6052	-5980	-6094	-6080
MEMO:									
Fastlands-Norge	548100	548445	133986	134666	139198	140595	134678	136862	138624
Skjermede næringer .	474880	476516	114798	116018	123293	122407	115264	118717	122301
Utekonkurrerende næringer	20770	20402	5250	5220	4855	5076	5129	5096	4806
Hjemmekonkurrerende næringer	52450	51527	13938	13428	11050	13112	14285	13048	11517

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Det er brudd i serien for varehandel fra og med 1. kvartal 1992. Årsaken er omlegginger i Utenriksregnskapet, på grunn av endringer i Norges Banks valutastatistikk.
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A5 (1.6) Produksjon og inntekt. Løpende priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Bruttonasjonalprodukt ..	661663	686730	168385	169911	172006	176427	167879	173048	174069
-Renter, aksjeutbytte m.v. til utlandet, netto	17057	17504	8825	3719	1951	3009	9690	7067	226
Bruttonasjonalinntekt ..	644606	669226	159560	166192	170055	173418	158189	165981	173843
-Kapitalslit	98764	100864	24996	25139	25286	25443	25406	25388	25373
Nasjonalinntekt	545842	568362	134565	141053	144769	147975	132782	140593	148470
-Stønader til utlandet, netto	8774	9553	1501	1781	1770	4501	1908	2296	1850
Disponibel inntekt for Norge	537068	558809	133064	139272	142999	143474	130874	138297	146620
-Konsum i alt	476468	496005	116465	121074	123979	134488	121896	129061	129339
Sparing	60599	62803	16599	18198	19020	8986	8978	9236	17281
Disponibel realinntekt for Norge 2)	537071	541369	130791	135038	137380	138160	124320	129811	137701

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

2) Deflatert med prisindeks (1990=100) for innenlandsk anvendelse ekskl. kapitalslit.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A6. (1.12) Utenriksregnskap. Sammendrag. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992 2)		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Driftsregnskap									
Eksport	292761	308607	73507	80078	77206	77817	77129	75905	73845
Varer	215464	223237	54546	58045	53559	57087	56499	54819	51542
Tjenester	77297	85370	18961	22033	23647	20730	20631	21086	22303
Import	243663	249148	56275	63742	61177	67954	60249	66063	62324
Varer	171731	170153	39710	44804	38691	46947	40689	42907	39228
Tjenester	71932	78995	16565	18938	22486	21006	19560	23156	23096
Eksportoverskudd	49098	59459	17232	16336	16028	9863	16880	9842	11521
Renter og stønader									
Fra utlandet	27282	25894	6771	6208	6813	6102	6380	6796	6361
Renter	22876	20758	5832	5039	5107	4780	5153	5078	4312
Aksjeutbytte mv.	2371	2740	498	577	1092	574	604	1105	1426
Stønader	2034	2396	441	593	614	748	623	614	623
Til utlandet	53111	52951	17097	11708	10534	13611	17978	16160	8437
Renter	35353	31624	9020	7225	7500	7879	8026	7886	4860
Aksjeutbytte mv.	6950	9378	6135	2110	650	484	7421	5364	1104
Stønader	10808	11949	1942	2374	2384	5249	2531	2910	2473
Rente- og stønadsoverskudd	-25830	-27057	-10327	-5500	-3721	-7509	-11598	-9364	-2076
Overskudd på driftsregnskapet	23269	32403	6906	10836	12308	2354	5282	478	9445
Netto endringer i fordringer og gjeld ikke forårsaket av transaksjoner mv.	15996	-4921	-5021	-12874	5290	7683	-3640	5181	..
Tildelte spesielle trekkrettigheter i IMF	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto omvurderinger av fordringer og gjeld pga. valutakursendringer	14988	-7729	-5726	-13254	4670	6582	-3817	5019	..
Norges Banks fordringer på utlandet	-3242	4216	2193	4516	-1041	-1452	1802	-1616	..
Andre bankinnskudd og kortsiktig lånegjeld	7305	-5131	-3239	-6276	2014	2370	-1707	1664	..
Langsiktig lånegjeld	19839	-10181	-8820	-20063	7419	11283	-7950	8952	..
Lån til utlandet	-8913	3366	4140	8568	-3723	-5619	4038	-3980	..
Fordringer og gjeld ellers	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Andre omvurderinger	1008	2808	706	381	620	1101	177	161	..
Nedgang i Norges nettogjeld	39265	27482	1885	-2038	17598	10037	1642	5659	..
Kapitalregnskap									
Netto inngang, langsiktige kapitaltransaksjoner	-5654	3581	4122	-561	-1147	1167	6122	6684	..
Netto inngang, kjente kortsiktige kapitaltransaksjoner	856	-34872	-2969	-8923	-17083	-5898	-8425	-10309	..
Netto inngang, andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske avvik	-18471	-1112	-8058	-1352	5922	2377	-2979	3147	..
Netto kapitaltransaksjoner i alt	-23269	-32403	-6906	-10836	-12308	-2354	-5282	-478	-9445
Netto endringer i fordringer og gjeld forårsaket av valutakursendringer mv.	-15996	4921	5021	12874	-5290	-7683	3640	-5181	..
Oppgang i Norges nettogjeld	-39265	-27482	-1885	2038	-17598	-10037	-1642	-5659	..

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. 2) Utenriksregnskapet er under omlegging på grunn av endringer i Norges Banks valutastatistikk. Omleggingen betyr at en for enkelte poster i regnskapet fra og med 1. kvartal 1992 ikke har full sammenliknbarhet med tall for tidligere perioder. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A7 (4.1) Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Volum- og prisendringer i prosent

	1991		1992			1991		1992		
	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Bruttonasjonalprodukt ..	1.9	0.5	2.3	2.7	2.2	2.1	-4.4	-2.5	-0.9	-1.0
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	0.1	-0.1	-3.1	3.3	2.2	3.1	1.8	3.1	2.9	1.9
Konsum	1.1	0.5	1.9	3.7	2.0	3.5	2.7	2.7	2.8	2.3
Privat konsum	-0.4	0.8	0.7	3.8	1.5	3.6	2.8	2.5	2.6	2.4
Spesifisert innenlandsk konsum	1.1	0.8	0.3	3.0	1.2	3.4	2.6	2.4	2.7	2.4
Konsum i utlandet, netto	-32.1	0.9	16.9	37.6	10.0	11.2	8.3	6.6	-1.0	-0.3
Offentlig konsum	4.7	-0.2	5.0	3.6	3.1	3.1	2.3	3.1	3.2	2.2
Statlig konsum	6.8	-5.5	4.2	4.2	3.5	2.8	2.4	3.7	2.8	1.5
Sivilt	10.2	-5.5	10.1	9.2	1.2	3.1	2.7	3.4	3.2	1.5
Forsvar	0.6	-5.5	-7.8	-3.9	8.2	2.2	2.0	4.4	1.9	1.5
Kommunalt konsum	3.5	4.0	5.5	3.1	2.8	3.4	2.2	2.7	3.4	2.6
Bruttoinvestering	-3.4	-2.5	-19.5	1.7	3.2	1.4	-1.6	4.2	3.3	0.5
Bruttoinvestering i fast kapital	1.4	0.2	-18.6	42.2	-0.9	1.9	0.2	3.2	3.3	-0.5
Næringsvirksomhet....	-2.9	-5.9	-23.9	44.8	-0.3	2.8	0.8	4.2	3.8	-0.6
Oljevirksomhet	59.3	28.5	14.7	117.3	-1.7	9.3	1.8	0.7	0.4	-6.6
Annen nærings-virksomhet	-16.6	-12.2	-31.3	-1.6	0.3	-0.1	0.5	5.0	5.7	2.2
Offentlig forvaltning	22.5	26.6	4.5	28.8	-3.3	-2.0	-1.6	0.2	0.4	-0.2
Statlig	39.3	36.8	0.4	60.4	-16.3	-2.2	-1.6	0.2	0.3	0.0
Kommunal	11.7	16.2	7.5	6.6	7.1	-1.8	-1.5	0.3	0.5	-0.4
Lagerendring	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Oljeplattformer under arbeid	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Annen lagerendring og statistiske avvik ...	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Eksport	7.1	4.1	14.5	2.4	4.5	1.4	-12.1	-8.4	-7.5	-8.5
Råolje og naturgass ...	15.1	11.2	13.9	7.9	15.8	-6.6	-27.4	-13.8	-5.2	-9.3
Eksport ellers	3.8	0.7	14.8	-0.2	-0.7	5.1	-2.8	-5.7	-8.3	-7.6
-Import	3.8	3.2	4.0	3.7	5.3	3.5	1.0	3.0	-0.0	-3.3

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A8 (4.2) Bruttonasjonalprodukt etter næring. Volumendringer i prosent

	1991 3.kv.	1991 4.kv.	1992 1) 1.kv.	1992 1) 2.kv.	1992 1) 3.kv.a)
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før				
Bruttonasjonalprodukt ..	1.9	0.5	2.3	2.7	2.2
Næringsvirksomhet	1.6	-0.4	2.0	2.3	2.0
Primærnæringer	-2.6	-1.6	9.0	6.5	-17.8
Jordbruk	-4.8	8.9	42.4	-59.5	-20.1
Skogbruk	-14.6	-11.2	-6.1	2.2	0.0
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	24.1	-12.5	-4.3	-11.1	-3.8
Oljevirksomhet	14.6	7.5	12.7	9.6	18.6
Råolje og naturgass	14.9	7.5	12.8	9.7	18.4
Rørtransport	10.8	7.3	11.3	8.3	20.1
Industri og bergverksdrift	-2.7	-1.5	1.7	-1.9	1.7
Bergverksdrift	-4.2	-3.6	8.0	-1.6	1.8
Industri	-2.7	-1.4	1.5	-1.9	1.7
Skjermet industri	-0.4	-0.1	0.1	-0.7	-1.4
Utekonkurrerende industri	-4.0	-1.8	-3.2	-2.4	-1.3
Hjemmekonkurrerende industri	-3.6	-2.1	4.4	-2.5	5.2
Elektrisitetsforsyning	-19.9	-15.0	-8.3	1.3	18.2
Bygge- og anleggsvirksomhet	-0.4	0.9	-5.7	4.5	-5.7
Varehandel	1.0	0.7	-2.5	-0.4	-2.1
Utenriks sjøfart og oljeboring	-0.0	-3.2	-6.0	-4.8	-6.2
Utenriks sjøfart ...	1.3	-2.1	-4.4	-5.2	-5.6
Oljeboring	-12.1	-13.2	-23.0	0.1	-13.3
Samferdsel	6.2	-8.5	-0.5	2.5	-5.5
Boligtjenester	0.8	0.4	0.6	0.5	0.4
Finansiell tjenesteyting	-6.9	-6.7	-2.5	-0.2	-0.2
Annen næringsvirksomhet	2.6	1.5	1.4	1.7	0.8
Hotell- og restaurantdrift	5.3	0.7	-1.3	2.0	1.3
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	1.3	0.5	0.5	-0.5	-1.5
Tjenesteyting ellers	3.1	2.6	3.0	3.8	2.8
Offentlig forvaltning ..	2.2	3.6	2.9	3.7	3.2
Statlig forvaltning ..	-1.7	1.2	0.6	4.5	3.7
Sivilt	-0.3	4.5	3.8	6.9	4.9
Forsvar	-5.8	-7.1	-8.6	-2.4	0.1
Kommunal forvaltning .	3.9	4.6	3.8	3.3	2.9
Korreksjonsposter	5.9	3.6	4.8	6.4	2.6
Påløpt merverdi- og investeringsavgift ...	1.1	1.6	0.5	3.3	1.8
Avgiftskorreksjoner ..	9.5	0.4	13.8	12.7	-1.1
Frie banktjenester ...	-3.8	-2.5	-2.3	1.2	-0.5
MEMO:					
Fastlands-Norge	0.0	-0.7	0.5	1.6	-0.4
Skjermede næringer .	0.3	-0.3	0.4	2.3	-0.8
Utekonkurrerende næringer	-4.1	-1.9	-2.3	-2.4	-1.0
Hjemmekonkurrerende næringer	-1.8	-3.4	2.5	-2.8	4.2

1) Det er brudd i serien for varehandel fra og med 1. kvartal 1992. Årsaken er omlegginger i Utenriksregnskapet, på grunn av endringer i Norges Banks valutastatistikk.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A9 (4.3) Privat konsum. Volum- og prisendringer i prosent

	1991		1992			1991		1992		
	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Privat konsum	-0.4	0.8	0.7	3.8	1.5	3.6	2.8	2.5	2.6	2.4
Spesifisert innenlandsk konsum	1.1	0.8	0.3	3.0	1.2	3.4	2.6	2.4	2.7	2.4
Matvarer	1.4	0.6	1.7	9.8	6.6	2.1	2.1	2.8	2.5	0.5
Drikkevarer og tobakk	4.9	2.2	-5.7	7.3	-11.8	6.7	6.9	7.9	8.1	9.8
Klær og skotøy	1.2	2.8	0.5	-7.4	-4.6	2.1	2.7	1.3	2.2	1.9
Bolig, lys og brensel	-0.4	-0.6	-0.9	-0.2	2.9	4.3	3.1	1.3	1.8	2.0
Møbler og husholdningsartikler	-1.1	1.4	-0.2	-2.6	0.8	2.5	1.4	0.4	0.5	0.3
Helsepleie.....	7.3	6.7	2.9	3.4	0.6	1.8	1.9	4.0	4.1	7.2
Transport, post- og teletjenester	-1.8	-1.8	2.6	7.2	4.1	3.7	0.5	2.1	1.9	1.9
Fritidssysler og utdanning	-0.7	-1.2	-0.8	-2.5	-2.9	3.6	3.7	2.9	2.7	2.6
Andre varer og tjenester	4.0	3.0	0.7	3.8	2.2	3.7	2.6	2.2	2.7	2.7
Korreksjonsposter.....	-32.1	0.9	16.9	37.6	10.0	11.2	8.3	6.6	-1.0	-0.3
Nordmenns konsum i utlandet	-8.5	6.8	13.3	14.7	9.3	7.0	6.0	5.0	2.0	1.9
Utlendingers konsum i Norge	16.6	15.6	9.4	0.3	8.8	4.8	3.1	3.2	3.5	3.3

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A10 (4.5) Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Volum- og prisendringer i prosent

	1991 3.kv.	1991 4.kv.	1992 1.kv.	1992 2.kv.	1992 3.kv.a)	1991 3.kv.	1991 4.kv.	1992 1.kv.	1992 2.kv.	1992 3.kv.a)
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Bruttoinvestering i fast kapital	1.4	0.2	-18.6	42.2	-0.9	1.9	0.2	3.2	3.3	-0.5
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg 1)	-3.7	0.4	-9.0	1.3	-7.4	-2.6	-3.1	-0.9	0.6	-0.0
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje- og gassrørledning	122.5	52.2	59.3	-3.1	4.0	10.3	1.7	-2.6	-2.3	-7.3
Skip og båter	-132.7	79.2	-143.5	-337.9	-125.5	-36.0	8.6	-30.1	55.7	1238.4
Fly, biler mv. og rullende materiell	9.2	29.9	20.6	5.0	4.0	-1.5	3.5	5.5	2.5	-0.1
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	-48.5	-72.0	-66.4	248.3	-34.6	12.5	2.6	8.0	3.2	-7.0
Maskiner, redskap og inventar ellers	6.7	4.1	-3.8	4.0	9.0	1.4	3.0	5.9	-0.0	-1.5
Næringsvirksomhet	-2.9	-5.9	-23.9	44.8	-0.3	2.8	0.8	4.2	3.8	-0.6
Primærnæringer	-6.7	-15.2	-1.1	-20.8	-22.9	-0.9	1.5	3.6	3.0	5.8
Jordbruk	-9.7	-10.1	-20.0	-17.9	-16.0	-0.8	1.2	3.3	0.2	-0.9
Skogbruk	-16.0	-16.0	-3.4	-27.0	-20.9	-2.0	-0.9	3.3	0.7	0.1
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	23.0	-34.9	79.7	-28.3	-58.0	-0.5	3.9	4.5	19.6	78.1
Oljevirksomhet	59.3	28.5	14.7	117.3	-1.7	9.3	1.8	0.7	0.4	-6.6
Råolje og naturgass	8.9	31.0	13.5	154.7	3.7	8.7	1.8	0.8	1.2	-6.3
Rørtransport	5694.8	-11.2	151.2	-17.5	-13.2	9.8	1.2	-2.6	-2.3	-7.3
Industri og bergverksdrift	10.1	-11.3	-15.3	-19.0	-11.0	-0.5	0.8	3.5	0.5	-0.6
Bergverksdrift	14.3	-40.0	8.2	-27.6	-39.6	-0.2	1.1	3.9	0.7	-1.2
Industri	10.0	-10.5	-15.7	-18.8	-10.3	-0.5	0.8	3.5	0.5	-0.6
Skjermet industri	-8.4	6.2	7.9	20.2	24.7	-0.3	1.0	3.1	0.1	-1.0
Utekonkurrerende industri	37.3	-17.2	-29.0	-40.8	-30.9	-1.2	-0.1	2.9	0.8	0.2
Hjemmekonkurrerende industri	-4.3	-15.0	-14.7	-12.2	-2.9	0.3	1.5	4.3	0.2	-1.2
Elektrisitetsforsyning	-2.8	28.1	12.1	12.2	16.3	-0.8	-0.2	3.0	0.7	-0.7
Bygge- og anleggsvirksomhet	-1.9	2.0	-2.1	8.2	-5.7	-0.4	0.9	3.6	0.5	-1.0
Varehandel	1.0	2.7	17.6	7.6	12.5	-1.6	2.3	5.3	1.1	-1.1
Utenriks sjøfart og oljeboring	-132.9	-43.5	-148.8	-235.9	-116.6	-20.3	3.1	-27.6	71.4	772.6
Utenriks sjøfart	-154.2	92.2	-150.3	-219.5	-112.5	-24.2	8.4	-26.7	82.7	1231.1
Oljeboring	-110.2	-92.1	93.0	409.2	-139.7	-6.2	0.5	36.6	-1.3	-2.0
Samferdsel	11.2	24.4	-2.3	9.3	14.9	-0.2	1.7	4.3	1.3	-0.1
Boligtjenester	-26.6	-25.7	-22.3	-20.9	-15.0	-2.6	-3.0	-0.9	0.6	-0.0
Finansiell tjenesteyting	-5.6	-3.7	0.1	1.9	1.4	0.2	0.9	2.2	0.1	-0.6
Annen næringsvirksomhet	-22.3	-19.0	-14.0	-5.8	-4.5	-2.6	-2.6	0.8	0.8	-0.4
Hotell- og restaurantdrift	6.7	6.8	21.2	8.1	7.4	-0.3	2.5	5.9	0.6	-1.5
Utleie av forretningsbygg	-31.2	-26.9	-25.0	-13.1	-11.1	-4.1	-4.8	-1.9	0.7	-0.2
Vannforsyning	0.5	0.3	0.8	0.9	0.8	-2.5	-2.9	-0.6	0.6	-0.1
Tjenesteyting ellers	-1.8	-2.1	12.4	9.0	9.3	0.8	2.9	6.0	0.2	-1.5
Offentlig forvaltning	22.5	26.6	4.5	28.8	-3.3	-2.0	-1.6	0.2	0.4	-0.2
Statlig	39.3	36.8	0.4	60.4	-16.3	-2.2	-1.6	0.2	0.3	0.0
Kommunal	11.7	16.2	7.5	6.6	7.1	-1.8	-1.5	0.3	0.5	-0.4
MEMO:										
Fastlands-Norge	-0.7	2.6	-5.4	0.6	-3.2	-1.3	-0.4	1.9	0.7	-0.0
Skjermede næringer	-3.0	6.2	-3.6	6.4	0.1	-1.5	-0.6	1.7	0.6	-0.3
Utekonkurrerende næringer	36.0	-18.7	-27.5	-40.2	-31.3	-1.2	-0.1	2.9	0.8	0.1
Hjemmekonkurrerende næringer	-2.9	-17.2	-5.6	-15.9	-11.0	-0.0	1.6	4.2	2.4	3.4

1) Inkl. endring i husdyrbestand.
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A11 (4.6) Eksport av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent

	1991 3.kv.	1991 4.kv.	1992 1) 1.kv.	1992 1) 2.kv.	1992 1) 3.kv.a)	1991 3.kv.	1991 4.kv.	1992 1) 1.kv.	1992 1) 2.kv.	1992 1) 3.kv.a)
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Eksport i alt	7.1	4.1	14.5	2.4	4.5	1.4	-12.1	-8.4	-7.5	-8.5
Varer	7.1	4.4	15.6	1.5	5.1	-2.3	-16.6	-10.4	-7.0	-8.5
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	15.1	11.2	13.9	7.9	15.8	-6.6	-27.4	-13.8	-5.2	-9.3
Skip, nybygde	167.4	6.2	142.3	6.0	-61.1	1.6	3.4	5.4	3.3	2.1
Skip, eldre	39.4	116.3	302.7	-37.7	-48.3	-7.0	3.7	-13.9	-35.3	-29.0
Oljeplattformer og moduler, nybygde	97.4	-62.0	414.5	82.2	-97.3	1.9	3.7	5.0	3.7	1.9
Oljeplattformer, eldre	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Direkte eksport ved oljevirksomhet	-12.5	-1.2	336.5	78.2	15.9	10.0	2.9	0.3	-0.8	-6.6
Andre varer	-5.7	-5.7	4.4	-0.5	5.7	1.6	-6.7	-8.4	-6.7	-6.6
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	11.3	4.9	20.3	46.4	6.6	-6.6	-4.8	-8.5	-6.2	8.8
Bergverksprodukter	7.6	-33.2	-12.5	5.4	-0.5	-5.1	1.6	4.7	-3.2	3.9
Industriprodukter .	-5.8	-4.7	4.4	-2.6	5.2	1.7	-7.1	-8.5	-6.4	-7.4
Nærings- og nytelsesmidler ..	-2.7	7.7	-2.4	-9.0	11.4	6.5	6.7	-1.9	-2.8	-5.6
Grafiske produkter	9.6	16.6	-3.9	6.6	-8.9	4.6	4.5	4.4	4.9	4.7
Treforedlingsprodukter	1.7	2.3	-6.4	-4.4	-6.7	-3.0	-4.6	-6.4	-7.8	-8.9
Kjemiske råvarer	-4.7	-6.8	-4.2	-3.0	13.8	4.7	-9.4	-8.4	-9.7	-14.5
Raffinerte oljeprodukter	-13.3	-35.3	4.9	-4.2	-2.1	4.5	-29.9	-24.1	-9.3	-9.5
Metaller	-1.6	2.4	8.6	-0.8	3.2	-5.2	-11.8	-12.2	-9.6	-10.3
Tekstil- og bekledningsvarer	4.0	5.4	2.3	-0.7	-9.7	2.0	2.5	6.2	-1.6	4.4
Trevarer, møbler og innredninger .	4.2	2.7	15.9	7.5	11.3	1.3	-6.8	-5.1	-4.9	-7.6
Kjemiske og mineralske produkter	5.2	-4.0	15.3	1.3	6.1	2.9	-8.6	-11.4	-7.0	-1.0
Andre verkstedprodukter	-18.2	-11.7	5.5	-3.0	9.9	6.8	2.4	-0.7	-1.9	-5.1
Elektrisk kraft ...	-82.5	-82.6	-52.6	15.7	277.8	132.8	68.0	-15.1	-36.9	-51.9
Tjenester	7.3	3.1	11.1	5.2	3.0	10.8	2.9	-2.1	-9.0	-8.4
Brutto frakter ved skipsfart	6.5	-1.8	-4.3	-7.2	-11.6	15.4	2.6	-6.0	-16.8	-17.3
Brutto inntekter ved oljeboring	45.1	142.7	53.7	26.7	96.7	13.6	1.0	-7.1	-4.4	-12.3
Direkte eksport ved annen oljevirksomhet	3.7	-3.1	11.1	16.2	38.8	15.3	4.7	2.9	-2.5	-10.1
Eksport av rørtjenester	-14.2	6.0	2.6	-0.8	33.4	48.7	10.6	3.3	-13.0	-30.6
Utlendingers konsum i Norge	16.6	15.6	9.4	0.3	8.8	4.8	3.1	3.2	3.5	3.3
Andre tjenester	1.9	6.0	56.4	40.7	27.4	2.7	2.6	3.0	2.6	2.0

1) Utenriksregnskapet er under omlegging på grunn av endringer i Norges Banks valutastatistikk. Omleggingen betyr at tallene for enkelte poster fra og med 1. kvartal 1992 ikke er helt sammenlignbare med tallene for tidligere perioder. Dette gjelder spesielt posten "andre tjenester"

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A12 (4.7) Import av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent

	1991 3.kv.	1991 4.kv.	1992 1) 1.kv.	1992 1) 2.kv.	1992 1) 3.kv.a)	1991 3.kv.	1991 4.kv.	1992 1) 1.kv.	1992 1) 2.kv.	1992 1) 3.kv.a)
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Import i alt	3.8	3.2	4.0	3.7	5.3	3.5	1.0	3.0	-0.0	-3.3
Varer	0.9	-0.6	-0.8	-2.9	6.1	1.7	0.2	3.3	-1.4	-4.4
Skip, nybygde og eldre	-27.2	102.5	-65.5	8.0	-43.1	-3.0	6.8	0.4	3.8	19.9
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-35.1	-77.3	-84.2	-80.7	-85.8	11.0	0.7	42.2	-0.8	-17.7
Direkte import ved oljevirksomhet	818.4	-51.5	8.3	26.0	-38.9	15.2	4.6	2.9	-2.5	-10.1
Andre varer	-0.1	0.4	6.2	-2.3	11.2	1.0	0.1	3.5	-1.9	-4.5
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	0.2	0.4	13.7	7.4	26.0	2.7	3.4	-2.8	-3.8	-13.7
Råolje	-47.5	13.0	-39.6	-51.7	71.2	-17.9	-27.7	-2.7	-13.0	3.2
Bergverksprodukter	11.3	2.8	-5.0	-4.6	-2.5	-6.2	-1.4	3.7	4.4	4.0
Industriprodukter	-0.2	-0.3	6.4	-1.6	11.0	1.2	0.5	3.7	-1.9	-4.3
Nærings- og Nytelsesmidler .	11.2	-3.8	8.6	-3.8	4.5	1.6	4.3	1.2	0.9	-0.7
Grafiske produkter	5.0	10.9	10.3	-7.1	1.7	6.9	-5.6	-4.3	5.7	-0.8
Treforedlingsprodukter	3.0	-3.8	4.7	-2.8	1.8	1.0	1.9	-2.0	-2.5	-4.6
Kjemiske råvarer	1.1	-10.9	-7.8	6.2	1.7	-4.7	-6.9	-1.3	-11.5	-9.5
Raffinerte oljeprodukter	-9.1	-20.1	-23.7	-12.7	-8.3	-1.9	-27.6	-24.0	1.5	-15.8
Metaller	-7.2	4.1	12.6	11.3	7.4	-1.6	-1.8	-1.6	-9.5	-12.1
Tekstil- og bekledningsvarer .	7.1	4.2	9.4	-2.8	11.2	0.7	0.0	2.3	-2.8	-5.5
Trevarer	0.6	2.4	11.4	-1.2	6.4	-0.4	-2.4	-2.3	-1.6	-4.4
Kjemiske og mineralske produkter	3.4	8.9	12.1	-7.5	7.6	5.4	-0.4	2.6	2.9	-5.0
Andre verkstedprodukter	3.1	-0.8	-0.1	1.2	18.8	0.2	4.7	9.7	-1.4	-1.8
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	-33.9	-13.5	40.7	-14.6	20.5	4.8	2.6	6.1	-0.0	1.3
Elektrisk kraft ..	1665.2	1449.3	451.5	114.8	-88.5	-0.4	-20.1	12.3	19.0	-20.7
Tjenester	9.4	13.5	16.1	19.4	3.9	6.8	2.8	1.7	2.4	-1.2
Brutto utgifter ved skipsfart	8.3	-1.7	-1.8	-5.4	-14.9	5.2	-0.3	-2.5	2.0	-6.4
Brutto utgifter ved oljeboring	53.6	9.5	3.4	-22.9	-5.8	15.6	5.0	2.9	-2.5	-10.1
Direkte import ved annen oljevirksomhet	131.5	28.0	5.4	55.3	-7.8	15.9	3.0	0.5	-3.7	-11.2
Nordmenns konsum i utlandet	-8.3	6.4	13.0	14.0	9.3	7.0	6.1	5.0	2.0	1.9
Andre tjenester	15.3	44.0	53.1	54.3	33.4	3.5	3.1	4.2	3.6	3.5

1) Utenriksregnskapet er under omlegging på grunn av endringer i Norges Banks valutastatistikk. Omleggingen betyr at tallene for enkelte poster fra og med 1. kvartal 1992 ikke er helt sammenlignbare med tallene for tidligere perioder. Dette gjelder spesielt posten "andre tjenester"

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A13 (5.2) Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992 2)		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Bruttoproduksjon	1275808	1291998	316293	323128	316447	336130	321979	329414	324379
Næringsvirksomhet	1053068	1063417	262928	266668	260120	273701	266496	270801	266444
Primærnæringer	43436	43361	9205	10033	15964	8158	9135	9486	13920
Jordbruk	28064	27400	4111	5752	12658	4879	4294	5530	10728
Skogbruk	4643	4301	1930	1124	295	951	1812	1149	295
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	10730	11661	3164	3157	3011	2328	3028	2808	2896
Oljevirksomhet	122900	137903	34511	34411	32049	36932	38892	37727	37991
Råolje og naturgass	113762	127764	31945	31869	29753	34196	36036	34974	35234
Rørtransport	9138	10139	2566	2542	2296	2735	2856	2752	2757
Industri og bergverksdrift	324166	322800	81627	84268	74194	82711	83622	83615	77336
Bergverksdrift	4447	4349	1023	1157	1062	1107	1104	1139	1081
Industri	319719	318451	80604	83110	73132	81605	82518	82476	76255
Skjermet industri	96467	98615	23847	26426	23184	25159	24220	26088	23312
Utekonkurrerende industri	82020	80344	21111	20576	18749	19908	20453	20442	19312
Hjemmekonkurrerende industri	141232	139491	35646	36109	31199	36537	37845	35946	33631
Elektrisitetsforsyning	52702	48233	15349	11439	9083	12362	14077	11592	10735
Bygge- og anleggsvirksomhet	80364	77694	17862	18430	19437	21965	16852	19254	18332
Varehandel	103934	103810	23921	25576	25573	28740	23328	25462	25028
Utenriks sjøfart og oljeboring	51455	53115	13294	13401	13570	12850	12625	12638	12145
Utenriks sjøfart ...	48271	49697	12421	12545	12727	12004	11953	11781	11414
Oljeboring	3184	3418	873	856	843	846	672	857	731
Samferdsel	72378	74604	17358	18726	18707	19813	18003	20144	19192
Boligtjenester	41627	42054	10484	10506	10524	10540	10552	10562	10570
Finansiell tjenesteyting	44155	41679	10516	10431	10397	10336	10256	10411	10375
Annen næringsvirksomhet	115952	118166	28801	29448	30623	29294	29153	29909	30821
Hotell- og restaurantdrift	18461	18877	4179	4652	5876	4171	4125	4747	5952
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	52824	53772	13463	13463	13399	13447	13535	13399	13202
Tjenesteyting ellers	44666	45516	11160	11333	11348	11676	11492	11764	11668
Offentlig forvaltning ..	157638	163230	38171	40637	40084	44338	39993	42090	41455
Statlig forvaltning ..	61740	62712	13483	15748	14957	18525	14148	16388	15505
Sivilt	38130	39429	9186	9986	9896	10361	10124	10721	10281
Forsvar	23610	23284	4297	5762	5060	8164	4024	5667	5224
Kommunal forvaltning .	95898	100517	24688	24889	25127	25813	25846	25703	25950
Korreksjonsposter	65102	65351	15194	15824	16243	18091	15489	16523	16479
Påløpt merverdi- og investeringsavgift ...	57859	58074	13577	13981	14344	16172	13649	14447	14600
Avgiftskorreksjoner ..	7243	7277	1616	1842	1900	1919	1840	2076	1880
MEMO:									
Fastlands-Norge	1101454	1100981	268488	275316	270828	286349	270462	279049	274244
Skjermede næringer .	858382	860835	205613	213193	216511	225517	206220	217565	217028
Utekonkurrerende næringer	86467	84694	22134	21733	19811	21015	21557	21581	20393
Hjemmekonkurrerende næringer	156604	155452	40740	40390	34505	39816	42685	39903	36822

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Det er brudd i serien for varehandel fra og med 1. kvartal 1992. Årsaken er omlegginger i Utenriksregnskapet, på grunn av endringer i Norges Banks valutastatistikk.
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A14 (5.4) Vareinnsats etter næring. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992 2)		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Vareinnsats	614142	618020	150802	157092	147766	162361	152692	158843	151959
Næringsvirksomhet	535453	537798	132952	137575	128180	139091	133918	138797	131870
Primærnæringer	24130	24662	5281	8335	6454	4592	4858	7678	6105
Jordbruk	16429	16398	2930	6103	4435	2929	2614	5672	4161
Skogbruk	656	607	273	159	42	134	256	162	42
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	7046	7657	2078	2073	1977	1529	1988	1844	1902
Oljevirksomhet	27729	31126	7787	7766	7240	8334	8779	8518	8579
Råolje og naturgass	26553	29822	7456	7439	6945	7982	8411	8163	8224
Rørtransport	1176	1305	330	327	295	352	368	354	355
Industri og bergverksdrift	231791	231334	58559	60535	53101	59139	60171	60338	55875
Bergverksdrift	2660	2602	612	692	635	662	660	681	647
Industri	229131	228733	57947	59843	52466	58477	59511	59657	55229
Skjermet industri	69641	71382	17223	19292	16709	18159	17588	19005	16927
Utekonkurrerende industri	63037	61690	16272	15821	14321	15277	15768	15803	14940
Hjemmekonkurrerende industri	96453	95661	24452	24731	21437	25041	26155	24849	23361
Elektrisitetsforsyning	27256	24945	7938	5916	4698	6393	7281	5995	5552
Bygge- og anleggsvirksomhet	52796	51042	11735	12108	12769	14430	11071	12649	12043
Varehandel	39393	39346	9067	9694	9693	10893	8842	9651	9486
Utenriks sjøfart og oljeboring	33057	34358	8514	8676	8896	8273	8130	8138	7761
Utenriks sjøfart	31361	32537	8048	8220	8446	7823	7772	7682	7372
Oljeboring	1696	1821	465	456	449	451	358	457	389
Samferdsel	31733	33150	7432	7621	7790	10307	8131	8758	8878
Boligtjenester	9541	9639	2403	2408	2412	2416	2419	2421	2423
Finansiell tjenesteyting	14947	14320	3613	3584	3572	3551	3524	3577	3564
Annen næringsvirksomhet	43079	43876	10624	10933	11555	10763	10713	11074	11604
Hotell- og restaurantdrift	9701	9920	2196	2445	3088	2192	2168	2495	3127
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	21196	21577	5402	5402	5376	5396	5431	5376	5298
Tjenesteyting ellers	12182	12379	3026	3086	3091	3175	3114	3203	3179
Offentlig forvaltning	53488	55917	11727	13493	13478	17218	12794	13952	14009
Statlig forvaltning	30066	30707	5711	7362	7169	10464	6332	7627	7429
Sivilt	14967	15708	3439	3765	4094	4409	4158	4073	4193
Forsvar	15099	14999	2272	3597	3075	6055	2173	3554	3236
Kommunal forvaltning	23423	25210	6016	6131	6308	6754	6462	6325	6580
Korreksjonsposter	25200	24305	6123	6023	6108	6052	5980	6094	6080
Frie banktjenester	25200	24305	6123	6023	6108	6052	5980	6094	6080
MEMO:									
Fastlands-Norge	553356	552536	134502	140650	131630	145754	135784	142187	135619
Skjermede næringer	383504	384319	90815	97175	93219	103110	90956	98848	94728
Utekonkurrerende næringer	65697	64291	16884	16513	14956	15939	16428	16485	15587
Hjemmekonkurrerende næringer	104155	103925	26803	26962	23456	26704	28399	26855	25305

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Det er brudd i serien for varehandel fra og med 1. kvartal 1992. Årsaken er omlegginger i Utenriksregnskapet, på grunn av endringer i Norges Banks valutastatistikk.
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A15 (6.1) Privat konsum. Løpende priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Privat konsum	337331	348723	82384	84073	87440	94826	85011	89525	90864
Spesifisert innenlandsk konsum	325139	338303	80343	82020	84461	91478	82468	86728	87598
Matvarer	61754	63327	14831	15343	15826	17327	15496	17275	16945
Drikkevarer og tobakk	22965	24761	5361	6039	6286	7075	5456	7002	6088
Klær og skotøy	25150	26333	5574	6380	6235	8144	5675	6038	6062
Bolig, lys og brensel	63215	67191	18173	16047	15177	17793	18234	16304	15921
Møbler og husholdningsartikler	23335	23644	5437	5408	5761	7037	5446	5293	5827
Helsepleie.....	15464	16980	4278	4145	4129	4428	4576	4463	4451
Transport, post- og teletjenester	43263	42897	10028	10949	11093	10828	10501	11955	11765
Fritidssysler og utdanning	29393	30076	6896	7318	7660	8202	7037	7326	7635
Andre varer og tjenester	40599	43092	9763	10391	12294	10644	10047	11073	12904
Korreksjonsposter.....	12192	10420	2040	2053	2979	3348	2542	2797	3266
Nordmenns konsum i utlandet	22643	22219	3930	5039	7427	5823	4675	5895	8266
Utlendingers konsum i Norge	-10451	-11799	-1890	-2986	-4448	-2475	-2133	-3099	-5000

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A16 (6.2) Privat konsum. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Privat konsum	337331	336398	80409	81165	83962	90862	80939	84225	85232
Spesifisert innenlandsk konsum	325139	326989	78466	79364	81339	87822	78666	81746	82346
Matvarer	61754	62181	14753	15167	15372	16890	15001	16658	16382
Drikkevarer og tobakk	22965	23128	5030	5646	5866	6586	4742	6058	5173
Klær og skotøy	25150	25695	5633	6169	6189	7704	5660	5712	5906
Bolig, lys og brensel	63215	64381	17548	15354	14499	16979	17389	15331	14914
Møbler og husholdningsartikler	23335	23126	5339	5288	5627	6873	5328	5150	5672
Helsepleie.....	15464	16124	4092	3948	3909	4174	4210	4083	3932
Transport, post- og teletjenester	43263	41843	9868	10678	10742	10556	10120	11442	11185
Fritidssysler og utdanning	29393	28962	6697	7056	7356	7853	6643	6877	7144
Andre varer og tjenester	40599	41549	9506	10056	11778	10208	9573	10436	12038
Korreksjonsposter.....	12192	9408	1943	1801	2623	3040	2272	2479	2886
Nordmenns konsum i utlandet	22643	20687	3779	4670	6852	5387	4281	5355	7487
Utlendingers konsum i Norge	-10451	-11279	-1836	-2869	-4228	-2347	-2008	-2876	-4601

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A17 (6.9) Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Løpende priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Bruttoinvestering i fast kapital	124620	126344	27869	32724	29924	35827	23410	48097	29496
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg 2)	60926	56269	13015	13487	14006	15761	11738	13742	12973
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje- og gassrørledning	9829	17858	2152	5766	5647	4292	3338	5455	5445
Skip og båter	9388	5095	3267	-368	-182	2378	-994	1362	622
Fly, biler mv. og rullende materiell	8601	9526	2099	2206	2258	2962	2671	2374	2347
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	9184	9243	1247	5116	1490	1389	453	18391	906
Maskiner, redskap og inventar ellers	26691	28353	6087	6517	6705	9044	6203	6773	7202
Næringsvirksomhet	103198	102033	22737	27664	24079	27553	18033	41558	23856
Primærnæringer	5006	4385	691	1408	1266	1020	708	1149	1032
Jordbruk	3590	3236	527	992	937	779	435	816	780
Skogbruk	568	467	41	194	136	96	41	143	108
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	848	683	124	221	193	145	232	190	144
Oljevirksomhet	16142	28671	3786	11203	7677	6004	4374	24440	7044
Råolje og naturgass	15251	23385	3751	8699	5177	5757	4289	22422	5032
Rørtransport	891	5286	35	2504	2500	247	86	2017	2013
Industri og bergverksdrift	14697	15488	3286	4079	3837	4286	2881	3321	3396
Bergverksdrift	400	306	55	90	85	76	62	66	51
Industri	14296	15182	3231	3989	3752	4211	2819	3256	3345
Skjermet industri	3631	3524	714	817	742	1251	794	983	915
Utekonkurrerende industri	5097	6307	1346	1823	1705	1433	984	1087	1180
Hjemmekonkurrerende industri	5569	5351	1171	1349	1305	1527	1041	1186	1251
Elektrisitetsforsyning	5960	6094	1028	1346	1470	2250	1186	1521	1698
Bygge- og anleggsvirksomhet	2272	2187	483	509	572	623	490	553	534
Varehandel	4731	4750	1069	1213	1144	1323	1324	1321	1272
Utenriks sjøfart og oljeboring	12483	4846	3188	-551	-382	2592	-1125	1283	554
Utenriks sjøfart	8752	4621	3171	-562	-317	2329	-1169	1227	529
Oljeboring	3730	225	17	11	-66	263	44	56	26
Samferdsel	10233	11561	2756	2523	2638	3643	2809	2792	3029
Boligtjenester	18895	13696	3754	3411	3282	3248	2892	2714	2790
Finansiell tjenesteyting	4264	4025	1000	1004	1010	1011	1023	1024	1018
Annen næringsvirksomhet	8515	6330	1696	1517	1565	1552	1471	1441	1489
Hotell- og restaurantdrift	191	199	41	51	60	48	53	55	63
Utleie av forretningsbygg	6147	4008	1149	934	969	956	846	817	859
Vannforsyning	660	645	159	161	159	166	159	163	161
Tjenesteyting ellers	1516	1478	346	371	377	383	413	405	406
Offentlig forvaltning	21423	24312	5132	5061	5845	8274	5377	6539	5640
Statlig	9339	11357	2163	2084	2603	4507	2175	3353	2179
Kommunal	12083	12955	2969	2976	3242	3767	3202	3187	3461
MEMO:									
Fastlands-Norge	95995	92827	20895	22072	22629	27231	20161	22375	21897
Skjermede næringer	83514	79713	18158	18394	19206	23955	17800	19704	19165
Utekonkurrerende næringer	5497	6613	1402	1913	1790	1508	1046	1153	1230
Hjemmekonkurrerende næringer	6985	6501	1335	1764	1634	1768	1314	1518	1503

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Inkl. endring i husdyrbestand.
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A18 (6.10) Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Bruttoinvestering i fast kapital	124623	125885	28148	32637	29318	35782	22916	46418	29044
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg 2)	60926	57931	13355	13890	14396	16291	12154	14069	13335
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje- og gassrørledning	9829	16633	2029	5362	5053	4189	3231	5195	5255
Skip og båter	9391	4931	3190	-278	-288	2308	-1389	662	74
Fly, biler mv. og rullende materiell	8601	9330	2092	2188	2227	2823	2522	2298	2316
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	9184	8975	1279	5020	1338	1338	430	17484	874
Maskiner, redskap og inventar ellers	26691	28085	6204	6455	6593	8833	5968	6710	7189
Næringsvirksomhet	103201	101067	22890	27465	23358	27354	17421	39757	23282
Primærnæringer	5007	4421	707	1423	1277	1013	700	1127	984
Jordbruk	3590	3256	538	1001	944	773	431	821	793
Skogbruk	568	477	42	200	139	97	40	146	110
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	848	688	127	223	194	143	229	160	82
Oljevirksomhet	16142	27210	3700	10710	6943	5858	4244	23269	6824
Råolje og naturgass	15251	22370	3667	8381	4706	5617	4161	21347	4882
Rørtransport	891	4840	33	2329	2237	241	83	1921	1942
Industri og bergverksdrift	14696	15578	3354	4109	3846	4269	2841	3329	3424
Bergverksdrift	400	307	57	91	85	75	61	66	51
Industri	14296	15271	3297	4019	3761	4194	2780	3263	3372
Skjermet industri	3631	3530	727	819	740	1243	784	984	923
Utekonkurrerende industri	5097	6392	1376	1852	1723	1441	977	1096	1190
Hjemmekonkurrerende industri	5569	5350	1194	1348	1298	1510	1018	1183	1259
Elektrisitetsforsyning	5960	6157	1052	1364	1481	2261	1179	1531	1722
Bygge- og anleggsvirksomhet	2272	2195	492	512	571	620	482	553	538
Varehandel	4731	4725	1083	1210	1138	1294	1273	1303	1280
Utenriks sjøfart og oljeboring	12486	4678	3115	-458	-499	2520	-1519	623	83
Utenriks sjøfart	8755	4464	3096	-470	-424	2262	-1556	562	53
Oljeboring	3730	214	19	12	-75	258	37	61	30
Samferdsel	10233	11470	2775	2518	2616	3560	2711	2751	3006
Boligtjenester	18895	14093	3851	3512	3373	3357	2993	2777	2867
Finansiell tjenesteyting	4264	4021	1009	1002	1006	1004	1009	1022	1020
Annen næringsvirksomhet	8515	6519	1752	1563	1606	1598	1507	1473	1534
Hotell- og restaurantdrift	192	198	42	50	59	47	51	54	63
Utleie av forretningsbygg	6147	4190	1194	979	1011	1006	895	850	899
Vannforsyning	660	663	163	165	164	171	165	167	165
Tjenesteyting ellers	1516	1468	353	369	372	374	397	402	406
Offentlig forvaltning	21423	24819	5258	5173	5960	8428	5495	6661	5762
Statlig	9339	11599	2215	2131	2660	4592	2224	3419	2226
Kommunal	12084	13220	3042	3042	3300	3836	3271	3242	3536
MEMO:									
Fastlands-Norge	95996	93998	21333	22386	22874	27405	20192	22526	22137
Skjermede næringer	83514	80784	18537	18673	19435	24139	17866	19876	19445
Utekonkurrerende næringer	5497	6699	1433	1942	1808	1516	1039	1161	1241
Hjemmekonkurrerende næringer	6985	6515	1363	1771	1630	1750	1287	1489	1451

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Inkl. endring i husdyrbestand.
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A19 (6.13) Eksport av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992 2)		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Eksport i alt	292761	308607	73506	80079	77205	77816	77124	75911	73845
Varer	215464	223236	54546	58046	53558	57087	56493	54825	51543
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	88540	96704	24065	24317	22621	25701	23619	24880	23771
Skip, nybygde	3249	5310	1107	1081	1881	1242	2827	1184	746
Skip, eldre	6842	8473	748	2996	2203	2526	2595	1209	809
Oljeplattformer og moduler, nybygde	29	32	8	1	16	6	46	2	0
Oljeplattformer, eldre	395	266	0	0	266	0	0	0	0
Direkte eksport ved oljevirksomhet	129	109	12	19	39	41	51	33	42
Andre varer	116279	112342	28606	29632	26533	27571	27355	27518	26175
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	4955	4797	1096	1101	1142	1458	1208	1512	1323
Bergverksprodukter	2270	2137	563	563	565	446	515	575	585
Industriprodukter .	108065	104772	26763	27717	24725	25567	25558	25248	24084
Nærings- og nytelsesmidler ..	11462	13671	3116	3536	3055	3963	2984	3128	3212
Grafiske produkter	273	327	79	74	78	96	79	82	75
Treforedlingsprodukter	9488	9144	2404	2259	2298	2183	2106	1993	1952
Kjemiske råvarer	10072	9853	2553	2741	2363	2196	2239	2401	2298
Raffinerte oljeprodukter	11133	9752	3041	2764	2478	1468	2423	2403	2197
Metaller	26297	24063	6035	6388	5845	5795	5756	5726	5410
Tekstil- og bekledningsvarer	1662	1756	414	442	410	490	450	431	386
Trevarer, møbler og innredninger .	3232	3204	772	833	737	861	850	852	758
Kjemiske og mineralske produkter	10697	10947	2825	2855	2514	2752	2886	2689	2642
Andre verkstedprodukter	23748	22056	5522	5824	4946	5763	5784	5543	5155
Elektrisk kraft ...	990	636	184	251	101	101	74	183	183
Tjenester	77297	85370	18961	22033	23647	20730	20630	21086	22303
Brutto frakter ved skipsfart	45962	50774	12132	13564	13387	11691	10911	10467	9787
Brutto inntekter ved oljeboring	484	1150	277	258	289	326	395	312	499
Direkte eksport ved annen oljevirksomhet	847	975	251	246	223	256	287	278	278
Eksport av rørtjenester	1304	1611	369	442	396	405	391	381	366
Utlendingers konsum i Norge	10451	11799	1890	2986	4448	2475	2133	3099	5000
Andre tjenester	18249	19060	4042	4539	4903	5577	6513	6550	6372

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Utenriksregnskapet er under omlegging på grunn av endringer i Norges Banks valutastatistikk. Omleggingen betyr at tallene for enkelte poster fra og med 1. kvartal 1992 ikke er helt sammenlignbare med tallene for tidligere perioder. Dette gjelder spesielt posten "andre tjenester".
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A20 (6.14) Eksport av varer og tjenester. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992 2)		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Eksport i alt	292761	311101	73889	80026	77571	79615	84588	81986	81091
Varer	215464	230636	55378	59953	55764	59542	64014	60875	58627
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	88540	103578	25372	26279	24483	27444	28896	28353	28362
Skip, nybygde	3249	5199	1116	1059	1828	1196	2704	1122	711
Skip, eldre	6842	8659	728	2873	2356	2701	2933	1791	1219
Oljeplattformer og moduler, nybygde	29	32	9	1	16	6	44	2	0
Oljeplattformer, eldre	395	267	0	0	267	0	0	0	0
Direkte eksport ved oljevirksomhet	129	103	11	17	35	39	49	31	40
Andre varer	116279	112799	28141	29723	26780	28155	29387	29577	28295
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	4955	4962	1079	1153	1225	1505	1299	1688	1306
Bergverksprodukter	2270	2160	598	542	589	431	523	571	586
Industriprodukter .	108064	105313	26351	27883	24912	26167	27512	27150	26200
Nærings- og nytelsesmidler ..	11462	12857	2977	3351	2869	3660	2905	3048	3195
Grafiske produkter	273	310	77	71	73	89	74	76	66
Treforedlingsprodukter	9488	9472	2471	2317	2369	2316	2313	2216	2209
Kjemiske råvarer	10072	9893	2527	2700	2303	2363	2420	2620	2620
Raffinerte oljeprodukter	11133	9817	2800	2945	2574	1499	2937	2822	2521
Metaller	26297	26084	6458	6727	6270	6630	7012	6671	6468
Tekstil- og bekledningsvarer	1662	1739	426	428	411	474	435	425	371
Trevarer, møbler og innredninger .	3232	3164	737	820	721	887	854	882	802
Kjemiske og mineralske produkter	10697	10718	2535	2791	2582	2810	2921	2828	2740
Andre verkstedprodukter	23748	21258	5345	5733	4741	5439	5640	5564	5208
Elektrisk kraft ...	989	364	113	145	54	52	53	168	203
Tjenester	77297	80464	18511	20073	21807	20073	20574	21111	22464
Brutto frakter ved skipsfart	45961	47462	11848	11982	12170	11462	11333	11118	10764
Brutto inntekter ved oljeboring	484	1027	233	224	252	319	358	284	495
Direkte eksport ved annen oljevirksomhet	847	902	247	224	187	244	275	260	259
Eksport av rørtjenester	1304	1343	366	348	249	381	375	345	332
Utlendingers konsum i Norge	10451	11279	1836	2869	4228	2347	2008	2876	4601
Andre tjenester	18249	18450	3981	4427	4721	5321	6225	6228	6014

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Utenriksregnskapet er under omlegging på grunn av endringer i Norges Banks valutastatistikk. Omleggingen betyr at tallene for enkelte poster fra og med 1. kvartal 1992 ikke er helt sammenlignbare med tallene for tidligere perioder. Dette gjelder spesielt posten "andre tjenester"
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A21 (6.15) Import av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992 2)		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Import i alt	243664	249147	56275	63742	61177	67954	60250	66064	62324
Varer	171732	170153	39710	44804	38691	46947	40690	42908	39228
Skip, nybygde og eldre	13645	10834	3191	1780	1369	4494	1104	1996	934
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	4376	3107	626	1170	540	771	141	224	63
Direkte import ved oljevirksomhet	960	4169	256	2074	1617	222	286	2548	888
Andre varer	152751	152042	35637	39781	35164	41460	39159	38141	37342
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5054	5184	1388	1356	1166	1274	1534	1401	1267
Råolje	1661	1555	285	695	154	420	168	292	273
Bergverksprodukter	2699	2464	594	646	628	597	585	643	637
Industriprodukter	143297	142482	33359	37064	33101	38957	36804	35754	35155
Nærings- og Nytelsesmidler .	6651	7063	1542	1861	1784	1875	1694	1806	1852
Grafiske produkter	2064	2225	530	497	596	603	559	488	601
Treforedlingsprodukter	4596	4705	1186	1204	1111	1204	1216	1141	1079
Kjemiske råvarer	8631	7894	2072	2022	1902	1898	1886	1899	1751
Raffinerte oljeprodukter	3359	2803	770	619	744	671	446	548	574
Metaller	14161	13187	2971	3657	3058	3501	3292	3682	2889
Tekstil- og bekledningsvarer .	13003	13312	3368	2882	3715	3346	3766	2725	3905
Trevarer	4964	4727	1150	1161	1063	1354	1251	1128	1082
Kjemiske og mineralske produkter	26719	28581	6467	7412	6774	7927	7438	7055	6925
Andre verkstedprodukter	47073	48493	11612	12753	10792	13336	12730	12724	12589
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	12075	9491	1691	2996	1563	3241	2525	2558	1908
Elektrisk kraft ..	40	356	11	20	114	212	68	50	10
Tjenester	71932	78995	16565	18938	22486	21006	19560	23156	23096
Brutto utgifter ved skipsfart	27691	28270	7139	6746	7439	6946	6834	6511	5927
Brutto utgifter ved oljeboring	727	1337	335	395	343	264	356	297	291
Direkte import ved annen oljevirksomhet	3673	6916	885	2287	2477	1268	937	3419	2026
Nordmenns konsum i utlandet	23266	22920	4067	5217	7587	6049	4829	6068	8442
Andre tjenester	16575	19550	4139	4292	4641	6479	6604	6861	6410

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Utenriksregnskapet er under omlegging på grunn av endringer i Norges Banks valutastatistikk. Omleggingen betyr at tallene for enkelte poster fra og med 1. kvartal 1992 ikke er helt sammenlignbare med tallene for tidligere perioder. Dette gjelder spesielt posten "andre tjenester".
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A22 (6.16) Import av varer og tjenester. Faste 1990-priser. Mill. kr 1)

	1990*	1991*	1991				1992 2)		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Import i alt	243664	246827	57216	63409	59411	66791	59486	65729	62563
Varer	171733	170555	40987	44771	38141	46656	40644	43476	40457
Skip, nybygde og eldre	13645	10881	3086	1758	1416	4622	1063	1898	806
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	4376	3280	738	1270	518	754	117	245	74
Direkte import ved oljevirksomhet	960	3707	253	1889	1353	212	274	2380	826
Andre varer	152751	152687	36910	39854	34855	41068	39190	38953	38752
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5054	5083	1387	1321	1109	1267	1576	1418	1397
Råolje	1661	1703	342	755	189	417	206	364	324
Bergverksprodukter	2699	2531	623	648	660	600	592	618	644
Industriprodukter	143297	142998	34547	37110	32775	38567	36753	36505	36374
Nærings- og Nytelsesmidler .	6651	6886	1519	1820	1756	1790	1650	1750	1835
Grafiske produkter	2064	2182	510	474	571	628	562	440	581
Treforedlingsprodukter	4596	4690	1201	1218	1097	1175	1257	1184	1116
Kjemiske råvarer	8631	8413	2320	2007	2031	2056	2140	2130	2066
Raffinerte oljeprodukter	3359	2986	759	731	778	718	579	638	714
Metaller	14161	14066	3449	3756	3205	3657	3885	4180	3443
Tekstil- og bekledningsvarer .	13003	13280	3459	2978	3607	3236	3782	2896	4013
Trevarer	4964	4790	1149	1159	1100	1383	1280	1144	1171
Kjemiske og mineralske produkter	26719	27854	6315	7306	6397	7835	7076	6755	6882
Andre verkstedprodukter	47073	48658	12188	12729	10747	12994	12181	12882	12764
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	12075	9194	1679	2933	1485	3097	2362	2504	1791
Elektrisk kraft ..	40	372	11	22	122	217	63	46	14
Tjenester	71932	76272	16229	18638	21270	20135	18841	22253	22106
Brutto utgifter ved skipsfart	27691	28600	7054	7200	7461	6884	6927	6811	6352
Brutto utgifter ved oljeboring	727	1229	330	360	287	252	341	278	271
Direkte import ved annen oljevirksomhet	3673	6233	845	2066	2097	1225	891	3208	1932
Nordmenns konsum i utlandet	23266	21341	3911	4835	6999	5596	4421	5512	7647
Andre tjenester	16575	18869	4088	4177	4426	6178	6261	6444	5905

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Utenriksregnskapet er under omlegging på grunn av endringer i Norges Banks valutastatistikk. Omleggingen betyr at tallene for enkelte poster fra og med 1. kvartal 1992 ikke er helt sammenlignbare med tallene for tidligere perioder. Dette gjelder spesielt posten "andre tjenester"
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992					
						Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.
Råolje	4.1	4.7	6.2	6.8	7.8	9.0	8.2	8.7	9.0	8.7	8.5
Naturgass	2.4	2.5	2.6	2.3	2.3	2.4	2.1	2.2	2.1	2.3	2.2

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE
Sesongjusterte indekser. 1990=100.
Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992					
						Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.
Produksjon etter næring:											
Oljeutv., bergv.dr., ind. og kraft	87	90	98	100	102	106	110	111	111	108	109
Oljeutv. og bergverksdrift	68	75	95	100	111	111	125	125	129	124	124
Industri	101	100	100	100	99	102	102	100	102	100	99
Kraftforsyning	86	90	98	100	92	95	98	95	99	99	101
Produksjon etter konkurransetype:											
Skjermet industri	101	101	102	100	102	106	105	102	101	100	100
Utekonk. industri og bergv.	90	94	97	100	98	100	99	93	99	99	95
Hjemmekonkurrerende i alt	106	102	100	100	97	102	100	102	103	101	100
Hjemmekonk. konsumvareind.	106	99	97	100	97	98	96	97	95	96	94
Hjemmekonk. inv.vareind.	106	102	101	100	97	103	101	103	105	100	101

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN
Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1989	1990	1991	1992					
				Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.
Industri ialt	0.2	0.1	-1.6	1.7	1.1	1.3	1.2	2.2	2.4
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	1.0	-1.9	3.2	-1.6	1.5	2.1	1.4	0.7	0.2
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	-12.0	1.4	-0.5	-0.4	-2.0	-3.3	-5.5	-4.3	-2.3
Trevarer	-3.9	-4.8	-7.7	1.2	-2.5	-1.4	-2.2	0.6	-0.4
Treforedling	6.5	-1.3	-1.1	-0.1	-7.0	-5.1	-5.3	-1.2	3.0
Grafisk produksjon og forlagsv.	0.4	-1.0	0.3	1.1	0.2	1.3	-0.3	-0.6	-0.8
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	4.0	6.6	-5.0	-0.8	-0.9	-0.3	-0.7	1.5	-2.4
Mineralske produkter	-9.5	-2.8	-12.0	5.3	4.5	8.6	6.9	9.1	7.9
Jern, stål og ferrolegeringer	-2.6	-1.4	-5.2	8.6	6.4	-2.6	-3.3	-3.0	3.2
Ikke-jernholdige metaller	3.3	1.1	0.8	-1.4	1.8	0.2	-0.8	-3.3	-2.1
Metallvarer	-2.2	-1.3	-1.6	1.4	1.2	3.3	3.3	3.1	2.4
Maskiner	-0.0	0.1	-2.8	11.8	8.4	11.3	11.6	14.0	13.0
Elektriske apparater og materiell	2.2	-0.3	-5.9	2.4	3.3	1.7	4.3	7.7	6.3
Transportmidler	2.1	2.4	3.8	1.7	-0.5	0.7	1.5	2.3	1.4
Tekn. og vitensk. instr. mv.	2.1	6.9	4.9	-0.6	-0.4	1.0	0.2	2.0	1.0
Industriproduksjon ellers	-5.3	3.8	4.5	2.4	-6.7	-1.3	0.5	5.6	3.1

1) Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

TABELL B4: ORDRETILGANG - INDUSTRI
Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1988	1989	1990	1991	--1990---		-------1991-------				-----1992-----		
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretilgang i alt	227	231	230	244	234	248	274	246	249	206	247	229	228
For eksport	251	273	259	247	260	259	272	251	270	197	283	254	252
Fra hjemmemarkedet	193	172	190	239	200	242	267	235	226	228	187	189	199
Produksjon av metaller:													
Ordretilgang i alt	350	394	318	287	320	305	261	303	292	291	264	273	272
For eksport	380	436	353	321	352	340	287	342	330	326	293	306	303
Fra hjemmemarkedet	250	253	204	171	212	184	175	173	168	169	172	161	168
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretilgang i alt	220	215	224	212	233	226	198	231	186	234	208	247	193
For eksport	284	338	339	331	347	328	314	352	313	346	314	348	340
Fra hjemmemarkedet	194	164	177	164	193	179	164	170	141	181	179	195	141

TABELL B5: ORDRERESERVER - INDUSTRI
Ordrereserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1988	1989	1990	1991	--1990---		-------1991-------				-----1992-----		
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordrereserver i alt	189	187	165	176	153	177	207	168	177	154	166	140	138
For eksport	183	194	175	174	180	183	200	151	173	173	189	152	155
Fra hjemmemarkedet	197	179	153	179	120	170	217	188	181	131	138	126	117
Produksjon av metaller:													
Ordrereserver i alt	212	283	249	242	244	234	248	260	239	220	223	222	201
For eksport	251	334	292	286	287	275	292	307	283	260	266	262	238
Fra hjemmemarkedet	109	150	138	128	133	127	133	137	124	117	113	116	103
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordrereserver i alt	255	253	246	257	251	245	252	258	254	264	275	290	285
For eksport	363	443	466	427	477	425	421	435	422	432	445	458	454
Fra hjemmemarkedet	209	172	152	184	154	168	180	182	182	192	202	218	212

TABELL B6: PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER FOR OLJEUTVINNING
Løpende priser, mill. kroner. Tallene for årene viser gjennomsnitt av kvartalene.

	1988	1989	1990	1991	1990			1991				1992	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Leting:													
I alt	1040	1251	1285	2034	1289	1285	1548	1540	2046	1947	2604	1840	2076
Undersøkelsesboringer	645	864	904	1326	916	939	1044	1008	1277	1318	1702	1257	1343
Generelle undersøkelser	134	114	93	256	109	112	116	132	263	287	343	192	406
Felt eval. og - undersøk	115	103	129	212	131	108	226	55	282	166	346	19	103
Adm. og andre kostnader	147	171	159	241	132	127	162	345	224	177	217	372	225
Feltutbygging:													
I alt	4921	5665	4878	5566	4891	4535	5166	4862	4615	5771	7016	6431	6172
Varer	2014	2436	3141	3023	3110	3249	3947	3010	2596	3002	3483	3647	3136
Tjenester	2594	2952	1390	2251	1530	885	834	1697	1766	2400	3142	2378	2574
Produksjonsboring	313	277	347	292	251	401	385	156	253	368	390	406	462
Felt i drift:													
I alt	934	803	994	1274	999	903	1305	1019	1398	1364	1313	1337	1308
Varer	177	85	203	201	188	161	366	114	157	222	309	187	196
Tjenester	209	120	188	256	214	193	255	253	325	232	213	214	199
Produksjonsboring	548	598	603	817	597	548	684	652	916	910	791	937	913

TABELL B7: INDUSTRIINVESTERINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN
Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1991				1992			
				1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Utførte	2589	2620	..	2860	2776	2552	2292	2610	2314	..	..
Antatte	2964	3102	2731	3006	3172	3212	3018	2626	2839	2957	2502

TABELL B8: BOLIGBYGGING
Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1989	1990	1991	1992					
				Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.
Boliger satt igang 2)	1.9	1.6	1.2	1.0	1.2	1.0	1.2	1.1	0.8

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.
2) Utenom Oslo

TABELL B9: DETALJOMSETNINGSVOLUM
Sesongjustert indeks.1) 1990=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.
Omsetning ialt	110	100	98	100	98	102	100	100	105	96	103

1) Basert på en foreløpig beregning av sesongfaktorene, spesielt for desember 1988

TABELL B10: DETALJOMSETNINGSVOLUM MV.
Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1989	1990	1991	1992 Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.
Omsetning i alt	-1.7	1.8	-1.9	2.9	4.4	2.6	2.5	..	..
Detaljomsetning etter næring:									
Nærings- og nytelsesmidler	0.5	1.3	0.4	8.6	6.9	5.1	3.4	..	..
Bekledning og tekstilvarer	1.9	13.4	5.3	-6.4	-2.6	-4.9	-3.4	..	..
Møbler og innbo	-1.0	2.6	0.7	-4.4	-0.4	1.2	4.4	..	..
Jern, farge, glass, stent. og sport	-4.4	-4.5	1.6	-4.2	-5.8	-9.9	-10.4	..	..
Ur, opt., musikk, gull og sølv	-5.2	17.5	2.3	-2.5	0.2	0.9	3.3	..	..
Motorkjøretøyer og bensin	-4.9	-2.4	-10.0	3.6	7.2	5.0	5.1	..	..
Reg. nye personbiler	-19.1	11.9	-13.4	7.0	16.2	12.5	12.6	5.8	5.4

1)Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

TABELL B11: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN
Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte.
1000 personer. 2)

	1988	1989	1990	1991	1990 3.kv	4.kv	1991 1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1992 1.kv	2.kv	3.kv
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:													
Kvinner	33	45	46	48	49	41	48	46	52	46	48	50	57
Menn	36	61	66	68	66	55	72	64	70	66	84	76	74
Totalt	70	106	112	116	115	97	120	110	123	112	132	126	131
Tallet på sysselsatte 1)	2114	2049	2030	2010	2050	2023	1988	1997	2046	2009	1980	1996	2035

1)F.o.m. 1986 inkluderes også familiemedarbeidere med ukentlig arbeidstid under 10 timer.
2)Omlegging av AKU f.o.m. 2.kvartal 1988.

TABELL B12: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER
Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

		1989	1990	1991	1992 Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.
Sesongjusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	83.0	92.8	100.7	111.5	116.3	130.9	117.2	111.0	111.1
Ujusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	82.9	92.7	100.7	104.9	117.5	130.1	122.4	105.4	103.0
Herav: Permitterte	1000 pers.	17.4	15.8	9.9	7.3	5.6	5.0	5.2	5.9	7.3
Ledige plasser	1000 pers.	6.9	6.6	6.5	9.2	6.6	4.9	5.5	5.9	5.0
Arbeidsløshetsprosenten 1)		3.8	4.3	4.7	4.9	5.5	6.1	5.8	5.0	4.8
Arb.løse/led.plasser		14.5	14.6	16.9	11.4	17.8	26.6	22.4	18.0	20.8

1)Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

TABELL B13: TIMEFORTJENESTE
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1989	1990	1991	----1990---		---------1991---------				---1992---	
				3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Industri, kvinner	76.4	81.7	86.6	85.0	84.6	84.4	86.5	87.3	88.3	87.7	88.8
Industri, menn	89.5	94.6	99.5	98.4	96.9	97.3	99.9	100.0	100.8	100.9	103.3
Bygge- og anl., menn	100.9	101.4	107.0	103.3	102.3	104.0	107.0	107.7	109.4	107.7	110.6

TABELL B14: KONSUMPRISINDEKSEN
Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1989	1990	1991	----------1992----------					
				Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.
Ialt	4.6	4.1	3.4	2.4	2.5	2.5	2.3	2.0	2.2
Varer og tjenester etter konsumgruppe:									
Matvarer ialt	2.7	3.2	1.7	2.6	2.7	1.2	0.2	-0.2	-0.0
Drikkevarer og tobakk	5.1	7.0	7.1	7.8	7.7	10.4	10.4	10.1	10.2
Klær og skotøy	3.1	2.1	1.8	2.3	2.4	2.4	2.4	0.7	1.0
Bolig, lys og brensel	6.1	6.4	4.5	2.3	2.1	2.4	2.4	2.3	2.4
Møbler og husholdningsartikler	3.6	2.6	2.2	0.2	0.1	0.2	-0.0	-0.2	0.6
Helsepleie	4.3	8.5	6.9	4.8	4.8	7.6	7.0	7.4	7.3
Reiser og transport	5.3	2.9	3.0	1.9	1.9	2.0	2.2	2.1	2.4
Fritidssysler og utdanning	4.5	4.6	4.4	3.4	3.4	3.5	3.5	3.0	3.0
Andre varer og tjenester	4.4	3.3	3.4	1.8	2.8	2.8	2.6	2.5	2.6
Varer og tjenester etter leveringssektor:									
Jordbruksvarer	2.1	4.8	1.5	3.2	3.4	0.7	-0.5	-1.1	-1.0
Andre norskproduserte konsumvarer	4.7	5.3	5.3	2.1	1.9	2.7	2.7	2.5	3.0
Importerte konsumvarer	2.9	1.7	2.0	2.3	2.2	2.2	1.9	1.2	1.1
Husleie	7.6	6.5	4.9	3.5	3.5	3.5	3.5	3.7	3.7
Andre tjenester	5.7	3.7	2.4	1.9	2.5	2.7	2.7	2.4	2.7

TABELL B15: ENGROSPRISER
Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1989	1990	1991	----------1992----------					
				Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.
Ialt	5.5	3.7	2.5	0.6	0.6	-0.1	-0.4	-0.6	-0.4
Matvarer og levende dyr	3.4	4.5	4.4	1.6	1.1	0.0	0.0	-0.1	-0.1
Drikkevarer og tobakk	4.1	4.9	4.9	6.3	5.2	6.6	7.1	7.2	7.2
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	10.8	-0.2	-1.0	-2.8	-3.0	-3.0	-3.9	-4.7	-2.8
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	8.9	10.2	1.9	-1.1	-0.6	-3.0	-4.3	-4.5	-4.7
Dyre- og plantefett, voks	3.1	1.9	3.1	6.4	6.4	3.6	4.3	4.7	3.4
Kjemikalier	6.5	-1.4	1.8	0.3	-0.5	-0.2	-0.8	0.2	0.4
Bearbeidde varer etter materiale	5.2	1.5	1.1	0.3	0.2	0.3	0.3	-0.3	0.0
Maskiner og transportmidler	3.7	2.6	2.6	1.2	1.3	1.3	1.2	1.3	1.7
Forskjellige ferdigvarer	3.9	2.6	3.6	2.2	2.1	2.1	1.7	1.6	1.6

TABELL B16: UTENRIKSHANDEL - VERDITALL
Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992					
						Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.
Eksport 1)	6.5	7.8	8.9	9.5	9.2	9.1	9.0	8.9	9.3	9.0	9.2
Import 2)	12.0	11.5	11.5	12.8	12.9	12.6	13.1	12.6	13.2	13.4	12.4
Import 3)	11.8	11.4	11.4	12.7	12.7	12.5	13.0	12.5	13.1	13.4	..

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.
3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

TABELL B17: UTENRIKSHANDEL - INDEKSER
Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. 1988=100. Årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1988	1989	1990	1991	1990	1991					1992		
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Sesongjusterte tall:													
Eksportvolum 1)	103	110	121	120	125	123	125	120	117	118	126	125	126
Importvolum 2)	102	95	106	108	105	108	106	110	104	112	109	106	116
Ujusterte tall:													
Eksportpriser 1)	99	106	102	100	98	107	102	101	101	98	93	93	92
Importpriser 2)	100	106	107	105	107	108	102	104	107	107	104	103	101

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.

MERKNAD TIL TABELL B2.
2)For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformer er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

PRODUKSJONSINDEKS
Oljeutvinning, bergverksdrift, industri og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1990=100

PRODUKSJONSINDEKS
Utvinning av råolje og naturgass.
Sesongjustert. 1990=100

OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Råolje (mill. tonn) og naturgass (mrd. S m3). Ujusterte tall

PRODUKSJONSINDEKS
Sesongjustert. 1990=100

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1990=100

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning .
Sesongjustert. 1990=100

ORDRETILGANG.
Metaller
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER
Metaller
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETILGANG
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer mv.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer mv.
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETILGANG
Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER
Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer
Ujustert verdiindeks. 1976=100

BYGG SATT IGANG
Antall boliger i tusen 1). Sesongjustert.

1) Utenom Oslo.

BOLIGLÅN NYE BOLIGER
Antall oppføringslån fra Husbanken i 1000.
Sesongjustert

Innkomne søknader — Bevilgede/ tilviste lån

BYGG SATT IGANG
Boliger 1). Bruksareal i tusen kvm. Sesongjustert.

1) Utenom Oslo.

BYGG SATT IGANG
Andre bygg 1). Bruksareal i tusen kvm. Sesongjustert.

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 30 kvm. bruksareal. Utenom Oslo.

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordretilgang. Verdiindeks . Sesongjustert. 1. kv. 1992=100

I alt — Bygge-virksomhet — Anleggs-virksomhet

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordrereserve. Verdiindeks. Sesongjustert. 1.kv. 1992=100

I alt — Bygge-virksomhet — Anleggs-virksomhet

ARBEIDSLEDIGE, 1000 PERSONER
Sesongjusterte månedstall

Arb.søkere u. arb.innt. (AKU), glattet — Arbeidsløse reg. av Arb.-direktoratet — Reg. arb.løse og personer på arb.m.tiltak

Kilde: SSB.

ARBEIDSSTYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE UKEVERK I ALT IFLG. ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN
1987=100. Sesongjusterte og glattede månedstall

Arbeids-styrke — Sysselsatte — Ukeverk

Kilde: SSB.

ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRI
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

Utførte — Antatte 1)

1) Anslag gitt i samme kvartal. Tallet for 4. kvartal 1987 inneholder korreksjoner for foregående kvartaler.

DETALJOMSETNING
Sesongjustert volumindeks. 1990=100

REGISTRERTE NYE PERSONBILER
1000 stk. Sesongjustert.

LØNNINGER
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, prosentvis endring fra ett år før.

Industri, menn — Industri, kvinner — Bygge- og anl.v., menn

INNENLANDSKE PRISER
Prosent endring fra ett år tidligere

Konsumprisindeksen ····· Engrosprisindeksen

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1)
Prosent endring fra ett år tidligere.

Iflg. konsumprisindeks ····· Iflg. engrosprisindeks

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer til konsum.

NOMINELL RENTE PÅ TRE-MÅNEDERS PLASSERINGER
Prosent

Eurokronemarkedet ····· Kurvrente/ECU

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

Eksport u. skip, plattf. og råolje ····· Import u. skip og plattformer

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Prisindekser (enhetspriser). 1988=100

Eksport u. skip, plattf., olje og gass ····· Import u. skip, plattformer og råolje

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Sesongjustert volumindeks. 1988=100

Eksport u. skip, pl.f., olje og gass ····· Import u. skip, plattf. og råolje

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL C1: BRUTTONASJONALPRODUKT
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose
Danmark	3,1	-0,6	0,9	0,8	1,7	1,0	2,1	2,9
Frankrike	2,3	2,4	4,2	4,1	2,2	1,3	2,0	2,6
Italia	2,5	3,0	4,1	2,9	2,2	1,4	1,5	2,1
Japan	2,5	4,6	6,2	4,8	5,2	4,5	1,8	3,1
USA	2,8	3,7	4,5	2,5	1,0	-0,7	2,1	3,6
Storbritannia	3,2	4,7	4,2	2,3	1,0	-2,2	0,4	2,6
Sverige	1,1	2,9	2,3	2,4	0,5	-1,2	-0,3	0,9
Tyskland (vest)	2,3	1,7	3,7	3,8	4,5	3,1	1,3	2,3
Norge	4,2	2,0	-0,5	0,6	1,8	1,9	2,0	1,9

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C2: PRIVAT KONSUM
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose
Danmark	4,1	-1,7	-0,8	-0,4	0,4	2,2	2,4	3,0
Frankrike	3,7	3,0	3,4	3,3	2,9	1,5	2,5	2,5
Italia	3,8	4,2	4,1	3,5	2,8	2,8	2,2	2,4
Japan	3,1	4,3	5,2	3,4	4,2	2,6	2,7	3,0
USA	4,3	2,8	3,6	2,8	1,2	-0,1	2,6	2,7
Storbritannia	5,7	6,0	6,9	3,5	0,8	-1,7	0,6	2,6
Sverige	4,8	4,6	2,5	1,4	-0,2	1,2	0,2	0
Tyskland (vest)	3,4	3,5	2,8	1,4	4,7	2,5	1,2	2,4
Norge	5,6	-1,0	-2,8	-2,8	2,9	-0,3	1,5	3,2

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C3: OFFENTLIG KONSUM
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose
Danmark	1,5	2,5	0,2	-0,3	-1,0	-2,2	0	0,1
Frankrike	1,7	2,8	2,9	0,3	1,9	3,2	1,8	2,0
Italia	2,9	3,7	2,8	0,8	1,3	1,7	1,1	1,2
Japan	6,2	-0,6	2,2	2,0	1,9	3,4	3,0	2,8
USA	4,0	2,6	0,2	1,5	3,2	0,9	-0,8	-0,8
Storbritannia	2,0	1,1	0,6	0,9	3,1	2,4	1,6	2,2
Sverige	1,2	1,3	0,6	1,9	2,1	1,0	0,2	-0,5
Tyskland (vest)	2,5	1,5	2,2	-1,7	2,1	0,8	1,5	1,2
Norge	2,2	4,0	0,5	2,6	2,0	2,3	2,9	2,3

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C4: BRUTTOINVESTERINGER I FAST REALKAPITAL
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose
Danmark	16,2	-7,4	-4,8	-0,6	-0,5	-2,1	-0,1	4,8
Frankrike	3,3	5,2	8,6	7,0	2,9	-0,6	-0,6	2,9
Italia	1,6	5,8	6,8	4,3	3,3	0,9	1,7	2,9
Japan	5,8	10,4	11,9	9,3	9,5	3,5	-0,5	3,0
USA[1]	0,0	2,6	5,6	0,4	-1,6	-7,6	3,4	9,4
Storbritannia	1,7	8,6	14,1	6,8	-2,4	-10,3	-1,0	3,7
Sverige	-0,6	7,6	6,0	11,8	-1,7	-7,3	-8,3	-1,6
Tyskland (vest)	3,2	2,2	4,6	7,0	8,8	6,7	1,6	2,8
Norge	23,9	-2,1	1,6	-3,9	-26,6	1,0	-3,7	11,3

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Private bruttoinvesteringer.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL C5: EKSPORT AV VARER OG TJENESTER
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose
Danmark	-0,3	4,8	7,3	5,0	8,0	5,8	4,7	5,7
Frankrike	-1,1	2,7	8,1	10,2	5,5	4,0	5,2	6,1
Italia	3,8	3,3	4,8	8,8	7,8	-0,8	3,8	6,1
Japan	-5,2	3,9	10,7	14,9	10,7	5,0	4,2	6,1
USA	3,0	13,5	18,3	11,3	7,7	6,6	7,2	7,9
Storbritannia	3,7	5,1	0,3	4,2	5,0	0,7	3,4	4,8
Sverige	3,3	3,9	3,0	3,0	2,0	-2,7	1,7	4,0
Tyskland (vest)	0,0	0,8	5,8	11,4	11,0	12,1	3,7	5,1
Norge	1,6	1,2	5,5	10,7	8,1	6,3	3,0	3,5

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C6: IMPORT AV VARER OG TJENESTER
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose
Danmark	6,4	-2,2	1,4	4,4	2,1	3,8	4,0	5,8
Frankrike	7,0	7,9	8,7	8,2	6,5	2,8	3,2	5,7
Italia	4,6	10,1	7,0	7,6	7,8	2,9	5,2	6,0
Japan	2,8	8,7	21,3	22,1	12,0	-2,7	3,4	5,9
USA	9,4	7,5	7,1	3,7	2,2	0,3	6,9	8,6
Storbritannia	6,4	7,6	12,8	7,4	1,0	-2,9	4,7	6,0
Sverige	5,5	7,2	4,7	7,1	1,2	-6,9	1,0	3,0
Tyskland (vest)	3,6	4,8	5,7	8,4	11,6	12,6	4,1	5,2
Norge	9,9	-7,3	-1,7	0,9	2,3	1,3	0	4,5

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C7: PRIVAT KONSUM
Prosentvis prisendring fra foregående år.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose
Danmark	3,5	4,8	4,9	5,0	2,1	2,5	2,2	2,2
Frankrike	2,7	3,1	2,7	3,5	3,0	3,1	2,8	2,6
Italia	5,8	4,9	5,3	6,3	6,3	6,7	5,3	4,2
Japan	0,6	-0,2	-0,1	2,4	2,6	2,6	1,4	1,6
USA [1]	2,4	4,7	3,9	5,4	5,1	4,0	3,1	3,2
Storbritannia	4,3	4,1	5,0	5,8	5,6	7,4	5,6	3,8
Sverige	4,5	5,3	6,0	6,9	9,7	10,2	3,2	2,7
Tyskland (vest)	-0,5	0,6	1,4	3,0	2,6	3,6	4,2	3,5
Norge	7,6	7,9	6,2	4,3	5,1	3,7	2,6	2,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C8: ARBEIDSLEDIGHET
I prosent av den totale arbeidsstyrken[1].

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose
Danmark	8,0	8,0	8,6	9,3	9,5	10,4	10,7	10,2
Frankrike	10,4	10,5	10,0	9,4	8,9	9,4	9,8	9,8
Italia	10,5	10,9	12,2	12,1	11,1	11,0	11,2	11,5
Japan	2,8	2,8	2,5	2,3	2,1	2,1	2,2	2,3
USA [2]	6,9	6,1	5,5	5,3	5,5	6,7	7,1	6,5
Storbritannia	11,2	10,3	8,2	6,2	5,9	8,3	9,8	9,7
Sverige	2,7	1,9	1,6	1,4	1,5	2,7	4,5	5,2
Tyskland (vest) [2]	6,4	6,2	6,2	5,6	4,9	4,3	4,7	4,8
Norge	2,0	2,1	3,2	4,9	5,2	5,5	5,8	5,3

Kilde: Historiske tall for Norge: AKU-tall fra Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Alle land unntatt Danmark følger ILO-definisjon av ledighet.
[2] Unntatt militære styrker.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL D1: SVERIGE

		1989	1990	1991	1992					
					Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	108	105	97	95	90	101	93	..	..
Arbeidsløshetsprosent		1,4	1,5	2,7	4,4	4,6	5,3	5,8	5,2	..
Ujusterte tall:										
Ordretilgang [1]	1985=100	137	135	126	115	168	80	114	..	..
Konsumpriser	1985=100	122,3	135,1	147,8	150,9	150,6	150,4	150,4	152,6	152,9

[1] Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL D2. DANMARK

		1989	1990	1991	1992					
					April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.
Sesongjusterte tall:										
Salgsvolum, industrien	1985=100	109	109	112	114	114	115	122	115	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	100	100	102	99	100	101	100	101	..
Arbeidsløshetsprosent		9,2	9,5	10,4	11,0	11,1	11,1	11,2	11,3	..
Ujusterte tall:										
Ordretilgang[1]	1985=100	124	123	129	123	138	132	84	113	..
Konsumprisindeks	1985=100	118,1	121,2	124,1	126,4	127,3	127,3	126,7	126,8	127,3

[1] Tilgang på nye ordrer i investeringsvareindustrien.

TABELL D3: STORBRITANNIA

		1989	1990	1991	1992					
					April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.
Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1985=100	119,1	118,7	112,4	111,7	111,2	111,7	111,7	111,4	..
Ordretilgang [1]	1985=100	123	112	100	100	83	101	105	..	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	119,8	120,4	119,5	119,7	120,0	120,3	119,8	121,0	121,2
Arbeidsløshetsprosent		6,3	5,8	8,1	9,5	9,6	9,6	9,8	9,9	10,1
Ujusterte tall:										
Konsumprisindeks	1985=100	121,9	133,4	141,3	147,0	147,5	147,7	147,4	147,5	148,1

[1] Volumet av tilgangen på nye ordrer til verstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL D4: TYSKLAND (VEST)

		1989	1990	1991	1992					
					Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	111	117	121	121	119	119	119	..	..
Ordretilgang[1]	1985=100	120	133	138	133	127	128	127	131	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	114	124	131	127	124	127	126	..	..
Arbeidsløshetsprosent		7,9	7,2	6,3	6,5	6,6	6,7	6,7	6,8	..
Konsumpriser	1985=100	104,2	107,0	110,7	114,7	115,0	115,2	115,5	115,9	116,4

[1] Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL D5: FRANKRIKE

		1989	1990	1991	1992					
					April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	111	113	113	115	113	113	113	113	..
Arbeidsløshetsprosent		9,6	9,0	9,4	10,0	10,3	10,3	10,3	10,2	10,3
Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1985=100	112,5	116,3	119,9	122,8	123,2	123,3	123,6	123,7	123,7

TABELL D6: USA

		1989	1990	1991	1992					
					April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	114,6	115,6	113,4	114,5	115,4	114,9	115,8	115,4	115,0
Ordretilgang[1]	Mrd. dollar	124,8	123,1	117,1	122,4	119,8	123,2	119,9	119,3	118,9
Detaljomsetningsvolum[2]	Mrd. dollar	123,2	123,5	121,4	123,9	124,3	124,2	125,4	124,4	..
Arbeidsløshetsprosent		5,3	5,5	6,7	7,2	7,5	7,8	7,7	7,6	7,5
Konsumprisindeks	1985=100	115,3	121,6	126,7	129,9	130,1	130,4	130,6	131,0	131,3

[1] Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.
[2] I 1982-priser.

TABELL D7: JAPAN

		1989	1990	1991	1992					
					Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.
Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon[1]	1985=100	120,1	125,6	128,2	120,8	120,9	118,6	121,6	122,1	117,1
Ordretilgang[2]	Mrd. yen	1468	1627	1682	1742	1525	1352	1509	1491	1595
Arbeidsløshetsprosent		2,3	2,1	2,1	2,0	2,0	2,1	2,1	2,2	2,2
Konsumpriser	1985=100	103,5	107,0	110,5	112,1	112,5	112,3	112,7	112,3	112,6

[1] Industriproduksjon og gruvedrift.
[2] Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Nye forskningsrapporter

SOSIALE OG ØKONOMISKE STUDIER

Einar Bowitz:
OFFENTLIGE STØNADER TIL HUSHOLDNINGER. EN ØKONOMETRISK UNDERSØKELSE OG MODELLANALYSE
SØS nr. 80, 1992. Sidetall 119.
ISBN 82-537-3785-8

Dette arbeidet presenterer en analyse av faktorer bak endringer i viktige offentlige stønader til husholdninger. Et resultat av analysen er at endringer i arbeidsledigheten har vært en vesentlig faktor bak utgiftsveksten i flere offentlige stønader det siste tiåret. Ikke minst når det gjelder uførepensjonene har økt ledighet spilt en rolle, men slike effekter er også funnet for attføringsstønadene og sosialhjelpen. Undersøkelsen gir få eller bare svake holdepunkter for å kunne si at økningen i tallet på uførepensjonister kan forklares av økte stønadsnivåer i forhold til lønn.

Stønader i stor grad rettighetsbasert. Dette gir opphav til en sammenheng mellom arbeidsledigheten og antall stønadsmottakere og dermed automatisk stabilisering av de offentlige utgiftene, ut over den direkte effekten via ledighetstrygden. Stønadene vil ha en tendens til å vokse særlig sterkt i perioder med økende ledighet og motsatt når ledigheten er synkende.

Stønadsanalysen er integrert i en modell for bestemmelse av arbeidstilbudet og inngår i en versjon av Statistisk sentralbyrås makroøkonomiske modell MODAG. En sentral egenskap ved den beskrivelsen av arbeidsmarkedet som denne modellen gir, er at redusert etterspørsel etter arbeidskraft fører til at arbeidstilbudet går ned. Det innebærer at ledigheten øker mindre enn sysselsettingen avtar. En har funnet at nedgang i sysselsettingen på 20 tusen personer på lang sikt medfører en økning i ledigheten på 6 tusen og en nedgang i arbeidstilbudet på 14 tusen. Dette er noe sterkere nedgang i arbeidstilbudet enn i tidligere analyser. Antall stønadsmottakere utenom de arbeidsledige øker i samme størrelsesorden som nedgangen i arbeidstilbudet.

Resultatet av dette arbeidet kan brukes i politikkanalyser via makromodellen MODAG, f.eks. i utarbeiding av konsistente framskrivinger av sentrale varible for norsk økonomi, bl.a. anslag for arbeidsstyrke, stønadsmottakere og pensjonsutbetalinger. Sammen med tilleggsinformasjon kan stønadsanalysen også brukes til å inkorporere framskrivninger for utbetalinger til alderspensjoner og enkelte andre demografisk påvirkede stønader.

RAPPORTER

Knut A. Magnussen og Terje Skjerpen:
CONSUMER DEMAND IN MODAG AND KVARTS
Rapporter 92/22, 1992. Sidetall 73.
ISBN 82-537-3774-2

In the Norwegian large scale macroeconomic models MODAG and KVARTS (annual and quarterly respectively), the specification of consumer demand has changed considerably over the last years. In former versions of the models total consumption expenditure was determined by real disposable income and credit expansion, while the allocation to different groups of durables and non-durables took place in a static expenditure system. Now, the demand for durables are modelled separately by single equation error-correction models which allow for a stock adjustment process. A single equation error correction model in which disposable income is the main explanatory variable is used in the determination of total consumption of non-durables. As earlier there are no wealth effects present in the consumption model. Furthermore the allocation of total expenditure of non-durables to different consumption categories is modelled by means of a two stage dynamic expenditure system. The two stage approach is adopted in order to introduce durable stock effects in the demand for different groups of energy and transport consumption. It should also be noted that the new versions of the two models are more similar than before, both with regard to the aggregation level and the econometric specification.

This report describes in detail the structure and the properties of the 1989-version of the model. Both estimation and simulation results are discussed and the models are also compared with large scale macroeconomic models of other countries.

The report has been written by the authors in common, but Knut A. Magnussen has had the main responsibility for the modelling of demand for durables and the consumption function for non-durables, while Terje Skjerpen has had the main responsibility for the estimation of the demand systems.

Statistisk sentralbyrå:
SKATTER OG OVERFØRINGER TIL PRIVATE. HISTORISK OVERSIKT OVER SATSER MV. ÅRENE 1975-1992
Rapporter 92/23, 1992. Sidetall 70.
ISBN 82-537-3778-5

Ved skatteanalyser og liknende arbeid er det ofte behov for et arkiv med opplysninger om satsene for direkte og indirekte skatter, trygdeavgifter, visse trygdeytelser o.a. over et lengre tidsrom. Dette er bakgrunnen for at Statistisk sentralbyrå ajourholder en historisk oversikt over satser mv. for skatter og overføringer til private.

Den foreliggende publikasjonen, som hovedsakelig er en ajourført utgave av RAPPORTER 91/14, omfatter satser mv. fra og med 1975. Når det gjelder satser for tidligere år, vises til RAPPORTER 88/20 og til "Historisk oversikt over satser mv. Del I. Årene til og med 1969", ANO IO 75/5. For indirekte skatter og subsidier foreligger ingen tilsvarende oversikt for årene før 1969.

Oversiktene i avsnitt 1, tabellene 1.1 og 1.2, er fullstendige, dvs. at de omfatter alle skatter, avgifter og overføringer til private som inngår i nasjonalregnskapet, mens publikasjonen ellers ikke er komplett.

Forskningsavdelingen i SSB ble opprettet i 1950. Avdelingen har ca. 95 ansatte (feb. 1992). Avdelingens budsjett for 1992 er på ca. 37 mill.kr. Ca. 45 prosent av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer.

Forskningsavdelingen er delt i 4 seksjoner med følgende hovedarbeidsområder:

- Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller
  - Offentlig økonomi, skatt
  - Arbeidskraft og utdanning
  - Regional analyse
- Seksjon for ressurs- og miljøanalyser
  - Miljøøkonomi
  - Petroleumsøkonomi
  - Energiforsyning
- Seksjon for økonomisk analyse
  - Konjunktur- og makroøkonomiske analyser
  - Makroøkonomiske modeller
  - Likevektsmodeller
- Seksjon for mikroøkonometri
  - Fordelingsanalyser, arbeidstilbud
  - Konsumentatferd
  - Bedrifters produktivitetsutvikling

Organisasjonskart:

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 9 nummer pr. år. Prisen for et årsabonnement er kr. 310,–, løssalgspris Nr. 1 kr. 60,-, ellers kr. 50,-. Forespørsler om abonnement kan rettes til Statistisk sentralbyrå, Salg- og abonnementservice. Publikasjonen utgis i kommisjon hos Akademika – Avdeling for offentlige publikasjoner, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo
Tlf. (02) 86 45 00

Trykk: Statistisk sentralbyrå, Oslo

ISBN 82-537-3800-5
ISSN 0800-4110